

List Elektroprivrede Crne Gore AD Nikšić

Elektroprivreda

GODINA: XXXII BROJ 324 NIKŠIĆ 30. NOVEMBAR 2010. ISSN 1805136

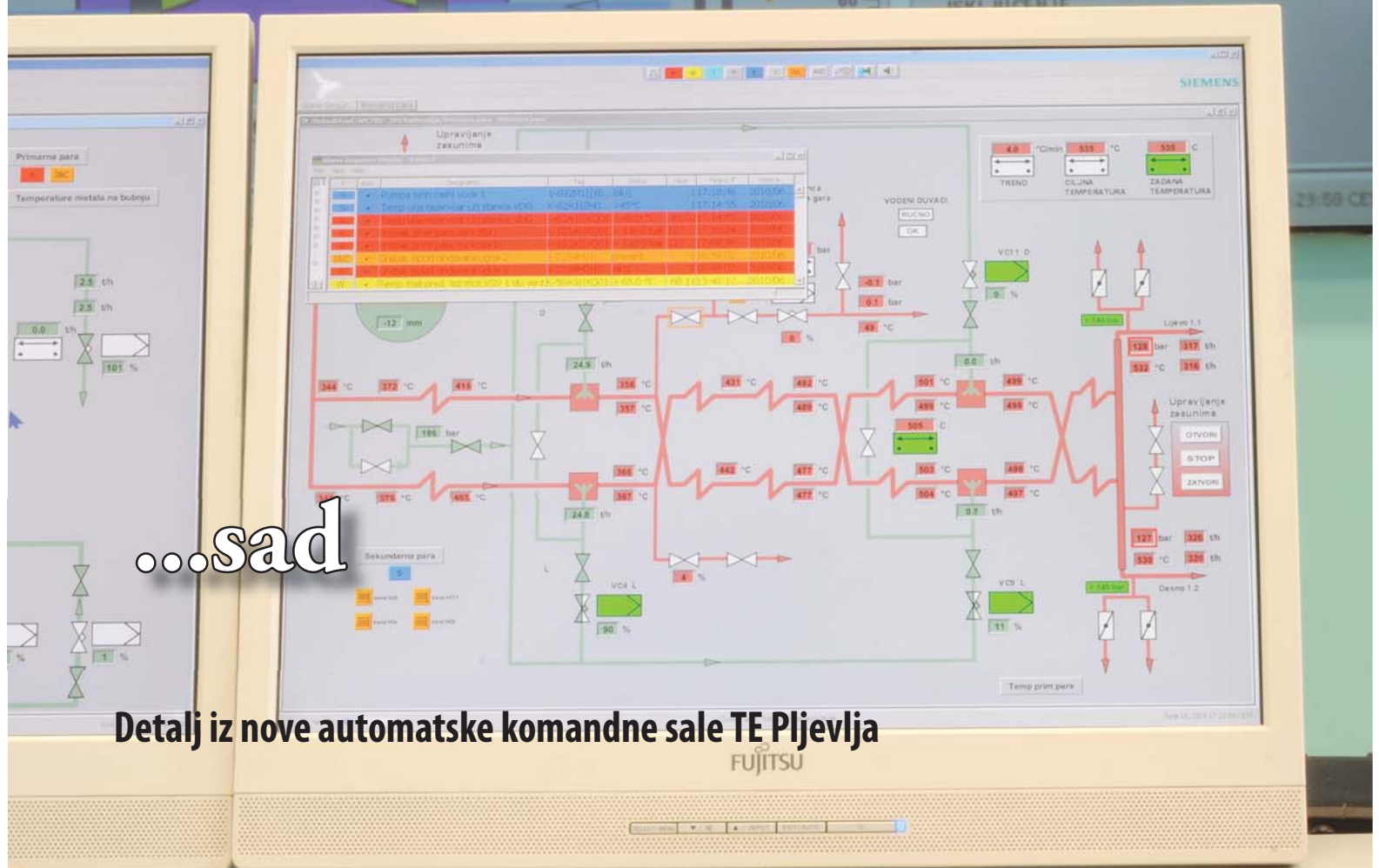
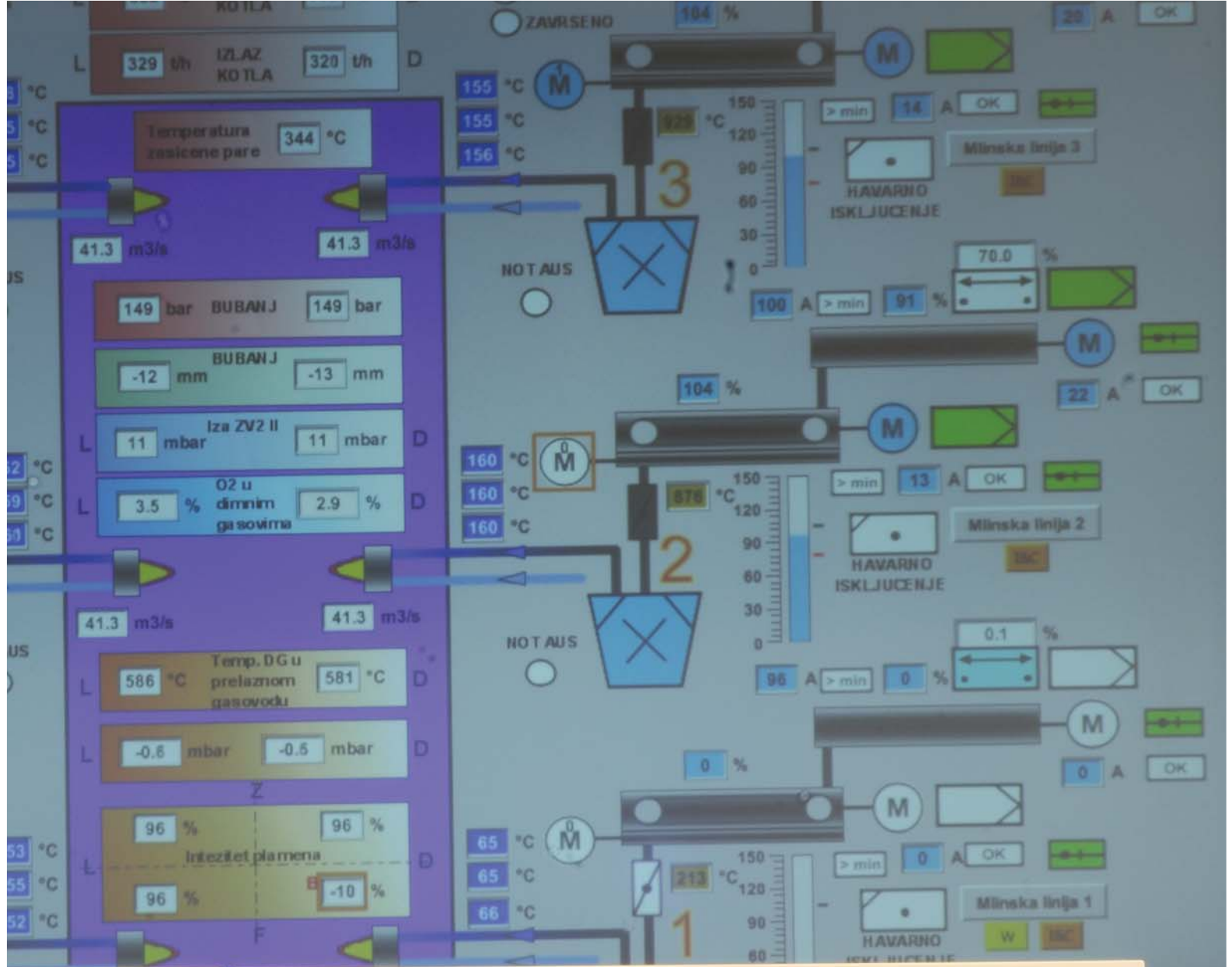

NIZOM SVEČANOSTI
OBILJEŽEN JUBILEJ
100 GODINA
ELEKTROPRIVREDE

nekad...

Komandna tabla prve električne centrale u Crnoj Gori

...sad

Detalj iz nove automatske komandne sale TE Pljevlja

FUJITSU

SRĐAN KOVAČEVIĆ, PREDSEDNIK ODBORA DIREKTORA EPCG:

Sa Cetinja u novi vijek razvoja

Strana 6

INTERVJU: ENRIKO MALERBA, IZVRŠNI DIREKTOR EPCG

Poslovnim promjenama do savremene kompanije

Strana 7

SERĐO BARBANTI, AMBASADOR ITALIJE U CRNOJ GORI

Energija danas veoma bitna

Strana 20

ZORAN OSTOJIĆ, PREDSEDNIK SINDIKALNE, ORGANIZACIJE ZAPOSLENIH EPCG:

U planu brojne i značajne aktivnosti

Strana 32

ELEKTROPRIVREDA PODRŽALA BROJNE DOBROTVORNE AKTIVNOSTI:

Humanost za rođendan Kompanije

Strana 46

VIII SPORTSKI SUSRETI RADNIKA EPCG ULCINJ 2010.

Bez poraženih

Strana 34

MIRKO KILIBARDA, DIREKTOR FC PROIZVODNJA

Najbolja proizvodna godina u istoriji

Strana 23

PAOLO KARKONE, DIREKTOR DIREKCIJE ZA LJUDSKE RESURSE

Novi posao - Job posting

Strana 33

USPJEŠAN VIŠEDEцениJSKI RAD I AKTIVNO UČEŠĆE U IZGRADNJI EL. ENERGETSKIH OBJEKATA

Gradili znanjem i srcem

Strana 29

CENTRALNA PROSLAVA U CNP-U 22. DECEMBRA

Nastupa orkestar La Verdi

Strana 22

BIVŠI RADNICI EPCG O JUBILEJU KOMPANIJE I STOGODIŠNJICI ELEKTRIKE U CRNOJ GORI

Ponosni jer su bili dio značajne firme

Strana 45

NOVA KNJIGA SONJE POPOVIĆ

Poezija melanholiije i snage

Strana 44

ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE

Predsjednik Odbora direktora
Srdan Kovačević

Izvršni direktor
Enriko Malerba

DIREKCIJA ZA ODNOS
SA JAVNOŠĆU
Direktor
Rajko Šebek

Glavni i odgovorni urednik
Miodrag Vuković

Redakcijski odbor:
Miroslav Vukčević,
Sreten Gojković,
Miroslava Pejović,
Žarko Četković,
Ivana Radulović Gatolin
i **Gospava Golubović**

Redakcija:
Ivan Zorić,
Olivera Vulanović,
Biljana Mitrović

Kompjuterska obrada:
Vidoje Zeković

Adresa redakcije:
Ulica Vuka Karadžića 2
Nikšić

Telefoni:
040/204-130, 214-252
Fax: 040/214-252

E - mail: listepecg@t-com.me
Web site: www.pecg.co.me

Štampa: OBOD - Cetinje
Tiraž: 1500

Izdavač: Elektroprivreda
Crne Gore AD Nikšić

SRĐAN KOVAČEVIĆ, PREDsjedNIK ODBORA DIREKTORA EPCG:

Sa Cetinja u novi vijek razvoja

Elektroprivreda Crne Gore oduvijek je pratila potrebe crnogorskog društva i bila nosilac razvoja elektroenergetike u zemlji - kazao je predsjednik Odbora direktora EPCG Srđan Kovačević obraćajući se brojnim zvanicama na svečanosti na Cetinju povodom obilježavanja 100 godina postojanja Kompanije. On je podsjetio da je EPCG otpočela razvojni put 1910. godine, kada je u okviru proglašenja Crne Gore za kraljevinu, u prijestonici izgrađena, a potom i puštena u rad prva električna centrala. Svjetlom »prijetnim za zdravlje i oči«, kako su tada govorili Crnogorci, osvijetljene su cetinjske ulice, dvorske rezidencije, ambasade i gradska domaćinstva.

- Okupili smo se upravo ovdje na Cetinju jer je ovdje, prije jednog vijeka, započeto stvaranje crnogorskog elektroenergetskog sistema i odavde

želimo da zakoračimo u novi, naredni vijek trajanja i razvoja. Istovremeno obilježavamo i 50 godina postojanja i uspješnog rada Hidroelektrane »Perućica«. Čini se da ni ova vremenska podudarnost nije slučajna, jer je riječ o vitalnom i najstarijem velikom objektu našeg elektroenergetskog sistema – rekao je Kovačević.

Od tada, nastavio je dalje Kovačević, Elektroprivreda Crne Gore je prošla mnoge organizacione promjene, od Crnogorskog preduzeća za elektriku preko Električnog preduzeća Crne Gore, Preduzeća za izgradnju centrala, dalekovoda i trafostanica, Elektro Crne Gore, Hidroenergetskog sistema »Gornja Zeta«, Zajednice elektroprivrednih preduzeća, radne organizacije, složene organizacije udruženog rada i javnog elektroprivrednog preduzeća, do današnjeg akcionarskog društva vrijednog milijardu eura u kome država Crna Gora ima 55% vlasništva.

- Od prvih pravnih prethodnika do danas Elektroprivreda je bila nosilac razvoja elektroenergetike u Crnoj Gori kroz valorizaciju njenih bogatih prirodnih resursa. I tu ulogu, kao i obavezu elektrifikacije i servisiranja crnogorske privrede i domaćinstava do sada je uspješno obavljala, prije svega, zahvaljujući kontinuiranom rastu proizvodnje i izgradnji odgovarajuće prenosne i distributivne mreže. Rezultati njenog razvoja su impozantni. Prvi proizvođač električne energije, centrala čiji početak rada danas obilježavamo imala je snagu od samo 110 KW. Danas sistem raspolaže sa 868 MW i desetine hiljada kilometara dalekovoda različitog naponskog nivoa sa pratećom trafo-opremom i razvodnim postrojenjima. Sistemom se upravlja preko modernih, međusobno i sa okruženjem povezanih dispečerskih centara.

Srđan Kovačević

Sistem su gradile i operativno opsluživale generacije vrijednih neimara i visokostručnih radnika. Ovom prilikom neću pominjati pojedince koji su svoj životni i radni vijek ugradili u razvoj energetike u Crnoj Gori, jer su svi oni prepoznati i pomenuti u Monografiji našeg jubileja. Želim, ipak, da u ime Elektroprivrede Crne Gore odam javno priznanje i zahvalnost svima, a posebno onima koje je vrijeme odnijelo u vječnost ili životne okolnosti onemogućile da su danas sa nama. Od 1976. godine Elektroprivreda Crne Gore je objedinjavala crnogorski elektroenergetski sistem. 2009. godine se, u skladu sa direktivama Evropske unije, izdvaja Prenos koji postaje posebno akcionarsko društvo i otvara se tržište električne energije što, samo po sebi, znači novi poslovni ambijent, demonopolizaciju i pojavu konkurencije. U septembru 2009. godine Kompanija je dokapitalizovana, a u akcijsku strukturu Elek-

troprivrede Crne Gore ulazi renomirana italijanska kompanija A2A sa 43,7% vlasništva i time stiče status strateškog partnera koji je preuzeo izvršni menadžment u narednih 5 godina. Prije sto godina Elektroprivreda je započela svoj razvojni put uz pomoć tršćanskog kapitala, a sada je akcionarsko društvo privatizovano milanskim kapitalom. Dakle, na početku i na kraju vijeka sa nama susjednom i po mnogo čemu bliskom Italijom – rekao je potom predsjednik Odbora direktora EPCG.

- Uprkos nepovoljnim okolnostima, ušli smo u fazu profitabilnog poslovanja. Pripremamo investicije za valorizaciju elektroenergetskih resursa, kako bismo eliminisali sve izraženiji energetski deficit, uvećali bruto nacionalni dohodak i otvorili nova radna mjesta. Povezujemo se sa susjednim i evropskim sistemima i uključujemo u energetsko tržište – nastavio je Kovačević obraćanje brojnim zvanicama na platou ispred zgrade Elektrodistribucije i muzeja EPCG na Cetinju. On je naglasio da će uskoro EPCG biti i značajan privredni subjekt za region, ali i za zemlje Evropske unije.

- Elektroprivreda Crne Gore je u svom nastanku i dosadašnjem razvoju pratila potrebe crnogorskog društva. Sa akcionarskim društvom crnogorski elektroprenosni sistem uskoro će postati značajan tranzitni koridor i sabirnica balkanske energije, namijenjene za izvoz u zemlje Evropske unije i dalje. Za nama je vijek postojanja, ali i jasna vizija daljeg razvoja i rada za decenije koje su pred nama – zaključio je Srđan Kovačević na kraju svog obraćanja.

M.V.

ENRIKO MALERBA, IZVRŠNI DIREKTOR EPCG

Poslovnim promjenama do savremene kompanije

Učešće na tenderu za Moraču nije formalno, već vas mogu ubijediti da učestvujemo da bismo pobijedili na njemu i radićemo sve da dobijemo ovaj projekat. Novi razvoj i promjena modela poslovanja mora se bazirati prije svega na zaposlenima. Tradicija je, kad govorimo o biznisu, jako bitna i značajna za svaku kompaniju. EPCG ulaskom A2A kao partnera, predstavlja važan model za Crnu Goru

List EPCG: Kako Vi, kao prvi čovjek izvršnog menadžmenta EPCG doživljavate proslavu stogodišnjice postojanja elektroenergetike u Crnoj Gori, a time i Kompanije na čijem ste čelu?

Ja sam jako zadovoljan što sam došao u EPCG baš u ovo vrijeme, da slavim zajedno sa ostalima ovaj značajan jubilej, 100 godina postojanja EPCG. Ubijeden sam da je ova kompanija, koja slavi 100 godina postojanja, jedna od najstarijih i najznačajnijih firmi u Crnoj Gori, što znači da je Kompanija koja ima duboku i značajnu tradiciju, a tradicija je kad govorimo o biznisu jako bitna i značajna za svaku kompaniju. Iz tog razloga sam jako ponosan da vodim kompaniju kao što je EPCG, baš zbog toga što se EPCG vodi kao jako tradicionalna kompanija ne samo u Crnoj Gori, nego i u Evropi. Kao što sam već rekao jako bitno je imati dobru tradiciju, jer to znači da smo svih ovih godi-

na, kao Kompanija, proživjeli i savladali svakojaka iskustva i poteškoće i sigurno smo to uradili na najbolji mogući način. O ovome najbolje svjedoči uspješan rad Kompanije i poslije 100 godina, a sve to su omogućili ljudi koji rade i koji su radili u EPCG. Koristim ovu priliku da se zahvalim svim radnicima, bivšim radnicima, sada zaposlenim ljudima i inženjerima. Proizvodnja, distribucija i prodaja energije je jako kompleksan po-

sao u EPCG-u.

Ja mislim da današnja stručnost, poznavanje procesa rada i sposobnosti koje imamo u EPCG jesu u suštini proizvod i plod onoga što se u suštini događalo svih ovih godina tranzicije. Jedna vrlo važna činjenica u ovom dugom iskustvu EPCG je, po meni, u prenošenju znanja koje se razvijalo iz generacije u generaciju. Stoga smatram da kompanija sa tako dugom i jako značajnom tradicijom

kao što je EPCG može gledati sa velikim povjerenjem i vjerom u sadašnjost, a još više u budućnost. Ako je EPCG za ovih sto godina uspjela da uspješno vodi i unaprijedi svoj posao do dana današnjeg, to nam pomaže da za buduće borbe smo još spremniji i da nas ništa ne može iznenaditi.

Vrlo je jasno, sa druge strane, i da se EPCG ne može zaustaviti samo na tradiciji već doživljava nevjerovatne izazove upravo u ovom trenutku, koji će dovesti do još pozitivnijih promjena i uspjeha.

List EPCG: Kao predstavnik Kompanije A2A došli ste u Crnu Goru. Kako gledate na aktuelne ekonomske tokove u Crnoj Gori i kakvi će oni po Vašem mišljenju biti u narednom periodu?

Crna Gora se u ovom trenutku jako brzo razvija, idući tako sve bržim, boljim i pouzdanijim putem ka Evropskoj Uniji. Taj sve izvjesniji ulazak u Evropsku Uniju nas, na neki način, tjera da primijenimo neke nove forme i modele koji mijenjaju, modifikuju strukturu rada na specifičan način, koje modifikuju da tako kažem, postojeći način poslovanja Crne Gore. Tržište Crne Gore se svakim danom sve brže i brže razvija i otvara ka Evropi i to nam daje prostora i mogućnosti za nove biznise, daje mogućnost kompanijama Crne Gore da uđu i počnu poslovati sa sve većim i važnijim evropskim kompanijama, ali s druge strane se pojavljuje i izvjestan rizik. Smatram da je to u neku ruku rizično, jer će ući sve veći broj internacionalnih kompanija u Crnu Goru, tako da će ta konkurentnost porasti. Zbog toga je od EPCG i tražen veliki napor da donekle promijeni svoju tradiciju i da se malo modifikuje i gurne prema internacionalnom načinu poslovanja, adaptira, bazira na konkurentnosti, a ne više na monopolu, koji je ostatak prethodnog sistema poslovanja. Mislim da je ovo

logika po kojoj A2A mora ući, odnosno već ulazi u EPCG i u Crnu Goru. Stoga je cilj, koji u ovom trenutku kao

Promjena modela poslovanja mora se bazirati prije svega na zaposlenima i na njihovoj što češćoj uključenosti, motivaciji i želji da pozitivno učestvuju na novom projektu

EPCG imamo, stvaranje novog načina operative, tj. poslovanja u Kompaniji i optimiziranje tj. popravljavanje aktuelnog stanja. S druge strane želio bi da se obogati ta tradicija novim organizovanim načinom poslovanja. Tako bi stvorili kompaniju, koja iz tradicije uz jedan modernizovan način poslovanja postaje internacionalna kompanija, ali svakako uz zadržavanje crnogorske tradicije, a koja će kao takva biti u stanju da bude dobar kompetitor (konkurent) ostalim kompanijama.

List EPCG: Na čemu će se bazirati promjena modela poslovanja?

Mislim da se ovaj novi razvoj i promjena modela poslovanja mora bazirati prije svega na zaposlenima i na njihovoj što češćoj uključenosti, motivaciji i želji da pozitivno učestvuju na novom projektu. Promjene koje EPCG u ovom trenutku aplicira nijesu samo organizacione. Organizacione promjene koje se dešavaju u ovom trenutku usmjerene su na efikasniji način poslovanja. Kao što svi vjerovatno znate bord direkto-

ra EPCG već je odobrio stvaranje nove strukture tima EPCG, i ta odluka nas je u stvari dovela, do kreiranja novih

direkcija i smjernica za naredne poteze. Jedan od prvih poteza su promjene u organizaciji Direkcije EPCG i to u djelovima za odnose sa javnošću i internoj komunikaciji i pravnoj službi. Ovi sektori će biti kao simbol početka tih prvih promjena. To će dakle biti prvi sektori u kompaniji koji će početi taj novi preokret u vođenju kompanije, biće primjeri prvih modifikacija, modernizovanja, primjene novog, modernijeg načina poslovanja. Zato smo i oformili poseban sektor HR tj. Human resorts (Ljudski resursi). Ranije su se zaposleni oslanjali na pravni sektor, na jednog referenta iz pravnog sektora. Danas je to već jedan kompletan tim Direkcije, jedan sektor koji će direktno meni odgovarati, a odgovornost je prenesena i na novog menadžera, koji je došao iz Italije, a koji ima zadatak da poboljša, promijeni i konsoliduje ukupnu kadrovsku situaciju u Kompaniji. To predstavlja nešto mnogo pozitivnije po zaposlene u EPCG, jer im je jedna osoba potpuno posvećena i jedan će se menadžer baviti samo njima, što do sada nije bio slučaj.

Kao što sam i ranije rekao, mi ne samo da smatramo jako bitnim ove nove promjene već smatramo još bitnijim te modifikacije, koje će se desiti u načinu pristupa prema zaposlenim. Tu želimo da ulažemo i smatramo da je to jedan od najbitnijih resursa Kompanije.

List EPCG: Kakvi će biti dalji konkretni potezi vezani za problematiku koju ste već dobrim dijelom pojasnili?

Sve ovo radimo zbog toga što želimo da zaposleni, da ljudi, se više nego ikad oslone na svoju odgovornost i željom da se oni, kao prvo poprave i izuče zanat što bolje. Želimo da investiraju u same sebe i u jednoj modernoj kompaniji prihvate odgovornost za svoj rad. U novim

modernim kompanijama ima sve manje tih pravila i procedura na koje se moramo oslanjati, nego se forsira personalna odgovornost. Sve više i sve češće mislim da je jako neophodno ići ka strukturi i organizaciji jedne kompanije, gdje na svakom nivou, čak i u najoperativni-

EPCG se mora, i nadam se da će se pretvoriti u kompaniju gdje će svaki član na što bolji način iskazati svoje mišljenje. To je formula za siguran put ka napretku

jem, najnižem postoje osobe koje imaju prostora da preuzmu odgovornost.

U prošlosti EPCG su odgovornosti bile naslonjene samo na određeni top menadžment, na najbitnije ličnosti EPCG. Danas se EPCG mora transformirati u kompaniju gdje nove odluke mora donositi cijeli menadžment. Moja misija je baš ta, da svi više učestvujemo u poslu. Imamo potrebu za inteligencijom i učestvovanjem svakog člana naše kompanije, da bi se poboljšali i da bi što bolje odgovorili velikim izazovima koji nas čekaju u budućnosti.

EPCG se mora, i nadam se da će se pretvoriti u kompaniju, gdje će svaki član na što bolji način iskazati svoje mišljenje. To je formula za siguran put ka napretku.

List EPCG: Koliki je značaj ulaska Kompanije A2A u EPCG?

EPCG ulaskom A2A kao partnera, predstavlja model jako bitan za Crnu Goru. Ako EPCG bude u stanju, kao što se nadamo, da postigne sve ciljeve koje smo definisali to će značiti svakako da u Crnoj Gori postoji prostor i za druge internacionalne kompanije. Ovo je proba, koja će dokazati da li je struktura Crne Gore spremna da dočeka i razvije pozitivne internacionalne investicije.

Nadam se zaista i mislim da će moje dosadašnje iskustvo u EPCG služiti kao primjer novim modelima i novim inter-

nacionalnim načinima poslovanja.

Znamo da mnoge kompanije u Nikšiću, kao i u Crnoj Gori doživljavaju jako veliku krizu u ovom trenutku, ali mi smo sigurni da put do pobjeđivanja ove krize nije više na način gdje ćemo se mi osloniti na pomoć države, već će naša uloga biti ta da privučemo strane investitore.

List EPCG: Koji su to, po Vama, ciljevi EPCG u narednom periodu?

EPCG ima kao cilj da poboljša svoje aktivnosti, koje se moraju svakako realizovati i riješiti u narednih pet godina. Ovi ciljevi su: poboljšanje operativnosti, poslovanja i načina vođenja Kompanije, porast proizvodnje energije oslanjajući se na postojeće elektrane Pljevlja, Perućicu i Pivu, poklanjajući svakako više pažnje na zaštitu životne sredine, odnosno na što niži nivo emisije štetnih gasova i prašine. Druga tačka poboljšanja će biti drastično smanjenje gubitaka na mreži. Zbog ovoga ćemo značajno da investiramo u distributivnu mrežu, jer je neprihvatljivo da jedna kompanija kao što je naša, do današnjeg dana ima preko 20 odsto gubitaka na mreži.

Treća tačka će biti ona koja se odnosi na finalne klijente, bilo da se radi o privatnicima, domaćinstvima ili velikim kompanijama. Dakle poboljšati servis usluge smanjujući ne samo gubitke nego i isključivanje struje i slično. To znači uvođenje mnogo modernijih sistema, koji će nam pomoći da na što bolji način, jasniji i tačniji, da kontrolišemo utrošak struje daljinskim nadzorom, a svakako i da poboljšamo naplatu. Sve ove pozitivne promjene će dovesti do poboljšanja ekonomsko-fi-

nansijskog rezultata EPCG, a to je i cilj svih ovih promjena koje imamo namjeru da uradimo.

List EPCG: Recite nam Vaš stav o izgradnji hidroelektrana na Morači.

Kao što svi znamo EPCG učestvuje i već je „savladala“ prvu fazu pretkvalifikacija u tenderu za izgradnju hidroelektrana na Morači. Izbor je bio da učestvuje sa partnerom kao što je A2A i jasno je da radimo skupa da bi osmislili i predložili jedan dobar projekat, koji će mnogo značiti ne samo za EPCG i A2A, već i za cijelu Crnu Goru. Nadamo se svakako pozitivnom rezultatu u smislu proizvodnje nove, obnovljive energije. Naravno da naša participacija, naše učestvovanje na tenderu za Moraču nije formalno, već vas mogu ubijediti da učestvujemo da bismo pobijedili na njemu i radićemo sve da dobijemo ovaj projekat. Naš cilj je da, u suštini, Pivi, Perućici i hidrocentralama na Zeti dodamo još jednu veliku centralu kao što je Morača, koja će dodatno da pomogne razvoju Kompanije.

Miodrag Vuković

NA CETINJU 19.AVGUSTA ODRŽANA PRVA U NIZU SVEČANOSTI POVODOM 100 GODINA POSTOJANJA ELEKTROPRIVREDE

Od male centrale do velike kompanije

Ovogodišnji Dan Društva, 19. avgust, svečano je obilježen na Cetinju u krugu upravne zgrade. To je ujedno bila i prva u nizu svečanosti povodom proslave značajnog jubileja Elektroprivrede Crne Gore, stogodišnjice postojanja. Naime, 19. avgusta 1910. godine kralj Nikola na Cetinju je ozvaničio početak rada prve električne centrale u Crnoj Gori.

Svečanosti na Cetinju prisustvovali su ministar ekonomije u Vladi Crne Gore **Branko Vujović**, potpredsjednik Vlade **Vujica Lazović**, većina bivših direktora Kompanije, direktori funkcionalnih cjelina EPCG, predstavnici lokalne vlasti i ostale brojne zvanice.

U prelijepom ambijentu u krugu muzeja EPCG na Cetinju prisutni su se mogli upoznati sa najznačajnijim detaljima i činjenicama iz razvoja energetike

na našim prostorima.

Prvi govornik na svečanosti bio je predsjednik Odbora direktora EPCG **Srđan Kovačević**, koji je u svom obraćanju podsjetio prisutne na značaj ovog jubileja, govorio o razvoju energetike na prostoru Crne Gore u proteklih stotinu godina, ali i ukazao na značajne planove naše države vezano za dalji razvoj i unapređenje energetskog sektora.

(Obraćanje predsjednika Odbora direktora EPCG Srđana Kovačevića prenijeli smo u cjelosti na predhodnim stranicama našeg lista)

Ministar ekonomije Branko Vujović imao je čast da nakratko, u Muzeju EPCG pokrene prvi agregat, odnosno električnu centralu koju je prije stotinu godina kralj Nikola zvanično pustio u rad. Centrala, snage od samo 110 kilovata, na oduševljenje svih prisutnih,

ponovo je zabrujala i podsjetila na početke proizvodnje električne energije na našim prostorima. Poređenja radi, današnji sistem EPCG ima snagu od 868 megavata.

Povodom ovog značajnog jubileja štampana je i monografija „100 godina crnogorske Elektroprivrede“, koju je uradio tim na čelu sa prof.dr **Živkom Andrijaševićem**, koji je u svom obraćanju kazao da je ovo jubilej ne samo EPCG, nego i cijelog crnogorskog društva.

Čestitajući Elektroprivredi ovaj veliki jubilej, on je našoj Kompaniji požlio da u drugom vijeku svoga postojanja, u koji upravo ulazi, nastavi i unaprijedi značajnu tradiciju koju Elektroprivreda Crne Gore baštini.

- Meni i mojim kolegama koji smo radili na monografiji zaista je velika čast

što nam je omogućeno da kroz bavljenije prošlošću crnogorske Elektroprivrede budemo dio ovog velikog jubileja, koji, cijelim, nije samo jubilej Elektroprivrede Crne Gore, već je i jubilej Crnogorskog društva i Crne Gore u cjelini – naglasio je Andrijašević.

- Pisati stogodišnju povijest jedne privredne grane, jedne institucije, pa ako hoćete i jedne porodice zamašan je i ni malo lak i jednostavan posao. Međutim, meni i mojim kolegama ovaj posao je pricinio mnogo zadovoljstva i donio mnogo novih saznanja koje smo u ovoj monografiji podijelili sa svima vama koji je budete čitali i srećni smo zbog toga što smo ispričali jednu priču o velikom kretanju i napredovanju Crne Gore i crnogorskog društva iz epskog svijeta u svijet modernosti i civilizacijskog razvoja.

Zahvalan sam Elektroprivredi Crne Gore što nam je omogućila da spoznamo dio te velike crnogorske priče. Nadam se da će ova monografija korisno poslužiti svima koji žele da spoznaju jednu od najvećih istorijskih priča Crne Gore dvadesetog vijeka, priča o njenoj modernizaciji i približavanju tokovima savremenog svijeta – kazao je prof.dr. Živko Andrijašević.

U muzeju EPCG na Cetinju, gdje se nalazi prva električna centrala, otvorena je i izložba istorijskih dokumenata i fotografija „100 godina elektrike”, a prikazan je dokumentarni film o razvoju Elektroprivrede u Crnoj Gori.

Prisutnima se obratio i reditelj dokumentarnog filma **Gojko Kastratović**, koji je čestitao ovaj značajni jubilej svim pregaocima, trudbenicima i rukovodstvu ove značajne privredne grane u Crnoj Gori.

- Veliki trud, veliki napor na realizaciji sjajnih vizionarskih ideja uložili su ljudi i kolektivi i kolektivi ovog briljantnog i za nas izuzetno značajnog preduzeća. Posebna čast mi je ukazana da uradimo jednu divnu hroniku puta i razvoja ove privredne grane i da iskoristimo sve dokumente koji su postojali o njoj. Mi ih imamo od radnih akcija, gradnje raznih elektrana, počev od onih najmanjih, do današnjih giganata, uložen je veliki trud, ali i sačuvana ozbiljna dokumentacija – rekao je Kastratović i dodao:

Agregat iz vremena kralja Nikole nakratko opet bio u pogonu

Zgrada Muzeja EPCG na Cetinju

- Hvala Elektroprivredi koja mi je ukazala čast da napravimo jednu ozbiljnu i prvu hroniku koja bi mladim pokoljenjima edukativno djelovala da vide i sagledaju put i razvoj ove sjajne i za nas vrlo značajne grane. Prikupljali smo materijal iz raznih filmskih žurnala koji su pratili izgrad-

nju ovih objekata i u tri televizijske epizode napravili malu hroniku. Moglo je biti još više epizoda, ali bili smo ograničeni da se sve to napravi u tri epizode, a od njih film od trideset minuta, dakle da se izaberu samo najznačajniji detalji.

M.Vuković

PEDESET GODINA RADA HE „PERUĆICA“

„Perućica“ - najstarija, ali i najspremnija elektrana u Crnoj Gori

Zlatnim nizom proizvodnih dostignuća HE Perućica se svrstava na jedno od vodećih mjesta među privrednim subjektima Crne Gore, a u toku izgradnje je predstavljala lokomotivu privrednog razvoja i ujedno bila i osnivač temelj i siguran oslonac crnogorskog elektroenergetskog sistema

Nakon svečanosti povodom velikog jubileja – sto godina elektroenergetike Crne Gore, koja je održana na Dan EPCG, 19. avgusta na Cetinju, na Glavi Zete svečano je 3. septembra obilježeno i 50 godina od izgradnje Hidroelektrane „Perućica“.

Pored predstavnika Vlade Crne Gore na čelu sa **Brankom Vujovićem**, ministrom za ekonomiju, te opština Nikšić i Danilovgrad, kao i predstavnika elektrana iz okruženja, zatim članova posloводства Društva i direktora funkcionalnih cjelina i HE „Piva“ i TE

„Pljevlja“, ali i dijela radnika HE „Perućica“, svečanosti su prisustvovali pojedini bivši radnici „Perućice“ i veterani EPCG.

PRVORAZREDNA ULOGA PRVE VELIKE HE

U svom obraćanju prisutnima **Srdan Kovačević**, predsjednik Odbora direktora EPCG, u prvom redu je podvukao značaj HE „Perućica“ za Elektroprivredu Crne Gore, jer danas nije moguće razmišljati o energetici Crne Gore bez „Perućice“, o kojoj bi se moglo dugo pričati.

- Već nekoliko godina unazad pokrenuli smo čitav niz aktivnosti da ovu elektranu napravimo još boljom, tako je danas revitalizovan gotovo svaki agregat u njoj, a njena snaga je dostigla 300 megavata, dok velikim i intenzivnim građevinskim radovima na dovodnom sistemu očekujemo da praktično sačuvamo svaku kap vode. Nadam se da ćemo vrlo brzo moći da se pohvalimo sa mnogo većom snagom i proizvodnjom HE „Perućica“, kazao je Kovačević.

Govoreći na svečanosti, **Enriko Malerba**, izvršni direktor EPCG, je naglasio da je „Perućica“, iako najstarija, i dalje najsposobnija elektrana u Crnoj Gori. Ova HE, kako izgleda, i ne osjeća svojih 50 godina neprekidnog rada.

- Ukoliko posjedujete bogata iskustva i tradiciju, možete jasnije posmatrati sadašnjost, a na budućnost gledati na veoma pozitivan način, rekao je Malerba, izrazivši potom zadovoljstvo zbog, kako je kazao, radne sposobnosti

Elektroprivrede - kompanije sa velikim iskustvom i bogatom tradicijom, što predstavlja jedan od njenih najvažnijih krakteristika.

Zahvalivši se na pregalaštvu svim radnicima i svima onima koji su u proteklih 100 godina doprinijeli uspjehu EPCG, u ovom trenutku jedne od najvažnijih kompanija u Crnoj Gori, on je, uz duboko uvjerenje da ljudi predstavljaju najvažniji resurs svake kompanije, istakao da su tradicija i iskustvo Elektroprivrede dva najvažnija aspekta koja nam omogućuju da gledamo u budućnost, a sadašnjost je puna mogućnosti. I u sadašnjosti, i u budućnosti EPCG će moći da napreduje u odnosu na prošlost.

Kao što je poznato, EPCG je u bliskoj prošlosti obezbijedila uslove za još veći napredak, a novi partner iz Italije će još više poboljšati njen rad. Po Malerbinoj ocjeni, sadašnjost Elektroprivrede karakteriše činjenica da će ona novi kapital uložiti u svoj razvoj, a kompanija A2A je njen kooperativni, a ne samo finansijski partner, što govori da su ljudi važan faktor za Kompaniju čiju će budućnost karakterisati nastojanje da se poboljša njena trenutna situacija.

- Zajedno sa svojim saradnicima iz menadžmenta EPCG, koji je veoma sposoban, intenzivno radimo da postignemo određene ciljeve. U tom smislu snažno ćemo investirati u tri različita oblasti, objasnio je Malerba. Prvi, po njemu, predstavljaju ljudi, u smislu profesionalnosti i sposobnosti upravljanja poslovima. Drugo područje je tehnologija, u koju se ulaže, a s tim u vezi, i dalje će se ulagati u povećanje efikasnosti EPCG, kako bi elektroenergetski sistem bio efikasniji i snažniji. Treće područje se odnosi na službu potrošača, gdje će se intenzivno radi na uklanjanju grešaka i ispada u napajanju električnom energijom.

- Vjerujem da ćemo svi zajedno biti u mogućnosti da dostignemo ove ciljeve i da iz dana u dan budemo što efikasniji, istakao je Malerba naglasivši da Elektroprivreda mora postati još efikasnija kako bi bila u mogućnosti da se suoči sa novim izazovima, a posebno da radi na poboljšanju stanja u kome se

nalazi, jer tržište zahtijeva otvorenost i kompetivnost. Samo tako se može doprinijeti većoj efikasnosti EPCG i odlučnije krenuti u ispisivanje nove stranice njenoj u istoriji.

NEMJERLJIV ZNAČAJ ZA RAZVOJ ENERGETIKE U CRNOJ GORI

O značaju ove elektrane za Crnu Goru i njen elektroenergetski sistem, sa osvrutom na pređeni poluvjekovni put i im-

Šćepan Šundić

presivne proizvodne rezultate, kao i na planove razvoja koji se već ostvaruju, ili koji predstoje, govorio je **Šćepan Šundić**, direktor HE „Perućica“.

On je istakao da je hidroenergetski sistem HE „Perućica“, sa najstarijom crnogorskom velikom elektranom, tehnički vrlo kompleksan i zahtjevan, iako se na prvi pogled ne bi mogao steći takav utisak.

Naime, sama činjenica da je to sistem većinom izgrađen na karstnom terenu, a elektrana sa visokim padom vode, izuzetno je otežavala njegovu izgradnju, što umnogome opterećuje i komplikuje njegovo održavanje. Mnogo je znanja i napora bilo potrebno graditeljima sistema da savladaju sve probleme i prepreke na koje su nailazili tokom izgradnje. Isto tako mnogo umijeće i truda treba uložiti da se sistem održava kako bi odgovorio zahtjevima koji se pred njim postavljaju, prije sve-

ga radi održavanja građevinskih objekata i opreme elektrane.

Izgradnja HE „Perućica“ imala je, po Šundiću, nemjerljiv značaj za razvoj energetike u Crnoj Gori. Izgradnjom I i II faze ove elektrane stvorili su se uslovi za brži razvoj Crne Gore, tako da je njena izgradnja, u stvari, bila prekretnica Crne Gore od velike privredne nerazvijenosti do privrednog sistema koji je trebao da doživi punu ekspanziju.

Poslije završetka II faze, pa sve do izgradnje Kombinata alumijuma u Podgorici 1972. godine, Crna Gora je, zahvaljujući upravo „Perućici“, raspolagala značajnim viškovima električne energije, čijom prodajom su ostvarivani značajni finansijski efekti.

Završetkom III faze 1977. godine, postignuta je sadašnja instalisana snaga HE „Perućica“ od 307 MW.

U svim fazama izgradnje ovog hidroenergetskog sistema, ali i u kasnijem periodu njegovog održavanja, bilo je, kako je naglasio Šundić, sublimisano svo znanje i pamet tadašnje države. Sve najveće firme toga vremena, od kojih znatan dio i danas postoji i bavi istim ili sličnim poslovima kao tada, od onih koje su se bavile istražnim radovima, izradom studija, projektovanjem i konsaltingom, zatim građevinskim radovima, isporukom takve vrste opreme i izvođenjem montažnih radova, našle svoje mjesto u izgradnji sistema HE „Perućica“.

- Mada je u njenom radu bilo i teških perioda, i u najtežim vremenima, koja su za nama, zahvaljujući kvalitetnim ljudima sa kojima je „Perućica“ raspolagala i sada raspolaže, uspjeli smo da ovladamo znanjima koja su u najvećoj mjeri bila privilegija drugih, pa smo i u najtežim uslovima za rad elektrane ipak uspjeli da održimo tehničku ispravnost i pogonsku spremnost postrojenja, koja je obezbjeđivala visoke (pa čak i rekordne) proizvodne rezultate. Takva osposobljenost kadra HE „Perućica“ da izvršava najkomplikovanije tehničke i tehnološke zahvate u eksploataciji i održavanju, jedan je od najvećih uspjeha i dostignuća ove elektrane u njenom postojanju, kazao je Šundić.

Da komponenta razvoja, o kojoj

se intenzivno razmišljalo, i pored svih nedaća materijalne prirode, nije bila zanemarena, govori podatak da su još u drugoj polovini devedesetih godina prošlog vijeka započeti radovi na realizaciji I faze Projekta rekonstrukcije i modernizacije, koji su nastavljeni 2001. godine. Radovi obuhvaćeni ugovorom

Za realizaciju svih ovih aktivnosti uloženo je preko 25 miliona €.

NAJAVLJENI NOVI PROJEKTI

Međutim, u sistemu HE „Perućica“ u toku je ili se planira realizacija još nekoliko većih projekata.

U tom smislu, pored sanacije in-

povećanje propusne moći dovodnih organa, smanjenje gubitka vode u njima i optimalnije korišćenje voda Nikšićkog polja, ali i mogućnost uključivanja elektrane u TSU i povećanje proizvodnje električne energije za najmanje 15 odsto u odnosu na sadašnju proizvodnju.

- Svojim zlatnim nizom proizvodnih dostignuća HE „Perućica“ se svrstava na jedno od vodećih mjesta među privrednim subjektima Crne Gore, a u toku izgradnje je predstavljala lokomotivu privrednog razvoja i ujedno bila i ostala temelj i siguran oslonac crnogorskog elektroenergetskog sistema, rekao je Šundić koji je zatim informisao o zavidnim proizvodnim rezultatima ostvarenim u proteklih 50 godina.

Zahvaljujući spoju prirodnog ambijenta u kojem su smještena postrojenja ovog sistema, ali i izuzetnim zalaganjima i naporima svih zaposlenih koji su svoj radni vijek utkali u njen rad, HE „Perućica“ je, od puštanja u pogon do kraja 2009. godine, proizvela preko 42 milijarde i 70 miliona kWh električne energije ili prosječno 841,5 miliona kWh godišnje. Nažalost, mnogi od onih koji su zaslužni za ovakve proizvodne rezultate više nijesu međe živima, pa je ovo prilika da im odamo priznanje i zahvalnost.

PREMAŠEN GODIŠNJI PLAN

Od početka ove godine do redovnog godišnjeg remonta, koji je već okončan, proizvedeno je dodatnih 987.606.632 kWh električne energije, što predstavlja 3,2 odsto više od godišnjeg plana. Ovo je daleko najveća doremontna proizvodnja HE „Perućica“ u njenoj istoriji, a postignuta je, naglasio je Šundić, zahvaljujući ne samo pravilno raspoređenoj hidrologiji, već prevashodno izuzetnoj pogonskoj spremnosti, za koju su isključivo zaslužni zaposleni u njoj, koji su svojim radom i znanjem doprinijeli da pouzdanost agregata bude stopostotna, ili vrlo blizu te granice. U ovogodišnjem proizvodnom rezultatu u značajnoj mjeri počeli su da se valorizuju efekti projekata koji su realizovani u proteklih nekoliko godina, a o kojima je prethodno bilo riječi.

Učesnici proslave na Glavi Zete

koji je sklopljen sa slovenačkom firmom „Rudis“ za rekonstrukciju i modernizaciju hidromašinske opreme četiri agregata snage od po 40 MW i dva kućna agregata od po 1 MW, kao i sa firmom Voith Siemens za rekonstrukciju i modernizaciju elektro opreme navedenih agregata, ali i implementaciju procesnog i tehničkog sistema upravljanja elektrane, uglavnom su završeni, osim implementacije TSU, koja još nije okončana.

Rekonstrukcija i sanacija građevinskih radova obuhvaćena ugovorom iz 2008. godine sa slovenačkim „Primorjem“ u završnoj su fazi, a paralelno sa ovim aktivnostima, izvršena je rekonstrukcija i modernizacija ili zamjena više vitalnih pogona „Perućice“, pa se, kako je kazao Šundić, može reći da je ova HE postrojenje koje u najvećoj mjeri može da odgovori svim zahtjevima savremenog elektroenergetskog objekta ovog tipa.

jekcionih zavjesa akumulacija Krupac i Slano, te uvođenja tehnoloških voda Željezare Nikšić u dovodni sistem elektrane i njihovo korišćenje za proizvodnju električne energije, kao i prevođenja viška voda rijeke Zete u akumulaciju Krupac i njegovo povezivanje sa Slanim, važno je istaći ugradnju agregata broj 8 i realizaciju II faze Programa rekonstrukcije i modernizacije HE „Perućica“.

Prema preliminarnim procjenama, realizacija navedenih projekata koštaće preko 60 miliona €.

Mada su zajednički efekti svih pomenutih aktivnosti, kako onih završenih, tako i onih koje se planiraju, ipak višestruki, najvažnije u tome, po Šundićevoj ocjeni, svakako je obezbjeđenje sigurnosti, uz istovremeno povećanje spremnosti i pouzdanosti rada elektrane, kao i omogućavanje novog eksploatacionog vijeka i stvaranje mogućnosti za pružanje sistemskih usluga, zatim

U sastavu HE „Perućica“ nalazi se i sedam malih HE sa 11 agregata ukupne snage od nešto preko 9 MW, koje svo-
jom godišnjom proizvodnjom od oko 20 miliona kWh predstavljaju dragocjene izvore u vremenu sve veće potra-

žnje za električnom energijom. Dvije od MHE, Glava Zete i Slap Zete, ubuduće će raditi u sastavu novog elektroenergetskog subjekta Zeta Enerdži.

DRAGOCJENO ISKUSTVO RADNIKA VETERANA

Među brojnim učesnicima svečanosti na Glavi Zete sreli smo i trojicu radnika veterana - Branka Perišića, Miladina Žunića i Milorada Jovanovića, koji su čitav, ili skoro čitav radni vijek proveli u EPCG. Kao predstavnici jedne od prvih generacija koja se nakon Drugog svjetskog rata školovala za elektroprivrednu djelatnost, svoje karijere su započeli baš u periodu izgradnje ondašnjeg jugoslovenskog elektroprivrednog giganta - HE „Perućica“. Iako dobrano zašli u godine, njihovo sjećanje na to doba još uvijek je svježije i tim dragocjenije.

Branko Perišić, Milorad Jovanović i Miladin Žunić

Najstariji među njima Branko Perišić bio je, na svečanosti na Glavi Zete, jedini živi predstavnik izvođača radova na izgradnji naše prve velike hidroelektrane

Kao mladi elektromonter zagrebačke firme „Rade Končar“ koja je učestvovala u izgradnji „Perućice“, ovaj rođeni Dalmatinac iz Drniša obreo se 1956. godine u Crnoj Gori. Mada nije planirao, on je, na nagovor dr Ljubiše Lazara i u dogovoru sa Antom Markovićem, direktorom „R. Končara“, ali i zbog ženidbe, ipak ostao u Crnoj Gori, da učestvuje u izgradnji i stasavanju njenog elektroenergetskog sistema.

Nakon ugradnje petog agregata u HE „Perućica“ 1960. godine, prelazi u Titograd. U TS 220/110/35 kV Titograd 1 u Zagoriču, gdje će provesti 3,5 decenije, dočekao je 1996. godine penziju.

Sa puno žara u razgovoru iznio nam je mnogo zanimljivih detalja iz svoje bogate radne i životne biografije, ispunjene radom i pregalaštvom i neraskidivo vezanom za pogone i postrojenja Elektroprivrede.

Miladin Žunić je kao mlad stručnjak došao 1953. godine u HE „Glava Zete“, i bio nadzorni organ. Ubrzo je postavljen za direktora, a spajanjem „Glava Zete“ sa HE „Slap Zete“ osnovano je zajedničko preduzeće, čiji je prvi direktor bio upravo on. U HE „Perućica“, u razdoblju 1960 - 1964, radio je kao nadzorni organ na montaži opreme, a od 1964. godine do penzionisanja bio je u ED šef proizvodnje svih sedam malih HE.

- Svi radnici u „Glavi Zete“ i „Slapu“ morali su ići na praksu u HE „Rijeka Crnojevića“, gdje su se obučavali za rad u pogonu. Tada je bilo uobičajeno da su se radnici uz montažu opreme osposobljavali i ostajali da rade u HE, priča Žunić.

Po završetku Srednje pomorske škole (brodostrojarski smjer) u Kotoru, koja je trajala pet godina, 1960. godine, iako to nije planirao, zaposlio se Milorad Jovanović u HE „Slap Zete“, gdje će provesti čitav svoj radni vijek. U međuvremenu imao je svega jedan „izlet“, kada je, svega godinu dana, bio direktor HE „Glava Zete“.

Kada je došao u „Slap“ u postrojenju su bila samo tri tehničara, a prije puštanja u pogon ove elektrane, dio njenih radnika se obučavao u HE Rijeka Mušovića“.

Prije godinu dana uspostavljen je partnerski odnos između EPCG i renomirane italijanske firme A2A, što će, po Šundićevim riječima, dati novi veliki zamah za postizanje još boljih proizvodnih rezultata ove elektrane u narednim godinama.

Po riječima njenog direktora, tokom svih godina svog postojanja HE „Perućica“ je imala izuzetan doprinos za razvoj kraja u kome se nalazi, kako opštine Nikšić, tako i Crne Gore u cjelini. Ona je umnogome doprinosila povećanju životnog standarda na nivou statistike, a naročito životnog standarda ljudi iz kraja u kome se nalazi, gdje skoro nije bilo porodice iz koje neko nije bio angažovan u toku njene izgradnje, a zatim i u toku njenog rada, i na taj način uživo sve pogodnosti koje su iz toga proizlazile. Danas ova HE broji 276 radnika.

Ne treba zanemariti ni njen edukativni značaj, jer je „Perućica“ bila velika škola za svoje zaposlene. Mnogi stručnjaci i radnici dolazili su u nju, radili, učili i afirmisali se.

Ne samo u godini jubileja važno je istaći i njenu društvenu ulogu, koja je svih ovih godina bila nemjerljiva. Nema broja humanitarnim i drugim društvenim akcijama u kojima je ova HE učestvovala, zbog čega je bila i ostala popularna i omiljena u najširim slojevima naroda. Time je, po Šundićevom mišljenju, u najvećoj mjeri opravdala svoju ulogu u razvoju crnogorskog društva u cjelini.

- Jednom riječju, HE „Perućica“ je za sve svoje bivše i sadašnje radnike, za sve učesnike u izgradnji, isporučioce opreme i sve one koji su na bilo koji način bili angažovani ili radili u njoj i za nju, za Elektroprivredu, za Crnu Goru, za sve njih ona je bila jedna velika referenca. Na nama sadašnjim, ali i budućim zaposlenima, na svima onima od čijeg rada, bar u najmanjoj mjeri, zavisi rad HE „Perućica“, da ništa ne učinimo što bi i za nijansu uticalo i dovelo u pitanje njenu godinama i decenijama sticanu reputaciju, zaključio je Šundić.

I.Z.

I U PLUŽINAMA ODRŽANA SVEČANOST POVODOM STOGODIŠNJICE POSTOJANJA ELEKTROENERGETIKE U CRNOJ GORI

Značajan doprinos HE Piva

U izuzetno lijepoj atmosferi plužinskog hotela Piva održana je jedna u nizu svečanosti povodom proslave značajnog jubileja, stogodišnjice postojanja elektroenergetike u Crnoj Gori. Svečanosti je prisustvovalo rukovodstvo EPCG na čelu sa predsjednikom Odbora direktora **Srđanom Kovačevićem** i izvršnim direktorom **Enrikom**

sa 100 godina iskustva i isto toliko tradicije, već sam ubijeđen da će budućnost Kompanije biti još bolja - istakao je Malerba.

- Naš cilj je da poboljšamo efikasnost i uspješnost Elektroprivrede Crne Gore, jer kao EPCG želimo da predstavimo ne samo jedan važan dio i komponentu te priče o Crnoj Gori, već želimo da imamo važnu ulogu na ovim prostorima u sadašnjosti, kao i budućnosti. Kao što znate, Elektroprivreda Crne Gore je i prošle godine napravila jedan kapitalni korak dobivši partnera, kompaniju A2A i za sada kompanija A2A radi na utemeljenju i unapređenju pozicije Elektroprivrede Crne Gore. To je dobra prilika da damo mogućnost EPCG da pojača i da bude efikasnija kako u sadašnjosti, tako i u budućnosti – dodao je izvršni direktor EPCG.

On je iskoristio ovu priliku da prisutnim zvanicama i novinarima predstavi ljude izabrane od strane italijanskog menadžmenta uposlene u EPCG. Prisutnima se potom obratio **Masimo Sala** finansijski direktor Kompanije.

- Imao sam priliku da boravim u Plužinama nekoliko puta i boraveći ovdje otkrio sam jedan zaista divan dio države Crne Gore

i veoma interesantnu elektranu, naravno i upoznao brojne ljude i kolege. Gledao sam dokumentarni film posvećen istorijatu EPCG i posmatrao sam ljude koji su prije više decenija godina radili na izgradnji i ove hidroelektrane. Zaista mislim da su srećni, jer su ostavili za sobom veoma bogato nasleđe ovdje. Dakle imamo nasleđe koje moramo čuvati, paziti i voljeti. Elektroprivreda Crne Gore, je sa opštinskom zajednicom Plužine, imala brojna nerješena pitanja. Nadam se da će i u bliskoj budućnosti doći do obostrano prihvatljivog dogovora - kazao je Masimo Sala.

Prisutne je pozdravio i **Paolo Karkone** iz resora za ljudske resurse EPCG.

- Ja sam se tek nedavno priključio Kompaniji, tako da ja sada pokušavam da shvatim realnost u cijeloj EPCG, naravno i prilika u kojima ću da radim. Imao sam danas sastanak sa upravom HE Piva, koji je bio veoma uspješan i nadam se da ću opet imati priliku da se posjetim ovo mjesto i porazgo-

Prva ekipa za izgradnju HE Piva koja je počela sa radom 1965. godine

Malerbom, predstavnici svih funkcionalnih cjelina Kompanije, brojni bivši i sadašnji radnici HE Piva, predstavnici lokalne uprave i privrednih preduzeća opštine Plužine, kao i druge brojne zvanice.

Prisutnima se na početku svečanosti obratio izvršni direktor **Enriko Malerba**, koji je kazao da mu je posebna čast što je prisutan na proslavi u Plužinama, u društvu sa aktuelnim radnicima i penzionerima EPCG, a povodom jednog veoma značajnog jubileja kakav je stogodišnjica Kompanije.

- Upoznat sam sa radom HE Piva ovdje u Plužinama, radom koji traje već 30 - 40 godina. Siguran sam da je Elektroprivreda Crne Gore imala veoma dobre odnose sa lokalnim vlastima i lokalnim nadležnim organima u Plužinama i da je doprinijela razvoju ovog dijela Crne Gore. Ja vidim ovdje mnogo ljudi koji su proveli svoj radni vijek u EPCG, ali sam siguran i želim da vam kažem da Elektroprivreda Crne Gore nema samo relevantnu prošlost i istoriju, da je to kompanija

varam sa vama više o aktuelnim temama vezanim za rad ove hidroelektrane – rekao je Karkone.

Direktor HE Piva **Dragan Čizmović** je u svom obraćanju kazao da mu je velika čast i zadovoljstvo da u ime kolektiva HE „Piva“ i u svoje lično ime pozdravi prisutne na svečanosti povodom vijeka postojanja Elektroprivrede Crne Gore.

- Kao direktor HE „Piva“, ipak, osjećam posebnu obavezu da pozdravim penzionisane radnike, kao i svoje prethodnike koji su najbolje godine svog života ugradili u temelje i razvoj ove Hidroelektrane radeći odgovorno i samopregorno. Dozvoličete da, uz izuzetan pijetet, odam i puno poštovanje onima koji, nažalost, više nijesu sa nama - rekao je Čizmović.

On se potom ukratko, osvrnuo na značaj i ulogu HE „Piva“ u elektroenergetskom sistemu Crne Gore, kao energetskog objekta respektabilnih karakteristika, tradicionalno pouzdanog i stabilnog proizvođača električne energije. HE Piva po dugoročnom poslovno-tehničkom ugovoru radi kao vršna hidroelektrana u okviru Elektroprivrede Srbije, a Crnoj Gori obezbjeđuje više od milijardu kilovat sati električne energije godišnje, što je trećina proizvedene energije u našoj zemlji, odnosno više od četvrtine potreba crnogorskih građana i privrede.

- Hidroelektrana „Piva“, izgrađena u uskom kanjonu istoimene rijeke, zvanično je puštena u rad 13. jula 1976. godine. Predstavlja istinski trijumf stručnosti, znanja, kvaliteta i morala ljudi i kompanija koji su je projektovani i gradili. Tri agregata ukupne snage 342 MW, do sada su, uz izuzetno visok stepen pogonske spremnosti, proizvela više od 26 milijardi kWh električne energije što dovoljno govori o kakvom se energetskom objektu radi. Svakako, zapaženi proizvodni rezultati i visoka pogonska spremnost postrojenja, velikim dijelom, rezultat su stručnosti i zalagana zaposlenih koji su, i pored teških uslova rada u kanjonu, posebno u zimskim prilikama, uvijek uspijevali da održe proces proizvodnje redovnim - kazao je dalje Čizmović.

- HE „Piva“ kao najznačajniji privredni subjekat u Plužinama, uvijek je davala značajan impuls razvoju pivskog kraja. O tome svjedoče i desetine kilometara asfaltiranih puteva i druga infrastruktura u ataru ove opštine, a posebno mi je drago što ćemo sa lokalnom upravom ubrzo potpisati Ugovor o ispunjavanju preostalih obaveza po osnovu izgradnje elektrane i realizovati ga u naredne četiri godine – dodao je Čizmović.

Čizmović je u nastavku svog obraćanja govorio o projektu rekonstrukcije i modernizacije hidroelektrane. Ovaj značajan projekat ušao je u svoju drugu fazu prije dvije godine.

- Za te potrebe smo od njemačke KfW banke obezbijedili 17 miliona eura kreditnih i donatorskih sredstava, a sve u cilju povećanja pogonske spremnosti i sigurnosti rada elektrane te povećanja snage agregata. Tako ćemo i u narednom periodu biti u mogućnosti, da uz dobru hidrologiju, obaramo proizvodne rekorde, upravo kao i ove jubilarne 2010. godine do kraja koje ćemo, sasvim sigurno, oboriti godišnji proizvodni rekord od milijardu i 44 miliona kWh električne energije, postavljen davne 1979. godi-

ne. Rekordnu mjesečnu proizvodnju od 183.695 miliona kWh ostvarili smo prošlog januara, što nam je omogućilo da već u prvoj polovini 2010. budemo na nivou godišnjeg plana od 762 miliona kWh električne energije – zaključio je na kraju Čizmović.

Ovom prilikom u prostorijama hotela Piva u Plužinama otvorena je i izložba istorijskih dokumenata i fotografija „100 godina elektrike“ posvećena stogodišnjem razvoju elektroenergetike na prostorima Crne Gore.

RADNICI O PROSLAVI U PLUŽINAMA:

Svetlana Pješčić:

- Veliki je ovo jubilej jedne firme, koja je uvijek bila poznata i priznata, a mi smo u HE Piva dali značajan doprinos time što smo proizveli preko 26 milijardi kilovat sati električne energije. Nadamo se da ćemo ove godine ostvariti rekordnu godišnju proizvodnju, a rekordnu mjesečnu proizvodnju ostvarili smo već u januaru ove godine.

Sreto Orlandić:

- Radio sam 35 godina u Elektroprivredi. Bio sam prvi istraživač od marta 1966. godine pa do 1978. godine, a posle sam radio na drugim objektima.

Kao inženjer ove elektrane bio sam član najviših stručnih foruma Jugoslavije, učesnik svih simpozijuma i kongresa vezanih za moju struku. Osjećam veliku zahvalnost prema ljudima koji su se sjetili mene, koji me uvažavaju i koji su me pozvali da danas budem ovdje na ovoj zaista značajnoj proslavi.

Ja sam vodio sve istražne i injektivne radove na HE Piva od osnivanja do puštanja u pogon. Posle toga kao inženjer Sektora za razvoj i razvojne investicije vodio sam sve istražne radove na istraživanju HE na Morači, Komarnici i ostalim vodotocima Crne Gore. Bio sam i stalni član stručnog savjeta, stručni konsultant na izgradnji TE Pljevlja, tokom cijelog perioda njene izgradnje. Bio sam sporedni inženjer, ali sam bio jedini inženjer stručni konsultant u HE Piva.

Đoko Malović:

- Vozio sam autobus 32 godine uz kanjon Pive. Starim putem, po snijegu i ledu. Sjećam se 1976. godine, početaka ovdje u HE Piva. Otišao sam u penziju prije dvije godine da nijesam imao ni jedne žrtve svo to vrijeme. Prevezio sam ljude, kolege, dobre momke, radnike, direktore, u suknenim gaćama i suknenim čarapama, ali sam bio zadovoljan što sam život proveo baš ovdje.

Nikola Kuljić, dipl.grad.inž, šef Službe građevinsko-geoloških poslova:

- Mi u Pivi, a i svi radnici zaposleni u Elektroprivredi dobro smo svjesni značaja ovog jubileja od neprocjenjive važnosti, 100 godina razvoja energetike u Crnoj Gori. HE Piva kao jedan od osnovnih proizvodnih objekata u sastavu Elektroprivrede, davala

je i daje svoj veliki doprinos privrednom i društvenom razvoju u Crnoj Gori.

Ja bih želio da se zahvalim svim prisutnima gostima i našim radnicima i penzionerima na današnjem prisustvu i na iskazivanju poštovanja prema ovom velikom datumu Crne Gore, ali i da jednostavno ukažem na to da će i današnji mlađi naraštaji kao i budući uticati i učiniti sve što je u njihovoj moći da daju doprinos daljem razvoju energetike u Crnoj Gori.

Radovan Bošnjak:

- Radio sam u Elektroprivredi od 1975 – 1985. Piva je značajna i važna, u sistemu Elektroprivrede jedna od najznačajnijih elektrana. Elektrana koja je opravdala svoje postojanje i pokazala da je zaista trebalo graditi tu elektranu i da je možda šteta što nema još takvih HE. Jer u to vrijeme, pa možda i ranije i kasnije, vjerovatno se moglo graditi lakše nego sad. To bi puno značilo za Crnu Goru. Bilo je sredstava i mogućnosti da se to uradi.

A danas ovdje evo vidite iskupilo se staro društvo. Trebalo bi možda i češće da se sastajemo, da obnavljamo one stare dogodovštine, sastajališta. Vjerujte mi da mnoge ljude nijesam poznao iz tog perioda i vremena, jer stara se, prolazi vrijeme.

Dragan Jovović, šef Službe elektro poslova:

- HE Piva ima značajan udio u energetsom smislu jer je jedan od ključnih objekata u Crnoj Gori za proizvodnju električne energije. Radnici HE Piva su doprinijeli pogonskoj spremnosti elektrane i zadovoljstvo im je danas što učestvuju u jednom jubileju kakav je proslava stogodišnjice elektrike u Crnoj Gori.

Dragutin Knežević, penzioner:

- Radio sam u elektro radionici HE Piva kao električar. Počeo sam 1976, kad je elektrana počela da radi i čitav radni vijek proveo u njoj. Kao invalid sam otišao u penziju prije tri godine.

Moj doživljaj povodom ovog jubileja je jako lijep. Tu sam odhranio svoju porodicu, sebe, svoju djecu izveo na li-

jepi put. Drago mi je zbog današnjeg lijepog skupa i šteta je što ovakvih susreta nema češće.

Mirko Bajagić:

- Lijepo je što je proslava i ovdje organizovana i treba je organizovati svuda gdje se razvijala Elektroprivreda.

Doprinos je razvoju elektroenergetike, ako realno govorimo, dat prvo na Cetinju, pa onda izgradnjom Perućice, pa onda normalno Pive. Piva je jedna HE koju možeš poželjeti u svijetu. Ona ulazi u krug najvećih brana u svijetu. Piva je i sa akumulacijom tj. sa akumuliranom energijom u vrhu među hidro elektranama, odnosno sa vršnom energijom. Ona stvara ogroman dohodak, od koga čitav ovaj kraj, pa i dobar dio Crne Gore ima veliku korist.

Milorad Kavaja:

- Došao sam u Pivu sa 34 godine. Bio sam prvo u nadzoru, nadzorni organ. Kad je puštena elektrana Piva, prva smjena koja je puštena bila je moja smjena, kad je bio pokojni Džemo Bijedić. Radio sam 25 godina kao vođa smjene, šef smjene i pet godina u nadzoru, ukupno 40 godina radnog staža. Vrijeme je učinilo svoje, bolest i godine. Došao sam na ovu proslavu da se još jednom vidim sa ovim ljudima. Puno njih nijesam poznao. Tu su novi mladi ljudi, inženjeri.

Nije bilo lako voditi smjenu. Zamislite tada, ja sam bio najstariji po godinama, a i po položaju najstariji u smjeni, a radite sa još četiti mlada čovjeka, neiskusna, u elektrani koja je bila tada pojam u Jugoslaviji, a treća u svijetu po visini u to vrijeme.

Ova proslava danas je verličanstvena za mene, jer sam se vidio sa toliko poznatih ljudi. Mnogi nijesu živi, nažalost. Tako to ide, neko odlazi neko dolazi. Ali, mora se ići naprijed, mora se praviti još izvora energije. Mislim da treba to pametno raditi. Ovdje su HE Pivu radile velike jugoslovenske kuće. Elektroprojekt Ljubljana građevinsko-arhitektonski dio, beogradski Energoprojekt elektro-mašinski dio, Rade Končar je montirao generatore, transformatore, kućnu potrošnju i instalaciju. Samo je preko 80 km kabla urađeno ovdje. Velika važnost ove elektrane je to što je ona vršna. Ona može od nule do maksimalne snage generatora da dođe za tri i po minuta, dakle da uđe u pogon, naravno u zavisnosti od obučenosti smjene. Ona je visokoautomatizovana elektrana koja kad uđe u pogon dispečer Beograda, u stanju je da elektronskim putem, diže snagu elektrane do maksimuma i da skida snagu generatora u zavisnosti od potreba konzuma do dozvoljenog minimuma. Pozvali su me kao bivšeg radnika i kad je bila proslava 30 godina HE Piva, i hvala im velika što su me pozvali i ovog puta.

M.Vuković

SA SVEČANOSTI U NIKŠIĆU - SJEDIŠTU KOMPA NIJE

Najbolji rezultati u godini jubileja

Jedna u nizu svečanosti povodom proslave velikog jubileja, stogodišnjice postojanja elektroenergetike u Crnoj Gori, održana je u Nikšiću. Svečanosti u motelu na Krupcu, na akumulacionom jezeru naše najstarije HE „Perućica“, koje osim što služi za proizvodnju el. energije, koristi Nikšićanima kao ljetnja plaža, zbog čega ga zovu i nikšićko more, prisustvovao je kompletan menadžment EPCG na čelu sa predsjednikom Odbora direktora **Srđanom Kovačevićem** i izvršnim direktorom **Enrikom Malerbom**. Pored brojnih uglednih zvanica i radnika zaposlenih u našoj kompaniji svečanosti su prisustvovali i italijanski ambasador u Crnoj Gori **Serđo Barbanti**, gradonačelnik Nikšića **Nebojša Radojičić**, nekadašnji rukovodioci i bivši radnici EPCG.

Prisutne je na početku skupa pozdravio predsjednik Odbora direktora Srđan Kovačević koji je naglasio značaj ovog velikog jubileja:

- Gospodine ambasadore Republike Italije u Crnoj Gori, gradonačelnice Opštine Nikšić, dame i gospodo, veliko mi je zadovoljstvo da vas pozdravim u ime Elektroprivrede i u svoje lično ime i da

vam zahvalim što ste izdvojili toliko vremena da danas ovdje budete sa nama i uveličatesvečanost. Svima Vam je poznat razlog ovog našeg današnjeg okupljanja. To je proslava stogodišnjice Elektroprivrede. Ova svečanost u Nikšiću, samo je jedna u nizu, jer nam je namjera da proslavamo u pojedinim djelovima Crne Gore, ali onima koji su nešto važniji za Elektroprivredu, a svi su važni, pokažemo koliko je ovaj jubilej veliki.

Kovačević je u nastavku rekao da je siguran da se Elektroprivreda trenutno zaista nalazi na dobrom putu i izrazio nadu da će tako biti i u budućnosti.

- Mislim da zajedno sa partnerom iz Italije, koji je do sada pokazao veliku ozbiljnost, možemo da gradimo uspješniju i bolju Kompaniju.

Sve nam se nekako poklopilo, tako da ćemo ovu godinu sigurno završiti rekordnom proizvodnjom, ali, kako stvari sada stoje, i sa najboljim rezultatom u posljednjih dvadesetak godina. Ova stogodišnjica bila je svakako jako srećna za Elektroprivredu – zaključio je Kovačević.

Zatim se prisutnima obratio izvršni direktor Enriko Malerba, koji je izrazio

zahvalnost ambasadoru Italije u Crnoj Gori Serđu Barbantiju, gradonačelniku Nikšića i svim prisutnima što su se odzvali pozivu i došli na proslavu stogodišnjice postojanja Elektroprivrede.

- Ponosam sam što sam u EPCG prisutan i što sam postavljen na čelo operativnog dijela aktivnosti ove značajne kompanije. Smatram da 100 godina tradicije, postojanja i aktivnosti predstavlja zaista jedan jako dug period, period koji znači svakako iskustvo u poslovanju. Smatram da samo jedan mali broj kompanija, ne samo u Crnoj Gori nego i u Evropi, može imati tako dugu tradiciju postojanja. Period od 100 godina rada u stvari znači rad i ulaganje znanja četiri različite generacije. To je, naročito u našem poslu, u proizvodnji, distribuciji i snabdijevanju električnom energijom, jako bitno. Smatram da je prošli, sadašnji i budući uspjeh, u stvari uspjeh svih tih ljudi i generacija zajedno – dodao je Malerba.

- Kultura naših ljudi mora biti povezana sa tradicijom. Počinjući sa tradicijom moramo biti u mogućnosti da se suočimo sa budućnošću. Svjestan sam da trenutna situacija, sadašnjost, kao i budućnost

neće biti jednostavni. Crna Gora se iz korijena i jako brzo mijenja. Jasna je odluka da se pridruži Evropskoj zajednici i budućnost će biti karakteristična po uvo-

godina počeo sa radom prvi dizel agregat. U 2010. godini obilježili smo još jedan značajan jubilej, 50 godina rada HE Perućica, nastavili smo proslavu jubileja u

de vezujemo za vrijeme kralja Nikole, za dinastiju Petrović i kralja Nikolu koji je vidio da bez elektroprivrede, odnosno u elektrifikacije, kako Cetinja tako i ostalih krajeva Crne Gore, nema razvoja jedne moderne države. Nijesam danas ovdje samo kao predsjednik Opštine, nego i kao bivši radnik Elektroprivrede. Siguran sam da ova Kompanija ide dobrim putem. Pogotovo mi je drago da poslije godinu dana „braka“ između EPCG i italijanske A2A, kako reče ambasador, vidim da je izabrana prava privatizacija.

U oficijelnom dijelu svečanosti prisut-

ENERGIJA DANAS VEOMA BITNA

Ambasador Italije u Crnoj Gori Serđo Barbanti nakon svečanosti na Krupcu u posebnoj izjavi za naš list je rekao:

- Jako sam zadovoljan i srećan što mogu da se obratim svim radnicima EPCG, od vrha kompanije do svih zaposlenih, kao i svim familijama koje koriste električnu energiju Elektorprivrede Crne Gore, jer ne smijemo nikada zaboraviti da iza svake kompanije stoje ljudi i porodice. EPCG proizvo-

Serđo Barbanti

di energiju, a energija je u današnje vrijeme jako bitna, iako je ne vidimo. Vidjeli smo da je Sektor energetike veoma važan, maltene i strateški sektor za Crnu Goru, veoma značajan za privredni rast Crne Gore. Ulazak A2A je svakako prednost Crne Gore da ide prema Evropi i omogućiće lakši ulazak u Evropsku Uniju, a postaće i veoma važan faktor u daljem razvoju vaše zemlje. U svojim ranijim obraćanjima, govoreći o savezu A2A i EPCG sam upotrebljavao metaforu „braka“. O brakovima govori i jedna poznata iz-

reka: Sami idemo brzo, a u dvoje idemo daleko. Ja sam sasvim siguran da će ovaj brak između EPCG i A2A odvesti jako daleko. Dopriniće bogatstvu ove države i njenoj ekonomskoj budućnosti.

Privredna saradnja A2A i Elektroprivrede će uticati i na druge oblike saradnje dvije države. Primjer za to je bila i izložba Karavađa, njegovog „Narcisa“ koja je imala veliki odjek u Crnoj Gori. Mislim da je ovaj događaj

„Narcisa“ bio u stvari plod snage A2A i truda italijanskih institucija i države Italije da pokažu prijateljstvo između dvije države.

Saradnja A2A i Elektroprivrede, odnosno Crne Gore i Italije vezano za izgradnju hidroelektrana na Morači biće sigurno značajna. Vidjeli smo da je polovina kompanija, koje su ušle u pretkvalifikacije, u suštini italijanska, i to je svakako veoma jasan znak da je Italija jako mnogo zainteresovana za kompletan energetskektor u Crnoj Gori, pa i za izgradnju hidroelektrana na Morači.

đenju novih pravila. Smatram da je Elektroprivreda Crne Gore već spremna da se suoči sa ovim novim izazovima, kako bi bila uspješna, ne samo u prošlosti, već i u sadašnjem vremenu i u budućnosti – zaključio je izvršni direktor EPCG.

Ambasador Italije Serđo Barbanti istakao je u pozdravnoj riječi da je 2010. godina godina u kojoj se slave tri jubileja. Prvi, po njemu, je jubilej stogodišnjica postojanja Kraljevine Crne Gore, drugi je stotinu godina postojanja elektroprivrede, a treći je godišnjica tzv. „braka“ između A2A i EPCG.

- Smatram i čini mi se da ovaj brak funkcionise, da već daje plodove i siguran sam da će se plodovi vidjeti ne samo u EPCG, nego će doprinijeti razvoju Crne Gore i narodu ove zemlje – istakao je Barbanti.

I pomoćnik izvršnog direktora Ranko Vojinović je istakao da je ovo jedna u nizu svečanosti, koje se odvijaju povodom jubileja stotinu godina od postanka Elektroprivrede Crne Gore.

- Počeli smo na Cetinju, našoj prijestonici, u gradu gdje je prije tačno 100

HE „Piva“ u Plužinama i danas ovdje u Nikšiću, gdje je i sjedište Elektroprivrede Crne Gore.

- Svakako da bi se o razvoju Elektroprivrede Crne Gore moglo dosta govoriti, nastavio je Vojinović, napominjući da iz godine u godinu Kompanija postiže sve bolje kako proizvodne, tako i ekonomske rezultate.

- Svi smo upoznati da je uspješno završen proces dokapitalizacije u prošloj godini i da smo dobili strateškog partnera, zaista renomiranu kompaniju A2A iz Italije. Sa njima zajedno neosporno je da ćemo ostvariti sve naše planove i da će ova kompanija biti još bolja u narednom periodu. Napominjem da je prema listi 100 najboljih kompanija u jugoistočnoj Evropi Elektroprivreda Crne Gore trenutno pozicionirana na šestom mjestu ispred elektorprivreda Hrvatske i Bugarske, ali mi nijesmo zadovoljni ni sa tom pozicijom i vjerujem da ćemo u narednom periodu biti još bolji – naglasio je Vojinović.

Prisutne je pozdravio i gradonačelnik Nikšića Nebojša Radojičić:

- Mi početak razvoja Elektroprivre-

RIJEČ RADNIKA:

Branka Mrvošević

Ja sam evo već desetak godina radnik Elektroprivrede i ponosna sam što sam radnik upravo ove Kompanije. Radujem se njenom jubileju i svakom njenom napretku. Čast je raditi u ovako velikoj firmi, a i bolje je nego u bilo kojoj drugoj.

Dimitrije Bjelica, jedan od najstarijih radnika, sa preko 32 godine radnog sta-

ža u EPCG, izjavio je da mu je drago i dopada mu se što su povodom ovog značajnog jubileja organizovane svečanosti u više djelova EPCG, prvenstveno zbog većeg broja radnika, koji

će na ovaj način doživjeti proslavu jubileja i još se više osjetiti dijelom kolektiva kojem pripadaju.

nima su se obratili i finansijski direktor EPCG Masimo Sala i Paolo Karkone, direktor Direkcije za ljudske resurse i organizaciju.

Masimo Sala je kazao da je ponosan na činjenicu što je ovdje u Nišiću našao dobre kolege, prijatelje i mjesto gdje misli da možemo svi zajedno i veoma uspješno saradivati, jer je saradnja, kako je rekao, ključni faktor za uspjeh.

- Projekti, procedure, novac, sve to je ništa bez saradnje među ljudima – kazao je on.

Paolo Karkone je istakao da se za nepunih mjesec dana boravka u EPCG osjeća kao dio porodice i izrazio nadu da će se odnos između zaposlenih od strane A2A i radnika EPCG unaprijediti i biti još bolji u narednom periodu.

M. Vuković

U PLJEVLJIMA PROSLAVLJENA STOGODIŠNJICA EPCG I DAN TERMoeLEKTRANE

Zaposleni najvažniji resurs

Svečanost povodom 21. oktobra dana TE Pljevlja i obilježavanja 100 godina EPCG održana je u svečanoj sali termoelektrane. Svečanosti su prisustvovali zaposleni u ovom elektroenergetskom objektu, brojne zvanice iz javnog života Pljevalja, predstavnici lokalne uprave i menadžment naše kompanije.

Jedina termoelektrana u Crnoj Gori priključena je na elektromrežu 21. oktobra 1982. godine. Od tada je proizvela i crnogorskom elektroenergetskom sistemu isporučila oko 25 milijardi kilovat časova električne energije, za šta je utrošeno 33,5 miliona tona uglja.

- Pljevlja su veoma važna za EPCG. Ne samo zbog TE već i zbog drugih aktivnosti koje se odvijaju ovdje. Tokom prethodne godine uložili smo dosta novca kako bi učinili TE efikasnijom i ekološki podobnijom. Ta investicija ukazuje da mi ne želimo samo da održimo ovakvo stanje, već i da ga poboljšamo. Pljevlja su za EPCG strateško mjesto i računam na vaše napore kako bismo uspjeli u namjerama rekao je **Enriko Malerba** izvršni direktor EPCG obraćajući se prisutnima na početku svečanosti.

- Danas u Pljevljima završavamo sa nizom proslava koje smo počeli na Cetinju, proslavama koje se tiču proslave jubileja 100 godina Elektroprivrede. Nakon Cetinja slavili smo na Perućici, u Pivi, Nikšiću – kazao je Malerba pozdravljajući prisutne.

- Ovdje smo da proslavimo 100 godina rada Elektroprivrede a uspjeli smo da postignemo ove rezultate prvenstveno zahvaljujući radu naših ljudi i zaposlenih. Uvjeravam vas da upravo ljudi, odnosno zaposleni predstavljaju najveći kapital Elektroprivrede. Istovremeno smatram da svi zajedno treba da budemo ponosni na činjenicu da Elektroprivreda danas, odnosno ove godine slavi 100 godina svog rada, jer biti u mogućnosti da se tokom punih 100 godina radi sa velikim uspjehom, kao što je to slučaj sa Elektroprivredom znači dugu tradiciju i veoma snažno iskustvo – rekao je dalje izvršni direktor EPCG.

On smatra da je u ovom trenutku od velikog značaja imati tako bogato iskustvo koje predstavlja osnovni preduslov za budući uspješan rad Kompanije.

- Vjerujem da smo svi upoznati sa tim koliko se Elektroprivreda promijenila u posljednje dvije godine. Industrijski partner je ušao u Elektroprievredu i posjeduje

Ranko Vojinović

u ovom trenutku preko 40 odsto akcijskog udjela, tako da se u aktuelnom trenutku EPCG suočava sa jednim novim periodom u njenom budućem razvoju. Sa druge strane tržište se takođe mijenja. Crna Gora je spremna da otvori svoje tržište i svakako da će ta slobodna konkurencije biti prvenstveno u interesu potrošača. Za Elektroprievredu to znači početak jedne nove faze poslovanja i mi ćemo se truditi i svakako biti u mogućnosti da budemo lideri na jednom takvom otvorenom tržištu. Takođe, siguran sam da ćemo se sa ovim izazovom suočiti na odgovarajući način, jer posjedujemo sva moguća sredstva, kao i novac kojim smo finansirali naše projekte, a imamo po mom mišljenju i prave ljude koji bi podržali ovakve promjene koje nas uskoro očekuju – naglasio je Enriko Malerba.

On je potom dodao da je tokom prethodne godine uloženo dosta novca kako bi Termoelektrana u Pljevljima postala efikasnija i ekološki podobnija.

Pomoćnik izvršnog direktora Elektroprivrede Crne Gore **Ranko Vojinović** podsjetio je u svom obraćanju prisutnim zvanicama da je za tri kvartala ove godine

TE Pljevlja proizvela preko 950 miliona kilovat časova električne energije. On je dodao da je to samo za 100 miliona kilovat sati manje od prosječne godišnje proizvodnje u ovoj termoelektrani.

- Ovdje smo danas da obilježimo na jedan skroman način 28 godina rada Termoelektrane Pljevlja u godini u kojoj slavimo značajne jubileje, to je svakako 100 godina postojanja Elektroprievrede i 50 godina rada Perućice.

Iz godine u godinu ova termoelektrana postaje sve efikasniji i dobar proizvodni objekat, tako da mogu da navedem da samo u prva tri kvartala ove godine je proizvedeno nešto iznad 950 gigavat časova energije. Ako napravimo paralelu sa nekom prosječnom proizvodnjom prethodnih godina to je samo 100 gigavat časova manje nego kompletna godišnja proizvodnja u prethodnim godinama. Za ovu godinu smo predvidjeli možda i preambiciozan plan, da dostignemo i cijelih 1400 gigavata. Ja sam sasvim siguran da ćemo u tome i uspjati – istakao je Ranko Vojinović.

- Elektroprievreda Crne Gore ne samo da radi na poboljšanju efikasnosti svih naših proizvodnih objekata, nego se bavi i pi-

TE Pljevlja

tanjima zaštite životne sredine, a najbolji dokaz za to je i prošlogodišnja investicija i ugradnja novog elektrofilterskog postrojenja ovdje u TE Pljevlja. Samim tim i emisija čvrstih čestica se dovodi u okvire koji su propisani kako našim, tako i evropskim standardima. Takva praksa, odnosno i dalje aktivnosti će biti u tom smjeru, jer Elektroprivredi Crne Gore nije jedini cilj da proizvodi energiju, da stvara profit, nego i da to radi u skladu sa svim zakonskim propi-

sima Crne Gore i u skladu sa standardima Evropske Unije – rekao je Vojinović i istakao jako dobru saradnju na ovom polju sa stanovništvom opštine Pljevlja.

Zoran Čolović, sekretar lokalne uprave u opštini Pljevlja, kazao je u svom obraćanju da mu je pripala velika čast da čestita ovaj značajan jubilej, 100 godina postojanja elektroenergetike u Crnoj Gori, zaposlenima i menadžmentu Elektroprivrede Crne Gore.

- Ne treba mnogo pričati o prethodnim rezultatima vaše kompanije. Sam jubilej 100 godina postojanja EPCG govori sve. Samo ću da poželim da se uspješno ostvare sve dalje aktivnosti na razvoju Kompanije, kao i kapitalne investicije koje slijede u budućnosti –naglasio je Čolović.

Dobriilo Gačević, vršilac dužnosti direktora Termoelektrane u Pljevljima, je prisutne pozdravio u ime zaposlenih u TE Pljevlja.

- Današnji susret je jedan u nizu susreta u vezi obilježavanja stogodišnjice Elektroprivrede, a istovremeno je i dan naše firme. Jubileji su prilika za osvrtnje unazad, a naravno i još više prilika da se kaže šta nas to čeka u budućnosti. TE Pljevlja, ako mogu tako da kažem, je ušla u drugo poluvrijeme nekog svog životnog vijeka i mi smo, već u prošloj godini, napravili velike korake u smislu revitalizacije i modernizacije postrojenja. Time bi trebali da produžimo vijek ove TE za narednih 15 – 20 godina. Proizvodni rezultati, pouzdanost i spremnost pogona pokazuju da su sva ta sredstva koja smo uložili potpuno opravdana. Zaštita životne sredine je sastavni dio i misije i vizije Elektroprivrede Crne Gore. Prošlogodišnji projekat zamjene elektro filtera nije jedini koji ćemo napraviti. U narednom petogodištu slijede i drugi projekti koji se tiču posumporavanja i denitrifikacije dimnih gasova, a naravno i rješavanje svih ostalih pitanja, koja su vezana za ekološku zaštitu: otpadne vode, uopšte vode i zemljište – kazao je Gačević.

- Kad se sumira proizvodni rezultat TE Pljevlja, čuli ste podatak da smo ovdje proizveli oko 25 milijardi kilovat sati električne energije. Za tu proizvodnju utrošeno je oko 33,5 miliona tona uglja, što znači da za taj poslovni uspjeh nismo zaslužni samo mi, nego i kolege iz Rudnika, pa ih još jednom ovom prilikom srdačno pozdravljam, jer smo, u principu, uvijek na zajedničkom zadatku. Dalje optimalno korišćenje uglja u pljevaljskom basenu podrazumijeva aktualizaciju planova proširenja kapaciteta. To je priča o novoj proizvodnoj jedinici, drugom bloku ili novom bloku na Maoču. Sve te planove, sva ta pitanja i zadatke ćemo zajednički rješavati sa kolegama iz Rudnika, naravno sa stručnjacima i kolegama iz A2A kao našim sadašnjim partnerom – dodao je Gačević.

Na kraju, želio bih da ponovim, tačnije naglasim jednu misao, koju je rekao g-din Malerba naš izvršni direktor na početku ove svečanosti.

- Iza svakog posla, iza svakog uspjeha stoje ljudi. I ljudi zaista jesu najdragocjeniji i osnovni resurs svake organizacije i radnog kolektiva. Mi smo kao Termoelektana već prilično stari, da ne kažem vremenšan kolektiv. Krajnje je vrijeme, po mom mišljenju, da se pripremamo i ustupamo mjesto mlađim ljudima koji će sigurno znati i moći da ponesu teret, koji mi sad nosimo, i naravno da dostignemo još bolje rezultate – zaključio je Dobriilo Gačević.

te – zaključio je Dobriilo Gačević.

Na kraju oficijelnog dijela svečanosti u sali termoelektrane **Paolo Karkone**, direktor Direkcije za ljudske resurse i organizaciju u EPCG, predstavio se kolegama iz TE Pljevlja. On je u obraćanju istakao svoje prvo, ali kako je naglasio pozitivno iskustvo stečeno prilikom boravka u ovom proizvodnom objektu EPCG, i izrazio nadu da će u narednim mjesecima imati maksimalnu saradnju sa zaposlenima u Pljevljima u radu na svim značajnim pitanjima za Kompaniju.

M.Vuković

CENTRALNA PROSLAVA U CNP-U 22. DECEMBRA

Nastupa orkestar La Verdi

U Velikoj sali Crnogorskog narodnog pozorišta 22. decembra održaće se centralna proslava povodom značajnog jubileja, stotinu godina elektro-energetike u Crnoj Gori i isto toliko rada EPCG. U CNP-u će nastupati poznati simfonijski orkestar iz Milana Đuzepe Verdi (Sinfonica di Milano Giuseppe Verdi). Svečanosti će prisustvovati preko 150

Godine 1999 orkestar je otvorio vlastitu novu orkestarsku dvoranu, Auditorium di Milano. Auditorium se smatra jednim od najboljih koncertnih dvorana u Italiji za akustične, tehničke i muzički atraktivne efekte. Hor orkestra (Coro Sinfonico di Milano Giuseppe Verdi) je osnovan u jesen 1998 pod muzičkim vođstvom Romana Gandolfija. On je sastavljen od sto pjevača, koji mogu

zaposlenih iz naše kompanije, brojne zvanice iz kulturnog, javnog i političkog života Crne Gore, kao i predstavnici diplomatskog kora. Svečanost je organizovana u saradnji sa UNICEF-om, Ministarstvom kulture, CNP-om i italijanskom ambasadam u Podgorici.

Simfonijski orkestar Đuzepe Verdi (Sinfonica di Milano Giuseppe Verdi), osnovao je 1993 godine Vladimir Delman. Ocijenjen je u posljednjih nekoliko godina kao jedan od vodećih italijanskih orkestara, a u repertoaru orkestra zastupljeni su Bah, najpoznatiji simfonijski stvaraoci iz devetnaestog vijeka, kao i savremena muzika. Orkestarski program svake godine uključuje više od trideset simfonijskih koncerata klasične muzike, često izvedenih u kombinaciji sa savremenim kompozicijama, kao i brojne serije koncerata, kao na primjer, „Crescendo u Musica” posvećen djeci i tinejdžerima.

obavljati širok spektar djela, uključujući opere, simfonijsku, kamernu i polifonu muziku, od baroka do dvadesetog vijeka.

Orkestar je svirao sa brojnim svjetski poznatim solistima, kao što su Martha Argerich, Mstislav Rostropovic, Vadim Repin, Hilary Hahn, Lynn Harrell, Viktoria Mullova, Sarah Chang, Midori, Mario Brunello, Radovan Vlatković, Gianluca Cascioli, Domenico Nordio i drugi. Osim bogate simfonijske sezone u svojoj dvorani u Milanu, orkestar je često pozivan da nastupa i u prestižnim dvoranama u Italiji i inostranstvu. Nastupi su bili u više evropskih gradova, uključujući Frankfurt, Beč i Budimpeštu, a orkestar je napravio i turneje u više gradova u Italiji, kao i u Vatikanu. Orkestar je snimio i preko 25 CD-a, od kojih je većina naišla na veliki uspjeh kod publike.

M.V.

MIRKO KILIBARDA, DIREKTOR FC PROIZVODNJA

Najbolja proizvodna godina u istoriji

Jubilej EPCG FC Proizvodnja obilježava na najbolji mogući način – rekordnom proizvodnjom u 2010. g.

Stvaranje uslova za maksimalnu iskorišćenost postojećih proizvodnih kapaciteta, a u vezi sa tim i postizanje visokog stepena pogonske spremnosti postrojenja, bila je karakteristika minulog perioda u FC Proizvodnja koji je donio izvanredne poslovne rezultate. **Mirko Kilibarda**, direktor ove FC, u razgovoru koji smo vodili početkom novembra, saopštio nam je da su sve aktivnosti u ovoj FC u prethodnom periodu podređene rečenim ciljevima, uključujući neophodnu modernizaciju i rekonstrukciju postrojenja HE „Perućica“, HE „Piva“ i TE „Pljevlja“.

REKORDNA PROIZVODNJA

Iskoristivši do maksimuma izuzetno povoljne hidrološke prilike, obarajući pri tom i sopstvene rekorde, HE „Perućica“, HE „Piva“, zajedno sa TE „Pljevlja“, poslednjih godina ostvarile su izuzetne proizvodne rezultate.

HE Perućica je svoj mjesečni rekord u proizvodnji el. energije postigla u decembru 2008. godine, HE Piva je najveći proizvodni rezultat u svojoj istoriji dostigla u februaru 2009, dok je januar 2009. bio rekordan u proizvodnji ostvarenoj na nivou sve tri elektrane zajedno. TE Pljevlja je u martu 2009. bila na pragu rekorda, da bi se, konačno, završilo sa rekordnom godišnjom proizvodnjom koja je već ostvarena u 2010, najboljoj u istoriji EPCG.

Ovakvi proizvodni rekordi ne bi bili mogući bez značajnih investicionih projekata koji su realizovani u prethodnom periodu, kao i bez kvalitetno urađenih radova na redovnim godišnjim remontima postrojenja i opreme.

Mirko Kilibarda

EFEKTI RAZVOJNIH PROJEKATA U HE PERUĆICA

Poslije poluvjekovnog rada HE „Perućica“ je danas elektrana sa značajnim obimom rekonstruisane i modernizovane opreme i postrojenja koja, dobrim dijelom, odgovaraju izazovima sadašnjeg trenutka.

Podsjetimo – završena je sanacija i nadvišenje kompenzacionog bazena, sanacija kanala Zeta I, sanacija i nadvišenje kanala Zeta II, podizanje kapaciteta dovodnih organa sa sadašnjih 68 na 81,5 m³/s, a sve sa ciljem smanjenja gubitaka i na taj način obezbjeđenja veće proizvodnje el. energije, kao i stvaranja uslova za ugradnju osmog agregata. U ovom kontekstu, u funkciji sprečavanja gubitaka vode, treba posmatrati i glavnu ovogodišnju aktivnost – sanaciju injekcione zavjese akumulacija Krupac i Slano.

Kilibarda napominje da je kompletno rekonstruisana elektro i hidromašinska oprema 4 od 7 agregata (u periodu od 2006 – 2008.), uklapanje postojećeg sistema upravljanja agregata br. 5 (40 MVA) i postrojenja sopstvene potrošnje u novi sistem upravljanja na nivou elektrane. U planu je

rekonstrukcija i modernizacija preostala dva agregata čime će se stvoriti uslovi da naša najstarija velika hidroelektrana radi projektovano snagom od 307 MW. Pripreme za ugradnju osmog agregata su završene, tenderska procedura je gotova a, kako nas je obavijestio naš sagovornik, komisija je svoj predlog dostavila izvršnom direktoru.

U toku su i aktivnosti koje se trenutno koordiniraju iz Sektora za razvoj i inženjering, a odnose se na stvaranje uslova za realizaciju dugo iščekivanog projekta - uvođenja rijeke Zete u Krupac i povezivanje akumulacija Krupac i Slano.

Efekti navedenih projekata biće višestruki, njihovom realizacijom će se obezbijediti veća pogonska spremnost i pouzdanost u radu postrojenja, kao i dodatne količine vode na račun smanjenih gubitaka, a time i veća proizvodnja el. energije u hE „Perućica“.

U TOKU DRUGA FAZA REKONSTRUKCIJE HE PIVA

U HE „Piva“ gdje je već počela da se realizuje druga faza Projekta rekonstrukcije i modernizacije, tokom prošle godine obavljena su kompleksna ispitivanja elektro i hidromašinske opreme, kao i građevinskih objekata. Trenutno se, od strane konsultanata, vrše analize dobijenih ispitivanja i izrada studije koja treba da pokaže neophodan obim rekonstrukcije, mogućnost povećanja snage, kao i moguću dinamiku i vrijednost radova. Završetak posla na izradi studije očekuje se u prvom kvartalu naredne godine.

Projekat koji treba da se realizuje paralelno sa projektom rekonstrukcije je produbljanje korita rijeke Pive nizvodno od brane i njegovo dovođenje na projektovanu kotu. Realizacijom ovog programa obezbijediće se dodatna godišnja proizvodnja naše, još uvijek najmlađe, hidroelektrane od, oko, 20 GWh, dok je procijenjena vrijednost investicija 2,5 miliona €.

U TE PLJEVLJA TRI VELIKE INVESTICIJE

UTE Pljevlja, tokom 2007. i 2008. završena je rekonstrukcija kotlovnog postrojenja koja je započeta 2001. i koja je izvedena u cilju prilagođavanja postrojenja izmijenjenim karakteristikama pogonskog goriva - uglja, kao i obezbjeđenje veće produkcije pare kao uslova za moguće povećanje snage.

Godina 2009. bila je u jedinjoj crnogorskoj termoelektrani posvećena realizaciji tri krupna investiciona projekta. To su bili: zamjena elektrofilterskog postrojenja – najznačajniji ekološki projekat u Crnoj Gori realizovanih u posljednje vrijeme, vrijedan 10 miliona €, zatim zamjena sistema kontrole i upravljanja (10 miliona € vrijednosti) koji obezbjeđuje veću pouzdanost i sigurnost u

radu sistema, dok je modernizacijom turbine (investicija vrijedna 8 miliona €) snaga elektrane povećana do 20 MW.

Planovi TE Pljevlja za naredni period podrazumijevaju još nekoliko projekata. To su, prije svega, radovi na turbinskom i kotlovnom postrojenju manjeg obima, sa ciljem potpunog završetka rekonstrukcije i modernizacije. Osim ovoga, planirana je rekonstrukcija i sanacija rashladnog tornja, sanacija cjevovoda rashladne vode, kao i projekat sanacije i rekultivacije postojeće deponije pepela i šljake Maljevac, projektovanje i prelazak na novu deponiju za koju je već od Rudnika uglja kupljeno zemljište napuštenog kopa Šumane 2.

Govoreći o ostvarenim proizvodnim rezultatima u prethodnom periodu Kili-

barda je poručio da sve ovo ne bi bilo moguće ostvariti bez predanog rada velikog broja zaposlenih u FC Proizvodnja koji su, direktno ili indirektno učestvovali u navedenim aktivnostima. On koristi priliku da im se, kao neposredni rukovodilac zahvali, ne pominjući njihova imena zbog rizika da nekog ne izostavi, s obzirom da je bilo puno i aktivnosti i učesnika.

„Siguran sam da će se oni prepoznati, kao što bih želio da se prepoznaju i oni drugi koji svoj doprinos daljem, još uspješnijem radu FC Proizvodnja treba da pruže koristeći povoljnosti koje im daje ugovor sa strateškim partnerom A2A.“, rekao je na kraju razgovora M. Kilibarda.

O.V.

FC DISTRIBUCIJA – VIŠE OD POLA VIJEKA RADA U INTERESU POTROŠAČA

Distributivnoj djelatnosti potrebna savremena tehnička rješenja

Nakon decenija razvoja i izgradnje, a zatim prekida kontinuiteta u razvoju, kada je izgubljeno nekoliko investicionih ciklusa, u prošloj i nekoliko posljednjih godina u Distribuciju investirana znatna materijalna sredstva.

Plan investicija za naredni period obuhvata projekte koji će obezbijediti zadovoljenje predviđenog rasta potrošnje i tehnološko unapređenje mreže

U godini obilježavanja stotog rođendana EPCG i podsjećanja na davnu 1910. godinu kada je počela elektrifikacija Crne Gore puštanjem u rad prve termoelektrane na Cetinju, a zatim redom termoelektrana u Baru, Kotoru, Herceg Novom, Podgorici, Nikšiću, Risnu..., pa hidroelektrana koje danas nazivamo malim (Podgor, Rijeka Mušovića, Slap Zete, Rijeka Crnojevića, Glava Zete), električne mreže raznih naponskih nivoa sa dalekovodima, trafostanicama i drugim objektima, a zatim u drugoj etapi punog razvoja EPCG velikih HE Perućica i Piva i TE Pljevlja, priču o Distribuciji Crne Gore, kao važnom segmentu Elektroprivrede koja je bila i ostala nosilac privrednog i drugog razvoja, njen

direktor **Miroslav Vukčević** počeo je uz podsjećanje na istorijat izgradnje dalekovoda i transformatorskih stanica, ali i sa mišlju na sljedeći period u kome se planiraju značajne investicije.

Prema njegovim riječima, distribucija el. energije u Crnoj Gori vrši se preko 4.573 transformatorske stanice različitih napona transformacije (110/10 kV, 35/10 kV i 10/0,4 kV) i različitih snaga i preko gotovo 20 hiljada km vazdušnih i kablovskih vodova različitih napona, od 35 i 10 kV, do 0,4 kV na koji se direktno vezuje najveći dio potrošača.

DV 35 KV U POGONU VIŠE OD 50 GODINA

U prvoj fazi elektrifikacije Crne Gore, koja je trajala do početka 60-tih godi-

Miroslav Vukčević

na prošlog vijeka, građena je visokonaponska mreža 35 kV koja je služila kao prenosna mreža za povezivanje novoizgrađenih proizvodnih postrojenja (HE Rijeka Mušovića, Gornja Zeta, Slap Zete i Podgor) s centrima potrošnje. U tom periodu izgrađeni su DV 35 kV Titograd-Ponari-Virpazar, Titograd-Glava Zete-Nikšić, Pljevlja-Šumani, Brezna-Rijeka Mušovića, Cetinje-Kotor, Buljarica-Bijeje Poljane i td., i

to na čelično-rešetkastim stubovima, sa provodnicima od bakra i Al/Č presjeka 35 mm² i 50 mm² od kojih je većina i danas u pogonu, iako su 50-togodišnji period eksploatacije u nepovoljnim pogonskim uslovima, brojne havarije i nesistematsko održavanje posljednjih decenija ostavili na njima znatne posljedice, istakao je Vukčević dodajući da iako su se kablovski vodovi 35 kV počeli ugrađivati prije gotovo 40 godina u gradskim područjima (prvo u Tivtu, a zatim u Podgorici), ipak su danas kablovi u 35 kilovoltnoj mreži zastupljeni sa svega šest odsto.

S obzirom da ova mreža u načelu radi u režimu izolovane neutralne tačke (osim područja ED Tivat i dijela konzuma Podgorice), pogon nekih dijelova mreže, prema njegovim riječima, odavno nije u skladu sa propisima, budući da je nekompenzirana struja zemljospoja višestruko veća od dopuštenih vrijednosti. To znatno smanjuje pogonsku sigurnost mreže i uzrokuje česte havarije u postrojenjima, posebno na najskupljoj opremi, transformatorima, prekidačima i kablovima.

Početkom 60-tih godina 20. vijeka, podsjetio je naš sagovornik, izgrađeni su i pušteni u pogon i prvi vodovi 110 kV, a 35 kV mreža je dobila distributivni karakter.

Razvoj mreže 10 kV, kao važnog elementa distributivne mreže u pogledu pouzdanosti pogona, sigurnosti i kvaliteta napajanja konzumenata i gubitaka el. energije, uglavnom se odvija prema trenutnim potrebama i mogućnostima, umjesto po unaprijed usvojenom konceptu (oblikovanje, vrsta i karakteristike vodova), što rezultira neracionalnim ulaganjem i komplikovanim pogonom. Ovdje je, međutim, znatno veći udio kablova u mreži u odnosu na 35 kV mrežu (22 odsto), a dominantan tip provodnika je Al/Č 35 mm². Nadzemna 10 kV mreža je radijalna, bez mogućnosti dvostranog napajanja, a kablovske mreže 10 kV rade u režimu izolovanog zvjezdišta, osim u Tivtu i, djelimično, u Podgorici. Prema analizama, pogon mreže 10 kV je kod 80 odsto mreže nepropisan (ED Podgorica, ED Nikšić, ED Bar, ED Herceg Novi, ED Kotor, ED Pljevlja), a stanje

se dodatno pogoršava izgradnjom novih kablova 10 kV.

Mreža niskog napona je najveći i

se morala razvijati i na područjima sa relativno malim brojem žitelja, iako to nije bilo isplativo, što značajno opte-

35 kV mreža sa trafostanicama 35/10 kV

prostorno najrazgranatiji dio distributivne mreže, u urbanim sredinama uglavnom je kablovska (11 odsto), a van njih vazдушna. U prosjeku, na jednu TS 10(20)/0,4 kV priključeno je 2,9 km ove mreže, što je neuporedivo više u odnosu na razvijene zemlje, a posljedica toga su veliki padovi napona. Čelni čovjek Distribucije rješenje vidi u interpolaciji novih TS 10(20)/0,4 kV u postojeću mrežu niskog napona.

Distribucija je, kakao je kazao, vodila računa o javnom interesu, tako da nijesu uvijek ekonomski razlozi bili presudni kod donošenja odluka o izgradnji objekata. Distributivna mreža

rečuje poslovanje kroz eksploataciju i održavanje. On je ovom prilikom istakao i ulogu Distribucije u razvoju lokalnih samouprava, rekavši da su u ovoj cjelini uvijek nastojali da shvate značaj njihovih zahtjeva za razvojem distributivne mreže, odnosno razvojem opštine u cjelini. Ta komunikacija je stalna i Distribucija će i dalje nastojati da u skladu sa svojim mogućnostima prati ukupan razvoj u Crnoj Gori.

PRVE TS 35/10 KV IZGRAĐENE PRIJE GOTOVO 60 GODINA

U nadležnosti Distribucije su i dva 10 kV postrojenja koja su dio 110/10 kV

trafostanica Podgorica 3 i Podgorica 4, te 85 postrojenja 35/10 kV. Instalirana snaga transformacije ovih postrojenja kreće se od 1 do 25 MVA. Prve TS 35/10 kV puštene su u pogon još davne 1953. godine, ali je najveći dio njih izgrađen početkom druge faze elektrifikacije, tako da je prosječna starost postrojenja preko 30 godina. Vukčević kaže da je u pogledu tehničkog rješenja, udio savremenih 10 kV postrojenja sa sklopnim blokovima s izvlačivim prekidačima i 35 kV postrojenja u GIS tehnici sa vakumskim prekidačima gotovo zanemarljiv, odnosno sve ove TS, izuzev pet izgrađenih u posljednjih 10 godina (TS 35/10 kV Virpazar, Gorica Nova, Rudeš, Nikšić 3 i Morinj) imaju postrojenja sa vazduhom izolovanim klasičnim ćelijama, sa malouljnim prekidačima i elektro mehaničkom relejnom zaštitom. Pored toga, ova postrojenja prošla su kroz izuzetno težak period eksploatacije, kako u pogledu režima rada, tako i u pogledu nemogućnosti sistematskog održavanja, a i građevinski objekti su u dosta lošem stanju. Ukupna ugrađena snaga transformacije u 84 TS 35/10 kV je 648 MVA, a transformatori su, u prosjeku, veoma opterećeni. Upravljanje mrežom 35 kV je sa tehničkim rješenjima iz vremena prve faze elektrifikacije, odnosno dežurni dispečer upravlja mrežom preko uklopničara u onim postrojenjima koja imaju posadu.

Cilj Distribucije je uvođenje SCADA sistema u većinu ovih postrojenja (35/10 kV), jer bi mogućnost daljinskog monitoringa i upravljanja znatno povećala efikasnost sistema. Trenutno se, po riječima Vukčevića, radi na pripremi tog projekta koji je dosta komplikovan za implementaciju, ali se ipak očekuje njegova realizacija u narednom periodu.

U distributivnom sistemu Crne Gore ima ukupno i 4.445 trafostanica 10/0,4 kV (stubnih i kablovskih), odnosno 27 na 100 km², dok ih je u Francuskoj npr. 124 na 100 km². Posljedica toga je dugačka mreža niskog napona po trafostanici (3,5 km u EPCG, a manje od 1 km u Francu-

skej), zbog čega su prisutni problemi sa naponom i zbog čega porast potrošnje u budućnosti treba da prati interpolacija novih TS u postojeću NN mrežu.

A koliko je izražen nesklad između porasta potrošnje i izgradnje i proširenja elektrodistributivne mreže najbolje govori podatak da je od 2003. do 2009. godine broj potrošača porastao za čak 70 hiljada (od 279.700 do 351.719.), što nije pratio adekvatan razvoj distributivne mreže.

ULAGANJA U RAZVOJ MREŽE

U cilju izlaženja u susret zahtjevima potrošača u pogledu potrebnih količina el. energije, maksimalnih snaga i sigurnosti napajanja uložena su u posljednjih nekoliko godina znatna sredstva u razvoj distributivne mreže, čime je prekinuto dugogodišnje nedovoljno ulaganje i prolongiranje planova investicione izgradnje. Tako ukupna ulaganja u FC Distribuciju u 2009. godini iznose 12.145.786,96 E, što je gotovo tri puta više nego u 2007. godini npr., kada je u ovu cjelinu uloženo nešto više od četiri miliona eura. Najveća ulaganja u prošloj godini bila su u el. energetske objekte distributivne mreže (9 miliona eura) i brojila el. energije u cilju smanjenja gubitaka (milijon i 544 hiljade eura). Izgrađena je, podsjećajući Vukčević, i puštena pod napon TS 35/10 kV Gornja Zeta u cilju poboljšanja napajanja dijela područja Zete i vodoizvorišta za regionalni vodovod, kao i TS 35/10 kV Vranjina u cilju poboljšanja napajanja el. energijom područja Vranjine. U Podgorici je, takođe, izgrađena i TS 110/10 kV Podgorica 5, u Nikšiću TS 35/10 kV Bistrica, u Cetinju TS 35/10 kV Humci. Pri kraju je izgradnja DV 35 kV Cetinje-Podgor koji će služiti za poboljšanje napajanja el. energijom vodoizvorišta Podgor sa kojeg se vodom snabdijevaju Cetinje i Budva.

U okviru aktivnosti na pripremi protekle turističke sezone izvršena je zamjena više energetskih transformatora 35/10 kV, rekonstruisana tri DV 35 kV, ugrađeno 20 TS 10/0,4 kV, pet stubnih trafostanica 10/0,4 kV i gotovo 24 hiljade metara 10 kv kablova, zami-

jenjeno na desetine visokonaponskih i niskonaponskih blokova i rekonstruisana niskonaponska mreža.

Polazeći od krajnjeg cilja da distributivna mreža bude dimenzionisana tako da u stanju raspoloživosti budu svi elementi mreže, a vrijednosti svih pogonskih veličina unutar dopuštenih granica, bez obzira na nivo opterećenja, Distribucija je napravila Plan investicija za naredni period koji obuhvata, kako projekte na izgradnji i rekonstrukciji objekata kojim će obezbijediti propisane performanse sistema i zadovoljenje planiranog rasta potrošnje, tako i projekte tehnoloških unapređenja mreže sa ciljem povećanja pouzdanosti funkcionisanja sistema, smanjenja gubitaka i ublažavanja rizika većeg rasta potrošnje od planiranog. Tako je u okviru ulaganja u primarnu distributivnu mrežu planirana rekonstrukcija 31 i izgradnja 16 novih trafostanica 35/10 kV, a zatim rekonstrukcija i izgradnja 22 dionice 35 kV dalekovoda i izgradnja 13 novih kablovskih dionica 35 kV. Predviđena su, prema riječima Vukčevića, znatna ulaganja i u sekundarnu distributivnu mrežu (TS 10/0,4 kV i mreža 10 i 0,4 kV), kao i u sistem mjerenja, daljinsko upravljanje, uzemljenje neutralne tačke, kompenzaciju reaktivne energije, nabavku softvera.

Jedan od prioriteta svakako je, ističe Vukčević, implementacija sistema za daljinsko očitavanje i upravljanje brojičima. Predviđena je nadgradnja sistema koji je nastavak Pilot projekta od 4.000 brojila, finansiranog od strane Svjetske banke, odnosno ugradnja 175.000 brojila. U toku su pregovori o dobijanju kredita od strane Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj.

Čestitajući radnicima Elektropriivrede i građanima Crne Gore rijedak jubilej - 100 godina od postavljanja kamena temeljca na kojem je izgrađen EES Crne Gore, Vukčević je kazao da je EPCG bila i ostala nosilac razvoja el. energetske mreže i izgradnje proizvodnih i prenosnih postrojenja, uvijek radeći i gardeći u interesu i na zadovoljstvo svih svojih potrošača.

B.M.

RAZGOVOR SA SRETNOM GOJKOVIĆEM, DIREKTOROM FC SNABDIJEVANJE

Petogodišnje iskustvo pozitivno

**Opravdanost poteza osnivanja FC Snabdijevanje ogle-
da se u dobrim rezultatima na polju naplate utrošene
električne energije**

FC Snabdijevanje je najmlađa cjelina u sastavu EPCG. Kao što je poznato, sa radom je počela 1. septembra 2005, a osnovana je u skladu sa direktivom EU o razdvajanju monopol-skih i tržišnih djelatnosti u okviru EPCG. Shodno tome, Elektroprivreda Crne Gore je jedna od prvih u regionu koja je pristupila funkcionalnom razdvajanju, odnosno izdvajanju snabdjevača od ostatka elektroprivrednog sistema. O petogodišnjem iskustvu postojanja i rezultatima koji su se pokazali u praksi, razgovarali smo sa **Sretnom Gojkovićem**, direktorom ove funkcionalne cjeline.

DOBRA NAPLATA INDIKATOR STANJA

Petogodišnji period je dovoljno dug, smatra S. Gojković, da se u potpunosti sagledaju svi efekti razdvajanja. Mišljenja je da su rezultati koje je postigla ova FC u prethodnom periodu vrlo dobri i da je, samim tim, snabdijevanje opravdalo razlog svog postojanja. To se, prije svega, ogleda u ostvarenom stepenu naplate za proteklih pet godina, kao i aktivnostima koje su preduzete na prinudnoj naplati potraživanja kod svih kategorija potrošača.

Dakle, izdvajanjem ove cjeline napravljen je uočljiv iskorak u naplati utrošene el. enegije, tako da su rezultati naplate kod distributivnih potrošača iznosili do 90 odsto u 2009. (u 2006. čak i do 96%). Govoreći o ovom pitanju Gojković ne može a da se ne osvrne na kontekst u kome se naplata odvija, a to je dosta loša ekonomska situacija stanovništva, kao i nelikvidnost značajnog broja privrednih subjekata koja je posledica globalne krize, zatim aktivnosti na prestrukturiranju itd.

Uprkos svemu, period koji je iza njih donio je značajne pomake i u realizaciji potraživanja od direktnih potrošača – Kombinata aluminijuma, Željezare Nikšić i Željezničke infrastrukture, tako da je za 10 mjeseci ove godine ostvareni stepen naplate kod ova tri potrošača iznosio preko 98%. Sa ovim velikim konzumentima el. energije

postignut je i sporazum o reprogramiranju duga iz prethodnih godina.

Kad su distributivni potrošači u pitanju, S. Gojković raspolaže podacima za 9 mjeseci ove godine, tako da je ostvarena naplata za ovaj period iznosila oko 92%, što je za oko 2 procenta bolje u odnosu na uporedni period 2009. godine. Posebno značajni pomaci napravljeni su u naplati potraživanja od potrošača iz kategorije „ostala potrošnja“ gdje je ostvareni stepen naplate za pomenutih devet mjeseci o.g. iznosio 99,03%, što je za 6,7% bolje od uporednog perioda 2009. g.

Stepen naplate u kategoriji „domaćinstva“ značajno je lošiji i iznosi 85,85% za isti period, što je za 1 procenat niže od uporednog perioda 2009 g.

OČEKUJE SE OSTVARENJE PLANA

Veoma važan dio poslovanja EPCG svakako je naplata njenog osnovnog proizvoda – el. energije. Efekti tog djelovanja direktno se odražavaju na likvidnost i ekonomsku moć Kompanije. Imajući sve rečeno u vidu, kao i planirane aktivnosti za naredna dva mjeseca kad je naplata potraživanja u pitanju, Gojković ističe da bi bilo realno očekivati da će ukupna naplata za ovu godinu iznositi oko 93%, čima bi se ostvarile – kako planske veličine, tako i indikator naplate definisan kupoprodajnim ugovorom sa strateškim partnerom.

U FC Snabdijevanje pored fakturisanja i naplate potraživanja odvijaju se i aktivnosti na izradi elektroenergetskih bilansa, praćenju njihove realizacije, a do jula 2009, u Sektoru za trgovinu, koji je bio u sastavu ove FC, obavljali su se poslovi uvoza el. energije za snabdijevanje svih kupaca u Crnoj Gori.

POBOLJŠANI USLOVI RADA

Kao što je poznato, FC Snabdijevanje je formirano kroz 16 organizacionih jedinica, četiri sektora i dva centra. Period koji je za njima, bio je posvećen i značajnim aktivnostima menadžmenta FC Snabdijevanje na

Sreten Gojković

poboljšanju prostornih, tehničkih uslova rada u većini organizacionih jedinica. Tako je urađena adaptacija poslovnih prostora u Nikšiću, Cetinju, Budvi, Tivtu, Herceg Novom, Ulcinju, Beranama, dok su u Pljevljima ovi radovi u toku. Pored ovoga, značajna pažnja posvećena je i nabavci odgovarajuće računarske opreme tako da su, sa zadovoljstvom primjećuje naš sagovornik, uslovi za rad značajno poboljšani.

Kadrovska struktura je zadovoljavajuća pa se, zahvaljujući tome, sve neophodne aktivnosti obavljaju očekivanom dinamikom. Od ukupno 223 izvršioaca, koliko ih broji FC Snabdijevanje, njih 177 angažovano je ugovorom na neodređeno, a 46 radnika vezano je ugovorom na određeno vrijeme.

TIJESNA SARADNJA SA FC DISTRIBUCIJA

Poznato je da su sada poslovi naplate računata za el. energiju potpuno izdvojeni od Elektrodistribucije, ali značajan dio radnih procesa koji se odvijaju u FC Snabdijevanje i dalje su tijesno povezani sa aktivnostima FC Distribucija. Ogledaju se, prije svega, kroz isključenja neurednih platiša, očitavanje stanja za potrebe fakturisanja, rješavanje reklamacija i sl. Zbog toga je, za efikasnost rada ove FC, vrlo bitna saradnja sa FC Distribucija. Po ocjeni našeg sagovornika ona je na zavidnom nivou, budući da su donesenim procedurama jasno definisane nadležnosti i odgovornosti ovih funkcionalnih

cjelina za sve pojedinačne procese rada.

Strateški cilj FC Snabdijevanje u narednom periodu svakako je poboljšanje efikasnosti naplate, dok su, za realizaciju planiranih indikatora naplate, pored zalažanja koje na sebe preuzimaju zaposleni iz ove cjeline, neophodne i značajne investicije u FC Distribucija. To bi, kroz sistem daljinskog očitavanja i isključenja povećalo efikasnost prinudne naplate, a, samim tim, i podizanje ukupnog stepena naplate. Zbog toga je Snabdijevanje posebno zainteresovano za realizaciju ovih investicija, jer, tada, pored poznatih efekata za FC Distribucija, neće izostati ni efekti u stepenu naplate el. energije.

Aktivnosti na realizaciji naplate sudskim putem po obimu su, takođe, značajne. Obavljaju se kroz utuženje neurednih platiša kod suda, a broj predmeta na mjesečnom nivou kreće se oko 3000.

U PLANU KOL CENTAR

Uporedo sa aktivnostima na otvaranju tržišta el. energije u Crnoj Gori, FC Snabdijevanje planira da u narednom periodu značajnu pažnju posveti povećanju efikasnosti kako bi bile iskorišćene komparativne prednosti u budućoj tržišnoj utakmici. U tom cilju, pored ostalog, neophodno je poboljšati komunikaciju sa klijentima kroz formiranje kol centra. Na taj način stvorice se preduslovi za bolju informisanost potrošača. Nabavkom novog biling sistema, čija je procedura nabavke u toku, otvoriće se put za efikasniju realizaciju poslovnih procesa, izvještavanje menadžmenta o rezultatima naplate biće ažurnije, što će omogućavati preduzimanje potrebnih pravovremenih koraka. Prioritetna investicija za naredni period stoga je svakako pomenuti biling sistem i centralizovana štampa faktura za utrošenu el. energiju.

AKTIVNOSTI NA NOVOJ ORGANIZACIJI

Kad je u pitanju nova organizacija EPCG, u sklopu njenih promjena i FC Snabdijevanje pretrpjeće izvjesne izmjene. One se ogledaju, prije svega, u izdvajanju i prelasku Ekonomsko-finansijsko sektora i Centra ICT iz ove funkcionalne cjeline u sastav Centralne finansijske direkcije. Pored toga, u narednom periodu iz FC Snabdijevanje izdvojiće se i Sektor za pravne, kadrovske i opšte poslove koji prelazi u Direkciju za pravne poslove i Direkciju za ljudske resurse na centralizovanom nivou EPCG.

Što se tiče organizacije FC Snabdijevanje – aktivnosti su u početnoj fazi pa još uvijek ne postoji definitivni stav o tome da li će se zadržati postojeći broj organizacionih jedinica i sektora na nivou ove funkcionalne cjeline.

O.V.

POTPISAN SPORAZUM O USPOSTAVLJANJU PODMORSKE INTERKONEKCIJE IZMEĐU CRNE GORE I ITALIJE

Investicija vrijedna 700 miliona eura

Predstavnici crnogorske Vlade, Crnogorskog elektro-prenosnog sistema (CES) i italijanske kompanije Terna potpisali su Sporazum o uspostavljanju podmorske interkonekcije između Crne Gore i Italije. Sporazumom koji predviđa kupoprodaju akcija između CES-a i Terne stvorili su se preduslovi za realizaciju projekta izgradnje interkonektivnog podmorskog kabla između dvije zemlje. Sporazum su potpisali ministar ekonomije, Branko Vujović, predsjednik Odbora direktora CES-a, Zoran Đukanović i izvršni direktor Terne, Flavio Kataneo. Vujović je nakon potpisivanja saopštio da je podmorski kabal od posebnog značaja za Crnu Goru, jer se radi o investiciji vrijednoj oko 700 miliona E, koja će se u najvećem dijelu realizovati novcem italijanske strane.

- U tom projektu CES će učestvovati sa realizacijom investicije izgradnje trafostanice vrijedne oko 20 miliona EUR, a obavezan je i da izgradi dalekovod od Tivta do Pljevalja, sa namjerom da se kasnije zajedno sa partnerima iz Srbije i Bosne i Hercegovine grade dalekovodi prema tim državama - rekao je Vujović. Projekat postavljanja kabla, kako je kazao, trebalo bi da se završi do 2015. godine, a dalekovodi od Pljevalja do 2016. godine.

- Crna Gora ovih dana završava izgradnju dalekovoda prema Albaniji, čime se stvaraju svi preduslovi da postane energetska čvorište. Postavljanje podmorskog kabla biće značajno za čitavi region – kazao je Vujović dodajući da se korist od projekta sastoji u tome što će Crna Gora imati na raspolaganju 20 odsto kapaciteta od kabla snage hiljadu megavati, dok će Terna dokapitalizovati CES sa preko 34 miliona eura.

- CES će u Terni imati strateškog partnera, a dokapitalizacija će povećati vrijednost akcija i ukupan kapital u preduzeću - naveo je Vujović. On je ponovio da su u Vladi zainteresovani da italijanski partneri učestvuju na tenderima za izgradnju energetskih potencijala u Crnoj Gori, te da radna grupa već nekoliko mjeseci radi na analizi najpovoljnije lokacije za

izgradnju konektora, odnosno trafostanice.

- Konkretni predlog mogao bi se znati za deset dana, što će biti osnova za izradu prostorno planske dokumentacije i studije o strateškom uticaju na životnu sredinu, a prije definisanja lokacije ne može se govoriti o obavezama koje mogu značiti eksproprijaciju ili neke druge troškove, kazao je Vujović.

Ministar za ekonomski razvoj Italije, Paolo Romani, istakao je da je potpisivanje Sporazuma važno za preduzeće Terna, kao i za državu Italiju.

- Hiljadu megavata će prolaziti Jadranskim morem od Crne Gore prema Italiji i pomoći će onom što mi činimo na izmjeni snabdijevanja električnom energijom naše zemlje - rekao je Romani, naglasivši da od podvodnog kabla koristi neće imati samo Peskara, pošto je to jedan integrisani sistem električne mreže koji se tiče cijele Italije.

- Kabal će sigurno stići do Peskare i veoma je značajno da pojedinačni i posebni interesi ne budu važniji od kolektivnog - poručio je Romani.

Na pitanje da li smatra da će Italija dobiti posao izgradnje hidroelektrana na Morači i na taj način riješiti energetski deficit Italije, Romani je kazao da su zainteresovani da zajedno sa crnogorskom stranom izgrade elektrane i da na osnovu tog partnerstva povećaju proizvodnju.

- Ne postoji inicijativa samo za elektrane na Morači već i mnoge druge inicijative, zahvaljujući kojima bi Crna Gora mogla da postane energetska čvorište čitave ove geografske oblasti - naveo je Romani. Prema njegovim riječima, dvije zemlje su uvijek imale dobru saradnju, a sada je posebno naglašena oblast energije.

- Postoje i druge oblasti u kojima saradnja dvije zemlje može biti realizovana i u kojima Crna Gora može imati podršku Italije, a to su željeznički saobraćaj, turizam i saradnja malih i srednjih preduzeća - zaključio je Romani.

O.V.

USPJEŠAN VIŠEDECENIJSKI RAD I AKTIVNO UČEŠĆE U IZGRADNJI EL. ENERGETSKIH OBJEKATA

Gradili znanjem i srcem

Ne zaboravljaju stvaralačke godine kada su, izloženi milosti i nemilosti prirodnih čudi, podizali dalekovode svih naponskih nivoa, uz zavidnu radnu disciplinu, znanje, umijeće, entuzijazam i solidarnost.

Odgovoran i predan rad na izgradnji i rekonstrukciji el. en. objekata i sanaciji havarija, koji se u praksi dokazivao, proteže se i do današnjih dana

Proslava velikog jubileja – 100 godina elektrike u Crnoj Gori prilika je da se podsjetimo kako je prije skoro 60 godina počela sa radom Elektrogradnja čiji je doprinos razvoju moćne i respektivne elektroprenosne mreže u Crnoj Gori nemjerljiv.

Elektrogradnja je pravni nasljednik preduzeća „Elpred“ koje je pod tim imenom postojalo od davne 1952. do 1958. godine, kada je transformisano u Dalekovod koji 1962. godine prerasta u „Elektrocrnogora“, da bi se nakon 13 godina to jedinstveno preduzeće podijelilo na OOUR Elektrogradnju i OOUR Elektroprenos koji ulaze u sastav RO Elektroprivreda Crne Gore. Od 1986. godine dobijaju naziv RO Elektrogradnja i posluju u sastavu SOUR Elektroprivreda Crne Gore, a od 1989. godine Pogon Elektrogradnja u EPCG. Početkom 1992. postaju dio Sektora za razvoj i inženjering JEP Elektroprivreda Crne Gore, a od 1. januara 2005. godine posluju kao posebna organizaciona cjelina u okviru EPCG AD.

GODINE ZA PONOS

Iako su u ovom dugom periodu više puta mijenjali naziv, osnovna djelatnost im je ostala ista – izgradnja i održavanje elektroenergetskih objekata u Crnoj Gori. I zaista, koliko su samo hiljada kilometara, a koliko hiljada tona materijala i opreme ugradili po vrljetima crnogorskim. Njihovo djelo su dalekovodi svih naponskih nivoa: DV 400 kV od granice sa Srbijom do Podgorice, „Podgorica –Trebinje“ i „Pljevlja-Ribarevine“, DV 220 kV „Pljevlja-Prijepolje“ i dva DV 220 kV „Perućica-Podgorica“, DV 110 kV „Pljevlja-Žabljak“, „Nikšić-Brezna“, „Zagorič-Tološi“, „Tološi-KAP“, „Podgorica-Cetinje“, „Podgorica-Budva“, „Podgorica-Bar“, „Bar-Ulcinj“, „Podgorica-Berane“, „Ribarevine –Berane“, „Kalušić-Židovići“,

Ranko Radulović

„Nikšić-Bileća“, „Bar-Budva“, „Budva-Tivat“, kao i DV 110 kV Podgorica 4, te dva 110 kV dalekovoda Perućica-Nikšić i dva od Perućice do Podgorice, a zatim DV 35 kV „Kolašin-Manastir Morača“ i dvostruki DV 35 kV „Vidjenje-Ubli“. Izgrađeno je takođe stotine kilometara 10 kV vodova i niskonaponskih mreža, a od značajnijih trafostanica treba navesti TS 400/220/110 kV Pljevlja, TS 110/35 kV Ribarevine, TS 110/35 kV Drijenak, TS 220/110 kV Mojkovac, TS 110/35 kV Danilovgrad i druge. Izuzetno stručne i efikasne ekipe neimara ovog preduzeća organizovali su u cijelom ovom periodu **Vladimir Bracanović**, kao prvi direktor Elektrogradnje, a zatim **Jakov Obradović**, pa **Dragomir Marković**, **Ratko Mitrović**, **Savo Marković** i sadašnji direktor **Ranko Radulović** koji sa zadovoljstvom ističe da je danas Elektrogradnja, pored tih poslova, osposobljena i za samostalnu proizvodnju čeličnih elemenata za konstrukcije na visokonaponskim i niskonaponskim objektima, odnosno u svojim pogonima proizvode čelično-rešetkaste stubove za STS 10/0,4 kV, DV 10 kV i 35 kV i nn mreže, čelično - cjevaste stubove

za uličnu rasvjetu, osvjjetljenje prostora i nn mreže, konzolne nosače opreme na stubovima, armirano-betonske stubove i betonsku galanteriju za nn mreže, TS i DV, šrafovsku robu za drvene impregnirane stubove i dr.

Ovaj vrijedni kolektiv je u cijelom periodu svog postojanja bio prava adresa i za otklanjanje havarijskih stanja, jer su se bezbroj puta pokazali i dokazali, često u izuzetno teškim uslovima, a posebno u otklanjanju havarija na VN mreži, što predstavlja najteži vid angažovanja zbog kratkih rokova, najčešće nepovoljnih vremenskih uslova i nepristupačnog terena.

PODSJETITI NA PROŠLOST, OKRENUTI SE BUDUĆNOSTI

Danas njihove aktivnosti uglavnom zavise od angažovanja od strane funkcionalnih cjelina Distribucija i Proizvodnja. Tako je, prema riječima direktora Radulovića, uspješnost ovog kolektiva u avgustu bila maksimalna, dok su se u julu kapaciteti koristili svega 50 odsto zbog neblagovremene izrade biznis planova drugih djelova EPCG, što ukazuje na neophodnost njihovog ažuriranja, da bi se i u Elektrogradnji mogli planirati poslovi i da bi se završavali u roku. Na taj način bi njeno angažovanje u ljetnjim mjesecima bilo intenzivnije na sjeveru a u zimskim na jugu Crne Gore, što bi uticalo na smanjenje troškova i povećanje efikasnosti.

Bez obzira na tu činjenicu Elektrogradnja je, kaže naš sagovornik, u ovoj godini znatno smanjila troškove poslovanja u odnosu na prethodnu, a posebno u odnosu na 2008. godinu, čemu je doprinijela i gotovo potpuna implementacija računarske obrade podataka i aplikacija FMIS-a, jer su u realizaciji tog projekta, u EPCG oni najdalje otišli.

Zagrebačka kuća Infodom je ispred EPCG angažovana na implementaciji još tri modula u okviru FMIS-a (project manager, project costs i project billing), i prema posljednjim dostupnim informacijama ovaj dio posla je kvalitetno odrađen, tako da se, nakon prezentacije i neophodne obuke zaposlenih u Elektrogradnji, očekuje još veća efikasnost i bolja kontrola troškova, odnosno bolje poslovanje.

A kako je od strane menadžmenta EPCG angažovana italijanska kompanija

Bain&company na izradi nove organizaci-
one šeme, usvojene od strane Odbora di-
rektora EPCG, i trenutno se radi organi-
zacija finansijske direkcije, nadaju se da će
se i kroz taj korak napraviti značajne uštede
u poslovanju EPCG, pa i Elektrogradnje.
Isto tako, nakon dolaska gospodina Paolo
Carconea u Elektroprivredu, zaduženog za
ljudske resurse, u ovoj cjelini očekuju da će
se u narednom periodu svi radni kapaciteti
još bolje i efikasnije uposliti.

U međuvremenu su svi radnici ko-
ji zbog narušenog zdravlja ne mogu da se
angažuju na radna mjesta na koja su ras-
poređeni upućeni na Invalidsko-penzijsku
komisiju kako bi se utvrdilo njihovo sada-
šnje zdravstveno stanje i sagledala moguć-
nost angažovanja na drugim poslovima. U
očekivanju da se navedeni problem riješi
pokrenut je postupak prijema u stalni radni
odnos 9 radnika, uglavnom već obučanih
montera, kako bi ova cjelina mogla bolje
i brže ispunjavati zahtjeve drugih djelova
EPCG i trećih lica.

Polaganje 35 kV kablova

Jedan od trenutno najvećih problema sa
aspekta razvoja Elektrogradnje je, prema ri-
ječima njenog direktora, imovinsko-pravni
problem sa glavnim gradom oko zemljišta
na kojem su smješteni Proizvodnja i Opera-
tiva. Radi se, naime, o gradskom građevin-
skom zemljištu na kojem je detaljnim urba-
nističkim planovima predviđena izgradnja
stambeno-poslovnih objekata, zbog čega je
sasvim izvjesno da će se u narednih nekolli-

ko godina morati preseliti na novu lokaciju,
što je izuzetno složen posao koji će zahti-
jevati dosta vremena. Zato već sljedeće
godine treba pronaći adekvatno zemljište,
odnosno odgovarajuću lokaciju na kojoj bi
se izgradili novi savremeniji proizvodni ka-
paciteti koji bi omogućili kvalitetan i efika-
san rad i unapređenje i razvoj kompanije u
narednom periodu.

AKTIVNOSTI U VIŠE PRAVACA

Ukratko ispričanu priču o Elektrogradnji
upotpunio je **Boris Ostojić**, tehnički di-
rektor, navodeći neke od poslova iz pret-
hodnog perioda kao što je rasplet 35 kV
vodova za potrebe izgradnje TS 35/10 kV
Humci na Cetinju koja se radi na mjestu
postojeće trafostanice. Kako su građevinski
radovi završeni, predstoji uvođenje pome-
nutih kablovskih vodova u postrojenje. To-
kom avgusta izvedeni su i elektromontažni
radovi na DV 110 kV KAP 3 koji su podra-
zumijevali montažu ovjesne opreme i užeta.
Na tom objektu su poslije dugo vremena
elektromonteri imali priliku da koriste tzv. biciklo za
postavljanje odstoynika na užadima.

Završeno je početkom
septembra polaganje 35
kV kablovskih vodova za
uklapanje TS 110/35 kV
Virpazar u postojeću nad-
zemnu 35 kV mrežu, for-
miranjem dva kablovska
35 kilovoltna izvoda koji su
povezani na postojeći DV
35 kV Virpazar-Buljarica,
i tako omogućeno pouzda-
no napajanje TS Virpazar i
TS Buljarica. Dužina trase
kablovskog voda je oko 800
m a rov je, zbog izbjegava-
nja imovinsko-pravnih pro-
blema, najvećim dijelom
kopan duž lokalnog puta
u kamenitom i teškom te-
renu.

Vezano za investiciono
održavanje, Ostojić ističe da
su i ove, kao i prethodnih godina, rađeni
poslovi na čišćenju kanala i postrojenja i
remontu cjevovoda u HE Perućica, a u ju-
lu, u saradnji sa ekipama FC Distribucija,
djelimično je obavljen remont DV 35 kV
Andrijevića-Plav.

U okviru tekućeg održavanja izvođeni
su radovi na 35 kV dalekovodima „Židovi-
ći-Gradac“, „Gradac-Šula“, „Zagorič-Gor-
nja Zeta“, „Cetinje-Rijeka Crnojevića“,

„Ponari-Virpazar“, „Gornja Zeta-Ponari“ i
35kV dalekovodima na području Pive ko-
ji čine dio tzv. Durmitorskog prstena, te

Boris Ostojić

DV 35 kV „Medanovići-Čokrlija“. Ekipe
Elektrogradnje stalno su angažovane na te-
kućem održavanju 10 i 0,4kV mreža u ne-
koliko elektrodistribucija.

Navedene aktivnosti iziskivale su, kaže
Ostojić, proizvodnju velikih količina želje-
zne konstrukcije, tako da je Bravarska radi-
onica radila punim kapacitetom i odgovori-
la na sve zahtjeve naručilaca, iako su uslovi
u proizvodnim halama veoma loši, jer se u
njima za gotovo 60 godina od izgradnje ni-
šta nije promijenilo. Mašine za primarnu
proizvodnju konstrukcije su još iste, i mada
i dalje funkcionišu, veoma je skupo njihovo
održavanje.

Vozni park je u proteklih nekoliko go-
dina obnovljen, mada još imaju izraubova-
nih vozila, starih preko 15 godina, koja su
vožena po teškim makadamskim i šumskim
putevima. Nastoji se da se nabave dva no-
va terenska vozila za monterske ekipe za
hitne intervencije na teško pristupačnim
mjestima, rekao je Ostojić iskoristivši pri-
liku da istakne imenovanje mr Milana Vu-
jičića, dipl. el. inž., za šefa Elektro službe
u Elektrogradnji, umjesto dosadašnjeg šefa
ove Službe Dimitrija Lolića koji je otišao u
invalidsku penziju i za kojeg njegovi dosko-
rašnji rukovodioci kažu da je bio divan sa-
radnik, izuzetno stručan, savjestan i odgo-
voran radnik i operativac u punom smislu
te riječi.

BILO JE VEOMA NAPORNO, ALI LIJEPO

Ovu priliku iskoristili smo i da istaknemo
lijepe primjere zalaganja i radnog doprinosa
terenaca iz Operative među kojima se isti-
če **Slavko Despotović**, elektromonter koji
33 godine radi u Elektrogradnji, i za koga

njegove kolege kažu da je jedan od najboljih elektromontera u EPCG, bilo da se radi o montaži konstrukcije, sanaciji ili ugradnji užeta. I poslije toliko godina još radi na terenu, ne znajući za radno vrijeme i dane odmora, pokazujući primjerno zalaganje i smjelost da djeluje i otkloni sve probleme.

Najveće iskustvo, kaže, bio je rad na izgradnji 400 kV dalekovoda, gdje se, između ostalog, morala upotrebljavati specijalna

organizator gradilišta, u Elektrogradnji je gotovo deceniju i po. On najrađe govori o sanaciji havarija koje su ih uvijek zapadale na najtežim terenima, od Mojkovca, Kolašina i Pljevalja, do Pive i Pivskog jezera, Bjelasice po ledu i snijegu, što je i te kako ostavilo traga na zdravlje montera, kojih, inače, fali Elektrogradnji, jer u posljednjih deset godina nijedan nije primljen. Satisfakcija za težak rad bila je, kako kaže, redovna isplata

Upotreba tzv. bicikla za postavljanje odstoynika na užadima

mehanizacija. Bez obzira na težak posao i svakodnevni terenski rad, Slavko voli svoje preduzeće i kad bi ponovo počinjao izabrao bi Elektroprivredu i Elektrogradnju, jer je to zdrav kolektiv, a i terenski posao ima svoje draži. Terenci se dobro slažu, možda zato što se prirodno razumiju, a prednost je i boravak u prelijepim, netaknutim predjelima u koje rijetko ko ima priliku da kroči.

Milenko Vojvodić, VKV elektromonter, koji je svoj dosadašnji radni vijek proveo uglavnom na terenu, kaže da gotovo tri decenije nije bilo lako raditi i biti odvojen od porodice, iako je najteže bilo na početku zbog neadekvatnih uslova smještaja i loših puteva, a i složenijih i obimnih poslova na izgradnji el. en. objekata. Prisjeća se situacija koje pokazuju koliko je ljudski faktor bio bitan činilac razvoja, kao što je izgradnja DV 10 kV Čevo-Bata, kad su hranu nosili za cijelu sedmicu, a smještaj imali u privatnim starim kućama bez vode i osnovnih uslova. Pa ipak su sve objekte završavali u roku, a radili su raznovrsne poslove, od izgradnje 400 kV dalekovoda do kontrole mjernih mjesta.

Janko Koprivica, elektrotehničar, or-

ganičnih dohodaka a i uslovi smještaja na terenu su im se odavno popravili.

Bilo je i kritičnih situacija, ali je većina potisnuta mladalačkim entuzijazmom i predanošću poslu, a od ovih skorijih treba pomenuti havariju DV 220 kV „Podgorica-Pljevlja“ zbog koje su prošlu Novu godinu i vjerske praznike proveli na terenu, pri temperaturi od -11 oC i snijegu od preko 70 cm. Zbog nepristupačnog terena i zamrzlih puteva šljunak, vodu i drugi materijal iznosili su na leđima, da bi u smrznutoj zemlji vršili iskop rova i betoniranje stuba.

Ranko Terzić, dugogodišnji operativac, podsjeća na još jednu havariju na DV 110 kV „Bar-Budva“ kada je usled nevremena stradalo 11 čelično-rešetkastih stubova u dva zatezna polja. Zbog nepristupačnog terena sav materijal, uže i konstrukciju morali su da dopreme ručno, bukvalno da je vuku na potezu od dva km uz veliki uspon. Zahvaljujući vanrednom naporu i visokom radnom moralu i to je sa uspjehom i na vrijeme završeno. Lijep je osjećaj, kaže Ranko, raditi nešto toliko korisno i važno, a kolektiv koji je mnogo uložio u prošlosti zaslužuje pravo mjesto i u budućnosti.

Igor Šćepanović, organizator gradilišta, je u ovoj cjelini 22 godine. I on kaže da je u početku bilo mnogo teže, prije svega zbog toga što su ranije rađeni veliki objekti, kao što su 400 i 220 kV dalekovodi, pa se na terenu ostajalo godinu ili dvije, a kući se dolazilo svega dva puta u mjesecu. Uslovi smještaja bili su vrlo loši, stanovalo se u kućama bez grijanja i vode. Ponekad su imali samo jednu česmu napulju za sve. Prisjeća se izgradnje posljednjeg većeg objekta - DV 110 kV „Podgorica-Cetinje“ na kojem su još uvijek radili prekaljeni monter i kakve je danas teško imati, jer su se oni kalili na grandioznim objektima po Crnoj Gori. Podsjeća i na havariju DV 35 kV „Plužine-Mratinje“, kada su po povratku sa sanacije ostali na putu zatrpani snijegom sa svih strana i samo zahvaljujući mahanizaciji Crnogoraputa, koja im je pritekla u pomoć, uspjeli da se izvuku iz sniježnih lavina.

Nikola Brnović, vozač, je prije tog posla 20 godina radio kao monter, uglavnom na velikim objektima, dalekovodima svih naponskih nivoa, a na promjenu zanimanja su ga primorali zdravstveni problemi. Kao vozač kamiona i poluteretnih vozila uvijek ide na najteže lokacije i na najbolji način svojim radom dokazuje da se dobar radnik uvijek može uposliti. Rado se sjeća starijih kolega koji su otišli u penziju, nakon višedecenijskog predanog i odgovornog rada u ovoj cjelini.

Vojin Blagojević, dugogodišnji šef Operative, osjetio je obavezu da, na kraju, još jednom istakne osposobljenost Elektrogradnje da u najkraćem roku veoma efikasno i kvalitetno interveniše u slučaju havarijskih stanja na mrežama svih naponskih nivoa, od 10 do 400 kV. On kaže da, ipak, u sljedećih deset godina treba donijeti socijalni program koji će riješiti problem invalida rada i podmladiti proizvodni kadar, odnosno zaposliti mlade kadrove da bi ih stariji obučili, jer ne postaje se lako i brzo dobar radnik. Uvjeren je da će, uz efikasnu organizaciju preduzeća i dobru opremu i mehanizaciju, te beneficirani radni staž za montere koji nesporno rade izuzetno težak posao, Elektrogradnja sigurno biti od velike koristi Elektroprivredi.

Na kraju, povodom jubileja svi oni kažu da su Elektrogradnja i EPCG ostvarile impresivne rezultate tokom minulih godina i mogu biti ponosni na protekli period. Zato svim zaposlenim, onima koji se sjećaju vremena o kojima je bilo riječi, i onima koji su došli kasnije, žele sreću u radu i životu.

B.M.

ZORAN OSTOJIĆ, PREDSEDNIK SINDIKALNE ORGANIZACIJE ZAPOSLENIH EPCG

U planu brojne i značajne aktivnosti

Trenutno je u SOZ učlanjeno 2359 zaposlenih radnika EPCG. Trudićemo se svim silama da sačuvamo nivo stečenih prava. "Velikom projektom", za narednu godinu, bih nazvao prijem "ugovoraca" na neodređeno vrijeme i izradu kvalitetnog pravilnika o rješavanju stambenih potreba zaposlenih. Proslava jubileja 100 godina EPCG domaćinski odrađena

List EPCG: Recite nam nešto više o aktuelnoj situaciji u Sindikalnoj organizaciji zaposlenih EPCG čiji ste prvi čovjek.

Aktuelna situacija u SOZ je vrlo dobra! Sa zadovoljstvom ističem podatak da je trenutno u našoj sindikalnoj organizaciji učlanjeno 2359 zaposlenih radnika EPCG, što je preko 76% ukupnog broja zaposlenih.

Komisija za utvrđivanje reprezentativnosti sindikata potvrdila je reprezentativnost naše Sindikalne organizacije zaposlenih (SOZ)! Kažem, potvrdila, jer smo i do sada bili i ostali jedina sindikalna organizacija u EPCG AD Nikšić sa atributom reprezentativna.

U SOZ su organizovane sledeće sindikalne podružnice:

Iz FC Proizvodnja: Direkcija FC Proizvodnja, HE "Perućica", HE "Piva" i TE "Pljevlja";

iz FC Distribucija: Direkcija FC Distribucija, ED Bar, ED Berane, ED Bijelo Polje, ED Cetinje, ED Herceg Novi, ED Kolašin, ED Kotor, ED Mojkovac, ED Nikšić, ED Pljevlja, ED Podgorica, ED Tivat, ED Ulcinj i ED Žabljak; Direkcija Društva, FC Snabdijevanje i OC Elektrogradnja. Ukupno ih je 22.

Lakše mi je bilo pomenuti ED Budva i ED Rožaje, kao jedine djelove EPCG u kojima još nismo prisutni, tj. još uvijek nemamo podružnicu SOZ. Ubijeđen sam da je pitanje trenutka kada će se to desiti i u ova dva kolektiva.

List EPCG: Koje su to trenutno najbitnije aktivnosti i djelovanje SOZ.

Zoran Ostojić

Prije nego što nabrojim trenutne aktivnosti i djelovanja SOZ moram pomenuti najveći uspjeh ovog sindikata od osnivanja a to je - vraćanje na posao tj. potpisivanje ugovora na određeno vrijeme sa 57 zaposlenih, koji početkom prošlog mjeseca nisu dobili produžetak ugovora, ali je na insistiranje SOZ Poslovodstvo ipak to uradilo na zadovoljstvo svih 57 radnika i rukovodstva SOZ. U ovom trenutku ulažemo velike napore da konačno krene dobrovoljna prodaja radnih mjesta (dobrovoljni prekid radnog odnosa bilo kog od zaposlenih) koja, po mom mišljenju, neopravdano kasni više od godinu dana od datuma zatvaranja ugovora, koji su potpisali u ime države Vlada Crne Gore i A2A. Nadam se da će do kraja ovog mjeseca poslovodstvo

donijeti odluku koja će se odnositi na prvi relevantni period i da će do kraja ove godine biti riješene prijave svih zainteresovanih zaposlenih. Zahtijevaćemo da i drugi i treći relevantni period traju po godinu dana, kako i stoji u Ugovoru.

List EPCG: Sa kojim zahtjevima Vam se zaposleni, članovi SOZ najčešće obraćaju?

Najčešće mi se članovi SOZ obraćaju zbog stambenih (ne)prilika i problema, zbog izmjena i dopuna pravilnika o organizaciji EPCG AD Nikšić i izmjena i dopuna pravilnika o sistematizaciji radnih mjesta EPCG AD Nikšić i zbog malo prije pomenute dobrovoljne prodaje radnih mjesta.

Početkom naredne godine počće rad na novom stambenom pravilniku, koji će raditi Direkcija za ljudske resurse i organizaciju uz konsultacije sa sindikatom. Neće mu (pravilniku) biti teško da bude bolji od trenutno važećeg.

Dosta nervoze među zaposlene unijele su izmjene i dopune pravilnika o organizaciji i sistematizaciji. "Pretumbana" je doskorašnja sistematizacija i napravljene greške kojima je smanjen nivo zarada pojedinim zaposlenim u Društvu. Citiraću u izvodu iz EPCG ugovora socijalni program član 13.3.3 stav (I): "Investitor će obezbijediti, počev od datuma zatvaranja, da se ne smanjuje nivo zarada svih zaposlenih u Društvu, koji postoji na datumu potpisivanja u Društvu".

List EPCG: Kakva su po Vama trenutna prava vaših članova i da li se ta prava moraju izdizati na viši nivo?

Prava ne samo naših članova, nego svih zaposlenih, definisana su pojedinačnim kolektivnim ugovorom i mjerodavnim pravom države Crne Gore. Trudićemo se svim silama, koje će nam biti na raspolaganju, da sačuvamo nivo stečenih prava i da ta prava izdizemo na viši nivo. Naravno, koristićemo tuđa pozitivna

iskustva o ovoj problematici, u okruženju, u Evropi i svijetu.

List EPCG: U kom smjeru planirate dalju djelatnost SOZ i koji su to, da tako kažemo, veliki projekti u narednom periodu?

Naše dalje aktivnosti definisane su programom rada SOZ. Navešću nekoliko:

- Praćenje primjene odredbi važećeg kolektivnog ugovora kod poslodavca i aktivnosti u vezi sa izmjenama i dopunama kolektivnog ugovora;

- Ugovaranje najniže cijene rada (minimalne zarade)

- Isplata zimmice, regresa i drugih primanja zaposlenima;

- Pokretanje inicijative za izmjenu pravilnika o rješavanju stambenih potreba zaposlenih.

- Utvrđivanje iznosa otpremnine za eventualni tehnološki višak zaposlenih, zaposlenih invalida i zaposlenih invalida rada.

- Pokretanje inicijative za izmjenu kriterijuma za dodjelu pomoći zaposlenima.

- Praćenje sprovođenja mjera zaštite na radu, očuvanja zdravlja zaposlenih, poboljšanje uslova rada za zaposlene.

- Pomoći zaposlenima sa ugroženim materijalnim stanjem i druge vrste pomoći;

- Organizacija sportskih i drugih manifestacija;

- Informisanje članstva i ostale aktivnosti od interesa za zaposlene.

“Velikim projektom”, za narednu godinu, bih nazvao prijem “ugovoraca” na neodređeno vrijeme i izradu kvalitetnog pravilnika o rješavanju stambenih potreba zaposlenih.

List EPCG: Recite nam nesto više o vašem viđenju proslave 100 godina EPCG.

Sticajem prilika savremenici smo ovog velikog jubileja. Mislim da je proslava 100 godina EPCG domaćinski odrađena. Bio sam prisutan kao predstavnik SOZ na Cetinju, “Peručici”, “Pivi”, Krupcu (Direkcija Društva), “Pljevljima”. Da sam se ja pitao organizovao bih još jedno druženje - u najvećem dijelu EPCG, u FC Distribucija. Mislim da su nenamjerno, ali neopravdano zaobiđeni.

U ime svih onih koji su novčani iznos u čast ovog velikog jubileja primili kao znak pažnje naše kompanije veliko: HVALA!

M.Vuković

PAOLO KARKONE, DIREKTOR DIREKCIJE ZA LJUDSKE RESURSE

Novi posao - Job posting

Paolo Karkone, direktor Direkcije za ljudske resurse, u izjavi za naš list obratio se zaposlenima i pojasnio novi način vođenja kadrovske politike u našoj Kompaniji, osmišljen u skladu sa savremenim načinom rada u ovoj oblasti poslovne politike.

- Sa jedne strane, preduzeće objavljuje na web sajtu- intranetu (koji će ubrzo početi sa radom) i u listu EPCG listu profesionalnih profila, koji su potrebni Kompaniji, kako bi na taj način prikupili sve odgovarajuće CV. Na osnovu toga kasnije bi se izvršio izbor najstručnijih neophodnih kadrova. Sa druge strane, svaki zaposleni ima mogućnost da traži mjesto, koje odgovara njegovom profilu i da se na taj način kandiduje šaljući svoj CV.

Job Posting je instrument, koji je sastavni dio rada Direkcije za ljudske resurse, a koji će omogućiti efikasno upravljanje u potrazi za kadrovima u Elektroprivredi Crne Gore, kako bi se ostvarila što bolja unutrašnja mobilnost – kaže Paolo Karkone.

Pomoću ovog instrumenta svaka osoba će imati mogućnost da dobije šansu profesionalnog razvoja, imajući uvijek u vidu mjesta koja su na raspolaganju i kandidujući se za ona koja smatra prikladnim za svoj profil i koja su u skladu sa njegovim stavovima i težnjama.

U svakom slučaju ovo predstavlja novitet u Elektroprivredi Crne Gore, koji će kroz obuku favorizovati razumijevanje vrijednosti instrumenata u smislu motivacije, razvoja resursa i veće efikasnosti. Zainteresovani zaposleni na e-mail adresu ljudski.resursi@epcg.com mogu slati CV Direkciji za ljudske resurse, koja upravlja izborom kandidata i nakon detaljne analize (intervjua) odgovorna osoba iz Direkcije za ljudske resurse i organizaciju će kandidate obavještavati o ishodu njihovih zahtjeva.

Paolo Karkone

Do stavljanja u funkciju web sajta (intraneta) oglase za popunjavanje određenih radnih mjesta objavljićemo u listu Elektroprivreda - pojašnjava na kraju direktor Direkcije za ljudske resurse.

U ovom broju već su ponuđena četiri radna mjesta koja potražuje naša Kompanija.

M.V.

Rukovodilac Sektora za eksternu komunikaciju - Direkcija za odnose za javnošću.

(uslovi: 1 godina radnog staža; Filozofski, Filološki ili žurnalistika, Ekonomski i drugi fakultet društvenih nauka; mjesto rada Nikšić)

Rukovodilac Sektora za internu komunikaciju- Direkcija za odnose za javnošću.

(uslovi: 1 godina radnog staža, Filozofski, Filološki ili žurnalistika, Ekonomski i drugi fakultet društvenih nauka; mjesto rada Nikšić)

Rukovodilac Sektora za kreiranje imidža u Direkciji za odnose za javnošću.

(uslovi: 1 godina radnog staža, Filozofski, Filološki ili žurnalistika, Ekonomski i drugi fakultet društvenih nauka; mjesto rada Nikšić).

VIII SPORTSKI SUSRETI RADNIKA EPCG ULCINJ 2010.

Bez poraženih

Tradicionalna sportsko-rekreativna manifestacija održana na jednom od najljepših djelova crnogorske obale, protekla u najboljem redu. Na borilištima vladala fer i korektna atmosfera. Bezbrizni i opušteni učesnici uživali u druženju i blagodetima "miholjskog ljeta"

Na terenima hotelskog kompleksa „Belvi“ i „Olimpik“ na Velikoj plaži kod Ulcinja, od 8. do 12. septembra, održani su VIII sportski susreti radnika Elektroprivrede Crne Gore, koje je organizovala Sindikalna organizacija zaposlenih.

U zabavnom programu koji je na otvaranju ove manifestacije vodio **Miro Nikolić**, glumac iz Nikšića, učestvovali su članovi nikšićkog KUD „Zahumlje“, koje je osnovano prije 112 godina.

Zbog spriječenosti da prisustvuje Susretima, jer je kao predsjednik Odbora Vaterpolo-plivačkog saveza Crne Gore predvodio crnogorske vaterpoliste na Evropskom prvenstvu u Zagrebu, **Srdan Kovačević**, predsjednik Odbora direktora EPCG, uputio je pismo učesnicima koje je pročitano na početku programa otvaranja ove tradicionalne sportsko-rekreativne manifestacije.

Zahvalivši se na pozivu, on je, uz želju za uspješno održavanje VIII sportskih susreta, pozdravio „organizovanje susreta radnika EPCG, koji na ovaj način, dugi niz godina ispoljavaju sportsku stranu kolektiva i jačaju njegov borbeni dug“.

Otvarajući Susrete, u ime posloводства EPCG, **Mrka Mrkić**, pomoćnik direktora za Direkciju Društva, poželio je učesnicima da i ove sportske igre ne dožive samo kao priliku za postizanje sportskog rezultata, nego prije svega da u naredna tri dana uživaju u druženju, bezbriznoj i opuštenoj atmosferi na jednom od najljepših djelova crnogorske obale i kući se vrata sa prijatnim i nezaboravnim doživljajima, a da sve protekne u znaku fer pleja i trijumfuje najbolji.

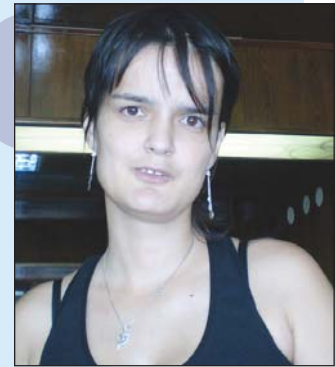
On je takođe čestitao na tradicionalno dobroj organizaciji igara, ulozenom trudu, predanosti i profesionalnosti.

Dobrodošlicu i ugodan boravak svim učesnicima, da se sportski nadmeću i druže, bez podjela na bilo kojoj osnovi, poželio je i **Zoran Ostojić**, predsjednik Sindikalne organizacije zaposlenih.

Učesnici Susreta iz svih djelova Društva, razvrstani u šest ekipa (Ekipa I : ED Ulcinj, ED Bar, ED Cetinje, ED Budva, ED Tivat, ED Kotor, ED Herceg Novi; Ekipa II: TE „Pljevlja“, ED Pljevlja, ED Žabljak; Ekipa III: FC Distribucija, ED Podgorica, Elektrogradnja; Ekipa IV: HE „Piva“, HE „Perućica“, ED Nikšić; Ekipa V: AD Prenos, Direkcija Društva, Direkcija FC Snabdijevanje; Ekipa VI: ED Kolašin, ED Mojkovac, ED Bijelo Polje, ED Berane, ED Rožaje), takmičili su se u 14 sportsko-rekreativnih disciplina (mali fudbal, streljaštvo – muška i ženska konkurencija, pikado, penjanje na stub, odbojka na pijesku, šah,

Blagodet "miholjskog ljeta" na Velikoj plaži

Najbolji takmičar i takmičarka Susreta: Đoko Mrkajić i Milica Popović

Navlačenje konopca: najatraktivnija disciplina sa najviše adrenalina

Penjanje na stub: vještina, prisebnost i brzina

Nova disciplina: Bacanje plovke

Mali fudbal: Nikišićani bez premca

Basket: Borba ispod obruča

basket, stoni tenis – muškarci, navlačenje konopca, kros – 1000 m za muškarce – 400 m za žene, plovka i trialton).

Pored nadmetanja na sportskim poligonima hotelskog kompleksa koji pripada HTP „Ulcinjaska rivijera“ učesnici ove manifestacije (čiji je moto druženje, opuštanje i rasterećenje od svakodnevnih briga i obaveza) mogli su da uživaju u blagodatima koje pruža Velika plaža – najduže pješčano žalo na Jadranu.

I vrijeme im je išlo na ruku. Umjesto najavljene kiše, pa čak i pljuskova, nebo nad Ulcinjem, tokom održavanja Susreta, bilo je pravo mediteransko – većinom vedro i sunčano, kako se samo poželjeti može. Istina, kiša je samo jednog dana, i to u popodnevним časovima, zakratko prekinula idilu „Miholjskog ljeta“.

Mnogi su, stoga, na čuvenom ulcinjskom pijesku iskoristili priliku da upiju još koji zrak ljetnjeg sunca, ali i da se osveže u talasima mora...

Za sve učesnike Susreti su, po pravilu, vrijeme „za nezaborav“, to su oni trenuci kojih će se uvijek rado sjećati, ustvari, onaj „slatki predah“ za, nadamo se, novi uzlet, iz koga se „crpi snaga za sve životne i radne izazove“.

Guesti na otvaranju VIII sportskih susreta radnika EPCG, između ostalih, bili su: **Zoran Masoničić**, v.d. generalnog sekretara SSCG, **Milorad Terzić**, predsjednik Sindikata energetike i **Branko Gardašević**, predsjednik opštinskog sindikalnog povjereništva Nikšić.

Pored **Ranka Vojinovića**, pomoćnika izvršnog direktora EPCG, **Mrke Mrkića**, pomoćnika direktora za Direkciju Društva i **Slobodana Tanasijevića**, direktora Sektora za ekonomsko-finansijske poslove EPCG, završnoj večeri su, pored ostalih, prisustvovali **Ljoro Nrekić**, direktor ED Ulcinj, koji je svakodnevno obilazio učesnike, **Saša Pešić**, direktor ED Berane, **Vladimir Kaluđerović**, direktor ED Nikšić i neveliki kolektiv Snabdijevanja Ulcinj na čelu sa **Ilmijom Dervišijem**.

Zatvarajući VIII sportske susrete, Zoran Ostojić, predsjednik SOZ-a, je zahvalio i čestitao svim učesnicima uspješan završetak ove manifestacije, i pri tom izrazio nadu da sledeći biti još uspješniji.

NAJBOLJA EKIPA II

Prvo mjesto u generalnom plasmanu zauzela je **Ekipa II** (TE „Pljevlja“, ED Pljevlja i ED Žabljak), koja je osvojila 47 bodova, druga je bila **Ekipa IV** (ED Nikšić, HE „Perućica“ i HE „Piva“) – 45 bodova, a treća **Ekipa III** (FC Distribucija, ED Podgorica i Elektrogradnja), sa ukupnim skorom od 44 bodova.

Pobjednik turnira u malom fudbalu je **Ekipa IV** (6 bodova), drugo mjesto je osvojila (druga je bila) **Ekipa II** (4 boda), a treće **Ekipa VI** (3 boda).

Najbolji strijelac turnira, sa 7 pogodaka, je **Ranko Nikolić** iz pobjedničke Ekipe IV, koja je dala i najboljeg fudbalera VIII Susreta **Đordija Mrkajića**.

Epitet najjačih s pravom su ponijeli takmičari iz **Ekipe VI**, kojima niko nije mogao da se odupre u navlačenju konopca (6 bodova), drugo mjesto pripalo je **Ekipi II** (4 boda), a treće **Ekipi IV** (3 boda).

U okršaju za šahovskom tablom najbolja je bila **Ekipa II** (6 bodova), iza koje su se plasirale **Ekipa IV** (4 boda) i **Ekipa III**

OPRAVDALI POVJERENJE ORGANIZATORA

Svoje oduševljenje što ih organizator nije zaboravio već ih je pozvao da učestvuju na Susretima radnika EPCG, nije krila ni ekipa AD Prenos Podgorica.

Dio ekipe AD Prenos

To njihovo jednostavno osjećanje prenijela nam je **Biljana Asanović**, koja je donijela prvu medalju nezavisnoj Crnoj Gori – zlatno odličje sa prvenstva u Bugarskoj 2006. godine.

- Svi smo veoma zadovoljni zbog ljubaznog poziva organizatora da učestvuju na ovim susretima, na čemu smo neizmjereno zahvalni. Baš zbog toga smo se i potrudili da svojim sportskim ponašanjem opravdamo ukazano povjerenje, kazala je ona.

Da su u tome uspjeli govore i rezultati ove nevelike družine: prva mjesta u krosu na 1000 m (Slavko Kljajević), trialtonu (Darko Raičević), pikadu (Biljana Asanović) i stonom tenisu (Dejan Vujović).

(3 boda).

Prvo mjesto u pojedinačnoj konkurenciji je osvojio **Nebojša Pobor** (21), drugi je bio **Erdin Lojo** (17,5), a treći **Branimir Vukčević** (16,5 poena).

U streljaštvu (gađanje malokalibarskom puškom), gdje se traži oštro oko i precizna ruka, u muškoj konkurenciji, ispred svih je bila **Ekipa IV** (sa pogodnim 441. krugom), druga je bila **Ekipa V** (435 kruga), a treća **Ekipa III** (399 kruga).

Najprecizniji je bio **Zdravko Čalasan** (155), drugi je bio **Željko Perković** (153), a treći **Veselin Savić** (149 krugova).

U ženskoj konkurenciji najbolja je bila **Ekipa IV** (311 krugova), drugo mjesto je zauzela **Ekipa VI** (310), a na treće mjesto se plasirala **Ekipa V** (298).

U penjanju na stub najspretniji su bili takmičari **Ekipe III** (12,15 min), druga je bila **Ekipa II** (13,08), a treća **Ekipa VI** (13,10).

Najbolje vrijeme u ovoj disciplini imao je najmlađi takmičar **Ivan Šamšal** (2,24 min), drugi je bio **Milonja Bubanja** (2,38), a treći **Čedomir Šarac** (2,40).

U pikadu, disciplini koja je rezervisana samo za dame, prvo mjesto je pripalo **Ekipi V** (856 bodova), drugo **Ekipi VI** (726), a treće **Ekipi III** (637).

U pojedinačnoj konkurenciji najviše bodova osvojila je **Bi-ljana Asanović** (315), drugo mjesto je zauzela **Anka Topović** (304), a treće **Edita Šabanović** (208).

Pobjednik krosa na 1000 metara bila je **Ekipa V** (42 poena), drugo mjesto pripalo je **Ekipi II** (33), a treće **Ekipi VI** (22).

Najbrži na VIII Susretima bio je **Slavko Kljajević** (20 poena), takmičar Ekipe V, drugi na cilj je stigao njegov ekipni kolega **Darko Raičević** (15), a treće mjesto je zauzeo **Haris Delić** (13), iz Ekipe II.

U krosu za žene na 400 metara najbolja je bila **Ekipa III** (15 poena), iza koje su bile **Ekipa V** (14) i **Ekipa II** (13 poena).

Prva mjesto u pojedinačnoj konkurenciji je osvojila **Tanja Nikčević** (13 poena), iz Ekipe V, druga je bila **Danica Popović** (8), takmičarka Ekipe III, a treće **Božana Vojinović** (6), koja je trčala za Ekipu II.

Najbolji rezultat u trialtonu (trka na 50 m, bacanje kugle i skok), sa 123 osvojena poena, postigla je **Ekipa V**, na drugo mjesto se plasirala **Ekipa II** (109), a treće je osvojila **Ekipa III** (53).

Najsvestraniji takmičar ovih susreta bio je trobojac **Darko Raičević**, iz Ekipe V (399 kruga) koji je ukupno sakupio 60 poena, na drugo mjesto se plasirao **Ranko Knežević** (41), koji je nastupao za Ekipu II, a treće mjesto u trialtonu zauzeo je njegov klupski kolega **Dušan Aranitović**.

U odbojci na plaži pobijedila je **Ekipa III** (6), dok su se na drugom i trećem mjestu plasirale **Ekipa V** (4), odnosno **Ekipa II** (3).

Iza **Ekipe IV** (6), koja je pobijedila u basketu, drugo mjesto je pripalo **Ekipi III** (4), a treće **Ekipi V**.

Prvi pobjednik u bacanju plovke, nova disciplina na Susretima, bila je **Ekipa IV** (6), drugo mjesto je zauzela **Ekipa II** (4), a treće **Ekipa V** (3).

Na turniru u stonom tenisu najbolja je bila **Ekipa V** (6), druga je bila **Ekipa II** (4), a treća **Ekipa I** (3).

Prvo mjesto u muškoj konkurenciji je osvojio **Dejan Vujo- vić**, drugi je bio **Brano Šćekić**, a treći **Ivan Vukasojević**.

Kod dama najuspješnija u ovoj disciplini je bila **Ruža Peruničić**, drugo mjesto je pripalo **Editi Šabanović**, a treće **Anki Topović**.

Ivan Šamšal i Ranko Knežević

Branko i Zdravko Čalasan

Ekipa ED Berane

Pikado: Sigurna ruka i oštro oko dama

Šah: Okršaji na 64 magična crno-bijela polja

Dragutin Vujović sa zastavom SOZ-a na "krovu svijeta"

Zoran Ostojić sa osvajačima Mont Everesta

Druženje je bila glavna disciplina Susreta

Detalj sa završne večeri

Za najbolju takmičarku VIII Susreta proglašena je **Milica Popović** (148), drugo mjesto je pripalo **Editi Šabanović** (145), dok je treće mjesto zauzela **Sofka Drašković**.

Najbolji takmičar na ovim susretima bio je **Đoko Mrkajić** (ED Nikšić).

SUSRETI OPRAVDALI OČEKIVANJA

Na ovogodišnjim Susretima u Ulcinju, koji su bili i najmasovniji do sada, sa rekordnim brojem učesnika, nastavljena je tradicija dobre organizacije, lijepog druženja i kvalitetnog takmičenja. Ravnopravno sa nama su, na naš poziv, učestvovali i naši stari drugovi, prijatelji kolege iz AD Prenos Podgorica. Ove godine prvi put je uvedena i disciplina bacanje plovke, koja je pobudila veliko interesovanje i donijela nova uzbuđenja u nadmetanju za postizanje što boljih rezultata, rekao nam je **Blažo Brkuljan**, predsjednik Sindikalne podružnice ED Nikšić, koji je kao predsjednik Odbora za sport jedinstvene Sindikalne organizacije EPCG rukovodio organizacijom svih dosadašnjih Susreta.

Po riječima **Vlado Nikčević**, predsjednik Sindikalne podružnice Direkcije Društva, kao predsjednik Odbora za sport SOZ-a rukovodio Takmičarskom komisijom Susreta, Susreti su protekli u najboljem redu, a na borilištima je vladala fer i korektna atmosfera. Najbolji pokazatelj svega toga je da Takmičarska komisija nije dobila nijednu primjedbu ili žalbu. Takmičari su pokazali veliko interesovanje za sve discipline, dok su na terenima postizani mnogo bolji rezultati nego prethodnih godina. Gosti VIII susreta bili su i „zlatni momci“ PSD „Javorak“ iz Nikšića, osvajači Mont Everesta, Đorđije Vujičić, Marko Blečić i Dragutin Vujović, koji je na „krovu svijeta“ iznio zastave EPCG i SOZ-a.

Sličnu ocjenu iznio nam je i **Jovan Radošević**, predsjednik Sindikalne podružnice TE „Pljevlja“. Po njemu, Susreti protekli u korektnoj atmosferi i druženju, a ukupna atmosfera i druženje radnika iz svih djelova Društva potvrđuju opravdanost održavanja ove manifestacije. Zadovoljan je učesćem Ekipe 2 u kojoj su i takmičari TE „Pljevlja“ i nada se dobrom plasmanu. Iako ih ove godine nije bilo, on ipak vjeruje da će se na sledećim Susretima posvetiti više pažnje i prostora stvaralocima iz Elektroprivrede koji se u slobodnom vremenu iskazuju na literarnom i likovnom planu, a kojih ovog puta nije bilo na programu.

Po mišljenju **Gorice Stojanović**, predsjednika Sindikalne podružnice ED Berane, sve je proteklo u najboljem redu. Osnovna želja učesnika Susreta, koji je bio skup pravih sportista, dobrih ljudi i radnika, je da Elektroprivreda bude što jedinstvenija i efikasnija, jer svi u njoj nosimo iste probleme i obaveze. Ovo je i bila prilika da se učvrste poslovne i lične veze i prodube već uspostavljena prijateljstva. Primjetno je veće nego ranije prisustvo mladih, koji poštuju i prate starije, a dobro su se uklopili u ukupnu atmosferu. Svojim ponašanjem svi učesnici su doprinijeli uspješnom toku i završetku Susreta.

- Želja nam je da se i naredne godine opet nađemo zajedno, što sa nestrpljenjem očekujemo, jer je to jedinstvena prilika da opet budemo na okupu. Kao i svake godine, naša ekipa koja je bila u kompletnom sastavu, postigla je očekivani uspjeh, naglasila je ona.

Svoje oduševljenje nije krio ni **Simo Bajović**, tehnički direktor ED Kolašin, jedan od starijih radnika EPCG i redovan učesnik Susreta. I ovog puta, kako je istakao Bajović, u Ulcinju sve je prošlo u najboljem redu. Obradovao ga je veliki broj mladih učesnika, što je itekako dobro, posebno zbog druženja i razvoja sporta u našoj kompaniji. Duh sporta i druženja bio je prisutan

na svakom koraku. Jedina primjedba je odsustvo članova „stajrog“ Sindikata, što svakako nije dobro jer radnici Elektroprivrede treba da su jedinstveni na svim nivoima, a naročito kada su sport i druženje u pitanju. Njegovo zadovoljstvo su uvećali i rezultati Ekipe 2 koju sačinjavaju radnici iz djelova Društva sa sjevera Crne Gore, među kojima su i takmičari iz ED Kolašin. Stoga i ne gubi nadu da će biti na nivou prethodnih uspjeha, iako ekipe nijesu u ranijim sastavima.

Takmičari ED Nikšić, jedni od najuspješnijih učesnika dosadašnjih Susreta, ni ovog puta nijesu iznevjerili vlastitu tradiciju: bili su prvi u malom fudbalu, basketu i streljaštvu (u muškoj i ženskoj konkurenciji). Kako je ocijenio **Maksim Jovović**, šef Službe za mjerenje i kontrolu ED Nikšić, vođa fudbalske ekipe, kao i svaki put do sada, Susreti su opravdali očekivanja. Na svim borilištima, bez obzira o kojim se disciplinama radilo, potvrđen je sportski duh i korektno ponašanje svih učesnika, pa se može reći da je to pobjeda svakog od njih, jer se na Igre i dolazi radi druženja, a rezultati su u drugom planu.

STVARAOCI NA SUSRETIMA

Na otvaranju VIII susreta voditelj programa Miro Nikolić promovisao je tek izašlu knjigu pjesama „Bijeg“ (pročitavši dvije pjesme po vlastitom izboru), čiji je autor **Sonja Popović**, elektrotehničar u HE „Perućica“, kojoj je ovo već peta zbirka stihova.

Lijep gest organizatora koji ju je pozvao da kao poetesa prisustvuje Susretima, na čemu je zahvalna, ona je ocijenila i kao podsticaj za dalje stvaralaštvo. Podržava ideju da i radnici stvaraoci učestvuju na sportskim susretima jer smatra da će obogatiti ovu manifestaciju i oplemeniti odnose. Inače, isti motivi koji su bili inspiracija za njene prethodne knjige, u „Bijegu“ su obrađeni na složeniji i dublji način. Njen svijet intime proživljen je ovdje na suptilniji način: traženje smisla sopstvenog bivstvovanja, ali ne preko gušenja osjećanja, koje je njoj strano i koje ne može da shvati. To nije puko bježanje, već je ona, kako je rekla, „Bijeg“ i preduzela da bi pronašla sebe – izgubljenu punoću svog bića.

Na nagovor kolege, prvi put na Susretima je bio i **Dragan Milić**, hemijski tehničar u pogonu za preradu vode TE „Pljevlja“, koji se u slobodnom vremenu bavi slikarstvom.

Impresionirala ga je snaga Elektroprivrede, koju je najpotpunije ovdje osjetio, njena moć da na jednom mjestu okupi toliki broj ljudi. Veliki utisak na njega ostavio je i susret sa prijateljima iz drugih gradova. Ipak, ono što ga je posebno uzбудilo, bilo je osjećanje da u ovom vremenu kada je teško doći do posla pripadaš jakoj firmi, da si dio snažne i stabilne porodice koja uliva sigurnost. Iznenadilo ga je toliko prisustvo mladih, a posebno rezultati, koji su bolji nego što je očekivao, a koje su postigli radnici, pa čak i sa visokim prosjekom godina, a ne sportisti. S obzirom da druguje sa kistom i štafelajem, a ujedno je i strastveni ribolovac, mogao je u Ulcinju, da je imao pribor, da se posveti ovim svojim pasijama. Najveći njegov motiv u stvaranju slike je da je pokaže bliskim ljudima, ali i svom kolektivu TE „Pljevlja“ i EPCG, za koje međutim trenutno nema prilike ni mogućnosti.

Za **Aleksu - Aca Šćekića**, poslovođu elektroodržavanja HE „Perućica“, (kao odbojkaš bio je učesnik svih dosadašnjih Susreta, čiji je veteran, entuzijasta, inicijator i animator brojnih sportskih i rekreativnih aktivnosti u HE „Perućica“ i EPCG) Susreti su veoma korisna manifestacija, koja se i organizuje prvenstveno radi širenja novih i učvršćivanja starih drugarstava i prijateljstava, a rezultati su u drugom planu. Važno je opuštanje i rasterećenje, mada ponekad spontano dođe i do razmjene iskustava među radnicima iz djelova Društva.

Branko Čalasan, poslovođa u Službi mašinskih poslova HE „Piva“, organizator sportskih i rekreativnih aktivnosti radnika ove elektrane i njegov mlađi brat **Zdravko Čalasan**, električar u Službi elektroodržavanja HE „Piva“, prvo mjesto u pojedinačnom takmičenju, takođe nose lijepe utiske sa ulcinjske Velike plaže. Sve je, po njima, bilo na visokom nivou, a sklopljena su i nova prijateljstva. Na Susretima, koji treba da se i dalje održavaju, treba uvesti nove discipline, kako bi se što više radnika uključilo u takmičenje. Uslovi za takmičenje i smještaj učesnika bili su dosta dobri.

U takmičenju u basketu, koje je bilo tek treće po redu do sada je najviše umijeća pokazala Ekipe ED Nikšić je bila prvi pobjednik turnira u ovoj disciplini, sledeće je zauzela drugo mjesto, a ove godine je opet bila najbolja. Po ocjeni **Borisa Lješkovića**, radnika ED Nikšić, organizatora turnira u basketu i trenera Ekipe 4, takmičenje je proteklo korektno, osim polufinalne utakmice između ekipa 2 i 3, što je ličilo na duele profesionalnih ekipa, ali i to se završilo u najboljem redu.

- Nadam se da sledeće godine neće doći do takve „borbenosti“, jer se pravi sportisti na greškama uče. Žao mi je što Ekipe 1 nije učestvovala, pa ih pozivam da se na narednim susretima prijave kako bi takmičenje bilo interesantnije, rekao nam je Lješković.

Povoljne utiske nosi i **Milko Stanić**, kapiten ekipe za navlačenje konopca TE „Pljevlja“, koji je, poželjevši da pobijedi najbolji, organizaciju Susreta ocijenio visokom ocjenom.

Kao najmlađi takmičar, **Ivan Šamšal**, elektromonter ED Žabljak, pobjednik u penjanju na stub, je (sa vremenom 2 minuta, 24 sekunde i 66 stotinki) bio najbrži i najspretniji u jednoj od najatraktivnijih disciplina – penjanje na stub, gdje je pokazao da, iako se elektromonterskim poslom bavi tek tri godine (radi po ugovoru), posjeduje zavidno radno iskustvo. Na prethodnim susretima zauzeo je četvrto mjesto, a ove godine ubjedljivo je bio najbolji. Mada nije bio siguran, jer je od 16 takmičara razvrstanih u 4 ekipe imao najmanje radno iskustvo, ipak je vjerovao u visok plasman, ali ne i da će biti prvi.

Njegov ekipni kolega **Ranko Knežević**, vozač ED Žabljak, koji je kao i prošle godine zauzeo drugo mjesto u trialtonu (trka na 50 m, skok u dalj i bacanje kugle), popravio je sopstvene rezultate sa prethodnih Susreta: na 50 m prvi put je trčao ispod 7 sekundi (6,78 sek), a u skoku u dalj bio je 22 cm „duži“ nego lani.

Mladi Žabljačani i ove susrete su doživjeli kao manifestaciju u kojoj drugarstvo ima glavnu i nezamjenjivu ulogu.

Veselin Pješčić, rukovalac elektrane u Službi eksploatacije HE „Perućica“, prvi put je na Susretima, na kojima je pratio skoro sva takmičenja. Prijatno iznenađen doživljenim, posebno je oduševljen organizacijom, a prije svega druženjem.

- Šteta je što svaki radnik EPCG bar jednom ne dođe na ove susrete, kaže on.

I.Z.

Dragan Milić

ZAPAŽENI REZULTATI NAŠIH RADNIKA NA SPORTSKIM BORILIŠTIMA

Blistavi trenuci

Koliko im radne obaveze, ali i mogućnosti dozvoljavaju, mnogi radnici EPCG dio svog slobodnog vremena posvećuju sporsko-rekreativnim aktivnostima, što im pomaže da lakše savladaju radne i životne probleme. Zbog toga je u ovoj kompaniji sportu i rekreaciji radnika

od medalja. A tu je, između ostalih i **Veselin - Migo Bajović** (Direkcija Društva), pobjednik SRJ u brdskom automobilizmu.

U ekipnim takmičenjima najveći uspjeh postigla je ekipa EPCG u malom fudbalu koja je bila dvostruki prvak Crne Gore i SR Jugoslavije.

Ekipa EPCG šampion CG i SRJ u malom fudbalu

uvijek posvećivana pažnja. Brojni sportski entuzijasti u kojima EPCG nije oskudijevala, redovno su učestvovali na tradicionalnim Radničko-sportskim igrama u Čanju, a već osmi put zaredom organizuju se sportski susreti radnika EPCG, najprije na poligonima hotela „Mediteran“ u Budvi, a zatim u hotelskom kompleksu „Belvi - Olimpik“ na Velikoj plaži kod Ulcinja. Po nama, nukleus ove manifestacije bili su susreti radnika elektrodistribucija Cetinje i Bijelo Polje koji su započeti prije tri decenije.

Brojni radnici EPCG u nadmetanju na sportskim borilištima van Crne Gore postizali su u pojedinačnoj i ekipnoj konkurenciji zapažene rezultate, pa čak i najviša odličja. Pomenimo samo neke: **Veselin Žižić**, radnik HE Perućica, bio je član bokserske reprezentacije SFRJ. Jedan od najboljih crnogorskih srednjoprugaša **Slavko Kljajević**, elektromonter DV ekipe Nikšić (AD Prenos), kao reprezentativac SRJ redovno se sa prvenstva veterana Balkana u atletici vraćao kući sa nekom

igre na 64 crno-bijela polja - šaha. Mnogi radnici, vrsni poklonici mitske kraljice Kaise (zaštitnice šaha), imali su priliku da na prvenstvima EPCG koja su se održavala svake godine pokažu svoje umijeće u ovoj svojevrsnoj „gimnastici duha“.

ŠK EPCG, u čijim vitrinama se nalaze brojna odličja i pehari sa raznih takmičenja u - Crnoj Gori i van nje, pobjednik Radničke olimpijade Jugoslavije 2002. godine, osvajač je duple krune – prvenstva i Kupa Crne Gore u 2009. godini.

Duša šahovske porodice u EPCG, može se reći, bio je **Nikola Mijušković** (sada penzioner) - „najbolji šahista

među fudbalerima i najbolji fudbaler među šahistima“, nekadašnji prvotimac FK „Sutjeska“, „Sarajevo“ i „Crvena Zvezda“. Zajedno sa njim, pokretači šahovskih dešavanja u Elektroprivredi bili su mr **Mitar Zeković**, **Momo Milošević**, **Momčilo Vukotić** i drugi. U čast velikog šahovskog borca i organizatora **Ranka Četkovića**, koji je nastradao u saobraćajnoj nesreći 1997. godine, EPCG je organizovala memorijalni turnir.

Ipak, zvjezdane trenutke ljubitelji šaha u Nikšiću doživjeli su 1978. i 1983. godine, kada su u zgradi EPCG, koja je zajedno sa privredom Nikšića bila organizator, održani tada najjači turniri u svijetu, koji su okupili svjetsku šahovsku elitu. Pomenimo samo šahovske legende kao što su: **Mihail Talj**, **Lajoš Portiš**, **Bent Larsen**, **Jan Timan** i dr.

Najblistaviji i najtrofejniji sportski rezultat EPCG je postigla kao sponzor Vaterpolo reprezentacije Crne Gore (čiji je predsjednik Upravnog odbora **Srdan Kovačević**) koja je na Evropskom prvenstvu u Madridu 2008. godine osvojila zlatnu medalju, što je, ujedno, i najveći uspjeh u istoriji crnogorskog sporta.

Dvije godine kasnije na najveće postolje na planeti ispeće se trojica planinara PDS „Javorak iz Nikšića

Najistaknutiji šahista EPCG Nikola Mijušković u duelu sa Milanom Živkovićem

(**Đordije Vujičić**, **Marko Blečić** i **Dragutin Vujović**), koji su osvojili najviši vrh Mont Everest, i tu na „krovu svijeta“ istakli zastave Crne Gore i EPCG, koja je bila glavni sponzor ove hrabre ekspedicije.

I.Z.

SAVJETOVANJE MEĐUNARODNOG VIJEĆA ZA VELIKE ELEKTRIČNE MREŽE - CIGRE PO 43 PUT ODRŽANO U PARIZU

Impozantan stručni skup

Učešće u radu Savjetovanja je i poslije 80 godina postojanja ove vodeće svjetske organizacije u oblasti elektroenergetskih sistema privilegija malog broja eksperata, kaže učesnik iz Crne Gore, prof. dr Milutin Ostojić, predsjednik Crnogorskog komiteta CIGRE

Četrdeset trećem savjetovanju Međunarodnog vijeća za velike električne mreže – CIGRE, koje je održano od 22. do 28. avgusta ove godine u Parizu, uz prisustvo preko 4400 delegata i posjetilaca iz gotovo svih zemalja svijeta, prisustvovao je i prof. dr **Milutin Ostojić**, predsjednik crnogorskog Komiteta CIGRE, koji je tim povodom kazao da je bilo pravo zadovoljstvo učestvovati u radu jednog takvog stručnog skupa, jer je i poslije 80 godina postojanja ove renomirane i uticajne međunarodne asocijacije to privilegija malog broja eksperata.

Nema sumnje, kaže prof. Ostojić, da CIGRE kao vodeća svjetska organizacija u oblasti elektroenergetskih sistema oblikuje budućnost elektroenergetike, zbog čega mu je izuzetno žao što niko iz Crne Gore, a posebno iz Elektroprivrede i Prenosa nije prisustvovao ovom značajnom događaju.

U nastojanju da čitaocima našeg lista ukratko upozna sa tokom savjetovanja, prof. Ostojić je istakao predavanje Shosuke Mori, predsjednika Federacije elektroenergetskih kompanija Japana, na temu „Initiatives & Perspectives by the Power Industries Towards Low Carbon Emission Society“ u kojem je posebnu pažnju posvetio vezi elektroenergetike i globalnog zagrijavanja, a zatim trenutnim aktivnostima el. energetske kompanije u Japanu, i tzv. pametnim mrežama (Smart Grids), te misiji i ulozi CIGRE i inženjera elektrotehnike. Prema riječima ovog japanskog eksperta njegova zemlja se opredijelila za nuklearne elektrane, obnovljive izvore energije i fotonaponske ćelije da bi ostvarili tri E koncept (energetska sigurnost, ekonomija, ekologija), a vezano za ulogu CIGRE kazao je da je to jedinstvena platforma za značajne sugestije za rješavanje problema.

U toku savjetovanja održane su, prema riječima prof. Ostojića, Panel diskusije na temu „Potrebe za povećanjem inteligencije elektroenergetskih sistema“ i seminar „Veliki poremećaji“.

Uvodna izuzetno interesantna predava-

Milutin Ostojić

nja na Panelu održali su Clark W. Gellings iz američkog instituta EPRI (“The Need for Technology & Intelligence in the Future Power System”), Goran Andersson iz švajcarskog Federalnog tehnološkog instituta ETH Ciriha (“Future Energy Networks- A Vision”), dr Peter Terwiesch iz ABB (“Towards a Stronger and Smarter Grids”), kao i još dva eksperta iz EPRI-a - Phil Southwell “Cigre’s Role: Shaping the Future” i Ashraf Mansoor “Industry Smart Grid - Interoperability – from Roadmap to Action”. Ovom prilikom su, kaže prof. Ostojić, čula predviđanja da će inteligentne mreže znatno uticati na smanjenje gubitaka, za koje se smatra da su nedopustivo veliki. U SAD-u npr. više od 210 milijardi kWh se izgubi godišnje pri isporuci električne energije od proizvođača do krajnjeg korisnika, a situacija je još lošija u manje razvijenim zemljama. U viziji budućih energetske mreže ključni element je energetska hab, o čemu se naši stručnjaci dodatno mogu informisati ako pomenuta predavanja potraže na sajtu <http://www.cigre.org/gb/events/session.asp>.

Što se tiče referata, za Savjetovanje je publikovano ukupno 414 radova iz oblasti djelovanja svih 16 studijskih komiteta. Sve preferencijalne teme, zaključci radnih grupa, stavovi stručnih izvjestilaca i predsjedavajućih pojedinih sesija se takođe mogu naći na sajtu

www.cigre.org. Link: Events-Session-Discussion-Contributors-Special-Reports, a dnevne diskusije o najinteresantnijim referatima na sajtu www.cigre.org. Link: Events-Session-Delegate-Information-Discussions-Daily-Summaries, kazao je prof. Ostojić.

U toku Savjetovanja održan je, prema njegovim riječima i seminar posvećen **velikim poremećajima** koji su se u nedavnoj prošlosti desili u svijetu. Opisani su veliki poremećaji u Francuskoj, Španiji, Njemačkoj, Sjevernoj Irskoj, Australiji, Haitimu i Portugalu, izazvani snježnom ili kišnom olujom, požarima, zemljotresom ili izuzetno jakim vjetrovima. Karakterističan je, kako je kazao, primjer velikog poremećaja u Brazilu koji je uzrokovan preskokom na 765 kV dalekovodu, kada je iz pogona ispalo 40 odsto elektroenergetskog sistema i bez napajanja ostalo preko 50 miliona potrošača. Takođe je u januaru 2009. godine na graničnoj regiji između Španije i Francuske ciklon Klaus koji se kretao brzinom od 200 km na sat, izazvao kratke spojeve na 400 i 220 kV dalekovodima, tako da se za dva dana desilo 230 ozbiljnih kvarova na prenosnom sistemu. Ove prezentacije bile su, kako je kazao Ostojić, izuzetno korisne jer su prezentovana iskustva drugih i mjere koje se preduprijetiti veće štete i svesti dužina trajanja ispada na najmanju moguću mjeru.

On je, zatim naveo da je istovremeno sa ovim savjetovanjem održana i Tehnička izložba CIGRE koja je ustanovljena 1994. godine i za ovih deceniju i po postala izuzetno značajan i prestižan događaj u oblasti visokog napona, kako za proizvođače, tako i za korisnike el. en. opreme. Ove godine na Tehničkoj izložbi svoje proizvodne programe i usluge prezentovalo je više od 130 eminentnih kompanija kao što su ABB, Alstom, Cesi, Haefely, Mitsubishi, Omicron, Siemens AG, Toshiba i dr.

Na Skupštini CIGRE izabrano je novo Administrativno vijeće koje je ponovo imenovalo gospodina Andre Merlina za predsjednika ovog međunarodnog vijeća za velike električne mreže, a pošto je dosadašnji generalni sekretar Jean Kowal otišao u penziju, za novog generalnog sekretara CIGRE izabran je Francois Meslier. Predsjednik Merlin je, kako je kazao prof. Ostojić, sa zadovoljstvom prihvatio njegov poziv da prisustvuje II Savjetovanju crnogorskog Komiteta CIGRE koje će se, kao što je poznato, održati u maju iduće godine u hotelu Maestral u Pržnu.

B.M.

SEDMO REGIONALNO SAVJETOVANJE O ELEKTRO-DISTRIBUTIVNIM MREŽAMA - CIRED SRBIJA 2010.

U fokusu razvoj pametnih mreža

Vrnjačka Banja je od 27. septembra do 1. oktobra bila domaćin VII Savjetovanja o elektrodistributivnim mrežama „CIRED Srbija 2010.“ na kojem je učestvovalo oko 800 stručnjaka za distribuciju el. energije i poslovnih ljudi iz Srbije, Crne Gore, Makedonije, Hrvatske, Slovenije, Rumunije, Bugarske, Češke, Italije i Njemačke.

Pored **Petra Škundrića**, ministra energetike u Vladi Srbije, koji je otvorio Savjetovanje, učesnike ovog stručnog skupa pozdravili su **Dimitri Pederanicjus** iz Rumunije, **František Vibirlík** iz Češke, a ispred CIRED Komiteta Crne Gore (čiji je predsjednik) i EPCG mr **Velimir Strugar**. On je ovom prilikom, između ostalog, istakao da je ovo savjetovanje prilika za sticanje novih znanja i razmjenu informacija i iskustava iz prakse i naučnih istraživanja u oblasti distribucije el. energije, kao i za sveobuhvatno razmatranje problema koji su karakteristični za naš region. Prirodna želja za prosperitetom i nužnost praćenja naučnih i tehničkih dostignuća okupili su ponovo stručne kadrove, koji su u najširem smislu svoju poslovnu, stručnu i naučnu

Na najznačajnijem stručnom skupu iz oblasti distribucije el. energije prisustvovalo oko 800 učesnika i gostiju, a prezentirano više desetina stručnih i naučnih radova. Najviše pažnje posvećeno procesu uvođenja pametnih mreža (smart grids) i smanjenju gubitaka el. energije na distributivnoj mreži

aktivnost vezali za specifičnu djelatnost distribucije el. energije, da bi ostvarili što bolju saradnju i pratili najnovije pravce razvoja CIRED-a.

Mr Strugar, koji je predsjedavao Studijskim komitetom II (Kvalitet el. energije), kazao je za naš List da je to bio imponzantan stručni skup sa velikim brojem učesnika iz svih zemalja regiona i najvećim brojem tema koje su obuhvatile sve oblasti distributivne djelatnosti, a razmatrane su po tematskim cjelinama. Stručni rad odvijao se u vidu predseminara, u okviru šest stručnih komisija i na okruglim stolovima. Priređen je i svojevrstan poslovni skup – mali sajam sa 48 štandova proizvo-

đača opreme, kao i prezentacija velikih kompanija ABB, Siemens, Schneider Electric i drugih.

Bio je to, kako je rekao, novi doprinos struci u trenutku, izuzetno aktuelnom za energetske sektor zemalja regiona, koje se nalaze na sličnom tehničkom nivou razvoja i koje imaju slične probleme u eksploataciji i upravljanju distributivnim mrežama. Iako su stepeni procesa restrukturiranja, deregulacije i privatizacije elektroprivrede različiti, sve one se nalaze pred istim ili sličnim izazovima otvaranja tržišta el. en. tako da je primaran cilj ovog savjetovanja bio da obezbijedi razmjenu znanja i iskustava o zajedničkim problemima razvoja

tehnologije, reorganizacije i modernizacije distribucije el. energije u regionu.

SVEOBUH VATNOST TEMA I PROBLEMA

Za VII regionalno savjetovanje o ED mrežama, u skladu sa aktuelnom problematikom distributivnih mreža u ovom regionu formirano je šest stručnih komisija kroz čiji rad su obuhvaćene sve oblasti distributivne djelatnosti: Stručna komisija 1: Elektrodistributivna postrojenja i vodovi; Stručna komisija 2: Kvalitet el. energije u ED sistemima; stručna komisija 3: Eksploatacija ed mreža; Stručna komisija 4: Zaštita i upravljanje ED mrežama; Stručna komisija 5: Deregulacija, tržište i efikasno korišćenje el. energije i Stručna komisija 6: Planiranje i razvoj distributivnih mreža.

Najviše pažnje, prema riječima Strugara, posvećeno je procesu uvođenja pametnih mreža (smart grids) i smanjivanju gubitaka el. energije u distribuciji. S obzirom na međunarodni karakter Savjetovanja, iznijeta su iskustva pojedinih zemalja EU, koje su već uveliko razvile pametne mreže. Bilo je riječi i o pripremi elektroprivrede za rad u tržišnim uslovima, odnosno procesu modernizacije elektrodistribucije kroz uvođenje pametnih brojlara za daljinsko očitavanje, isključenje i kontrolu potrošnje (smart meters), što je složen i dugotrajan proces pomoću kojeg se mnogo lakše postiže energetska efikasnost i sprečava neovlašćeno korišćenje el. energije, koje je postalo široko rasprostranjena pojava.

Kroz poslovne prezentacije učesnici Savjetovanja su imali priliku da se upoznaju sa najnovijim programima i dostignućima kompanija iz oblasti elektrodistribucije. Tako se kompanija Rudnap Group&Control predstavila kao vodeći proizvođač pametnih brojila i sistema pametnog mjerenja i upravljanja u Srbiji. Integracija ovih brojila u sistem daljinskog očitavanja i upravljanja potrošnjom omogućava kvalitetniju analizu potrošnje, proučavanje potrošačkih navika kupaca el. energije, stimulaciju potrošnje kroz primjenu fleksibilnih tarifnih programa (prepaid plaćanje), smanjenje tehničkih i komer-

cijalnih gubitaka el. energije. Primjenom pametnih brojila moguće je i unapređenje kvaliteta isporučene el. energije, povećanje energetske efikasnosti kroz daljinsko upravljanje potrošnjom, smanjenje troškova i uvid u profile op-

u tehnološkom smislu smatra pouzdanijim i funkcionalnijim u odnosu na termoskupljajući, ali se još uvijek malo koristi u ovom regionu. Takođe je, kroz saradnju sa kompanijom Schneider Electric, predstavljen cjelokupan pro-

mr Velimir Strugar

terećenja, mjerenje kvaliteta isporučene el. en. Naglašeno je da će ovakav sistem drastično smanjiti mogućnosti za neovlašćeno korišćenje električne energije.

PREDSTAVLJENA SAVREMENA RJEŠENJA ZA ELEKTRO- ENERGETSKE SISTEME

I kompanija Tele Group je u okviru Savjetovanja predstavila savremena rješenja za elektroenergetske sisteme. Ovom prilikom predstavljeni su sistem za daljinski monitoring i kontrolu elektroenergetskih postrojenja „Motorola SCADA“ kao i atraktivna oprema svjetskih proizvođača 3M, Schneider Electric, PLP Apresa, Osram i Karpoš sa kojima ova kompanija uspješno saraduje na tržištu zapadnog Balkana. Kao sistem integrator u oblasti el. en. i telekomunikacionih sistema, Tele Group je ovom prilikom predstavila i ovjesni pribor za slaboizolovane provodnike španske kompanije PLP Apresa, o čemu se malo zna na ovom prostoru.

Što se tiče proizvoda za podzemne elektro mreže i instalaciju u objektima, između ostalog, predstavljen je hladnoskupljajući kablovski pribor, koji se

gram za podzemne i nadzemne mreže koji, pored odgovarajuće opreme, podrazumijeva i sisteme za daljinsko upravljanje SN mrežama.

Posjetioci CIRED-a u Vrnjačkoj Banji imali su priliku da saznaju više o DISCOS sistemima za mjerenje električnih veličina na SN i NN vodovima i trafostanicama. S obzirom na veliko interesovanje, svaki dan je bila organizovana posjeta obližnjoj trafostanici gdje su se na licu mjesta mogli vidjeti ugrađeni sistemi, kao i praćenje podataka mjerenja u sva tri probna sistema instalirana u TS 10/0,4 kV Vrnjačka Banja, Krnjača i Podgorica.

Stručnjaci EPS-a predstavili su evropski koncept napajanja el. en. uvođenjem naprednih mreža (smart grid) i priprema koje su uslov uspješne primjene tog projekta. EPS je takođe najavio da planiraju nabavku oko 250 hiljada brojila za domaćinstva i 7.000 mjernih sistema za velike potrošače, a ministar Škundrić najavio da će u narednih pet do sedam godina u oblasti elektroenergetike u Srbiji biti uloženo oko 9 milijardi eura.

B.M.

UMJETNIČKO IZRAŽAVANJE VESKA VUKSANOVIĆA

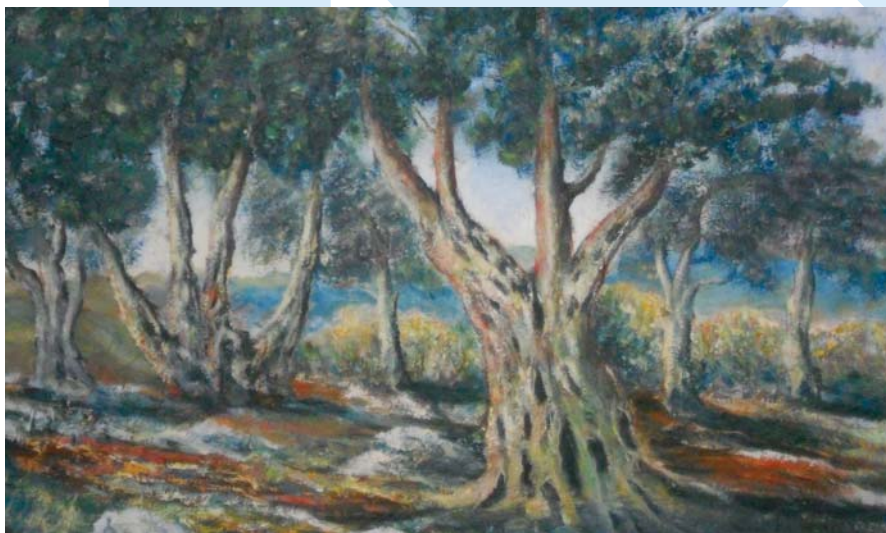
Slikarstvo kao impuls života

Poslije završene srednje tehničke škole u Podgorici **Vesko Vuksanović** se 1985. godine zaposlio u Elektrogradnji, prvo kao organizator gradilišta, a zatim poslovođa u Građevinskoj radionici za proizvodnju AB stubova, armirano-betonskih nogara i druge betonske galanterije.

pravcu, naginje, kaže, realizmu.

Što se tiče motiva, to su vječna tema svih umjetnika - priroda i čovjek koji traje u njoj kao njen nerazdvojni dio.

Privlači ga gotovo nestvarna ljepota i izdašnost crnogorskog pejzaža, a on svoj dar koristi da ga ovjekovječi. Živjeti u takvom svijetu i takvoj ljepoti je privilegija,

Ovog puta nećemo govoriti o njegovom 25-ogodišnjem radnom angažovanju na odgovornim poslovima, već o nečem ljepšem i suptilnijem-o njegovoj sklonosti i ljubavi ka umjetničkom izražavanju. Iako mu je priroda podarila talenat, a slikarstvo je zavolio još u školi, kada su njegovi crteži redovno slati na likovne izložbe, nije ga odabrao za životni poziv, mada se s kičicom i štafelajem druži više od 20 godina. Najčešće radi tehnikom ulje na platnu, a kada je riječ o umjetničkom

kaže Vesko, a to se osjeća i na njegovim platnima na kojima dominiraju obronci planina, rijeke i jezera, gorostasno drveće... istrgnuto iz konteksta da bi zadržalo i trajalo ljepotu svog eha.

Uložio je Vesko u slikarstvo mnogo stvaralačkog duha i ljubavi. Kroz njega je, kaže, nalazio put iz stvarnosti obojene borbom za egzistencijalni opstanak u neki drugi, ljepši svijet. Ako sudimo o njemu po onome što vidimo na njegovim platnima, onda možemo reći da on na njih

Vesko Vuksanović

vješto prenosi svoju osjećajnost i emocionalnost, svoju ljubav prema Crnoj Gori, koju vidi ponekad kao nježnu laticu, a ponekad kao snažnu goropad.

U katalogu za jednu od kolektivnih izložbi koju je organizovao Dom kulture Kolašin, Dragoslav Miličić piše: „Umjetnik čija su djela pred nama slika „u jednom dahu“ dugo i strpljivo, uvjeren da slikanje kao uzvišeni čin samo produbljuje naša najtanjanija osjećanja, stvara snažne mostove koji spajaju ljude, poput onog Andrićevog mosta na Žepi. Preko jednog takvog „umjetničkog“ mosta prošao je hrabro i samouvjeren i Vesko Vuksanović“.

- Slikarstvo je impuls života, slikati znači osmisliti život, raditi ono što voliš, svoje misli pretočiti u oblike, u pokušaje da im se podari životna forma, što traje, što je proces, kaže Vesko. A gdje ima više oblika nego u prirodi u kojoj se zaista ima šta vidjeti. Kakav doživljaj pružaju čovjeku prizori iz kanjona Morače, sa njenog izvora, sa Skadarskog jezera kojeg Vesko posebno voli. Možda zato što je ribolov još jedna njegova ljubav zbog koje se sa Jezerom neprestano druži.

- Prvo sam zapažao oblike, a poslije su godine prolazile u nastojanju da uhvatim ljepotu boje kakva je u prirodi. Neobično je kako se boje mijenjaju mnogo puta u toku dana, kako je kamen izjutra svjež i sjajan, a onda mu tu boju ukrade sunce, pa je pomalo opor i blijed, otkriva Vesko.

Slike koje gledamo pokazuju njegovo likovno razmišljanje, njegovo unutrašnje stanje i emocionalnost, njegovu želju da posmatrač ne ostane ravnodušan, već da njegova čula požele da se opet vrate na trenutak zastalim motivima iz nikad zaustavljenog toka prirode.

B.M.

NOVA KNJIGA SONJE POPOVIĆ

Poezija melanholijske i snage

Sonja Popović (1964) je tehničar za elektro poslove u EPCG (Centar za pripremu i implementaciju rekonstrukcije i modernizacije HE „Perućica“ i HE „Piva“). Poezijom se

Sonja joj je širom otvorila vrata. Sa njom živi, sa njom piše, ona je čeka na kraju svakog stiha. Naučile su zajedno!

Ipak, tuga je nije odvela u čorsokak, Sonja sanja o ljepoti, dobru i miru nekog

Onaj koji bi u ovim stihovima prepoznao samo ranjeno i ne jako biće svakako bi pogriješio. Ispod vela od samoće koju je proglasila za „prijatelja, najboljeg i vjernog pratioca“ i beskrajno iskrene ispovijesti o sopstvenoj neostvarenosti krije se jaka ličnost kadra da sve ovo prizna, štaviše da to i stavi na papir. Samo osoba koja je nadržala svoje slabosti može se hrabro upustiti u razgovore sa samim sobom kakve Sonja neprekidno vodi. Na toj hrabrosti i iskrenosti ona insistira, a na njih treba i da je ponosna, čak.

PITANJE

*Uvijek pitanje: Ko smo?
Uvijek pitanje. Gdje smo?
A ko na pitanje odgovore ima?
I da li taj odgovor ima smisla?
Jer ni pitanje: Ko sam?
Niti pitanje: Gdje sam?
Nije isto za Tebe, za mene
Tražim se u beskrajnom plavom
Tražim se u beskrajnom sivom
I dokle trajem, dotle ću da tragam
Možda pronađem odgovore, sebe
Na pitanja uvijek postavljana
A gdje onda otići i ko ćemo tada biti
Da li ćeš Ti ostati Ti
I da li ću Ja ostati Ja
Opet pitanja za vječita skitanja*
("Bijeg")
O.V.

bavi odavno, možda i oduvijek, jer je čitavo njeno biće od takve vrste „tkanja“. Do sad je izdala zbirke: Jesen u meni, Iskre za tugu, U bespuću, Ja – kako to gordo zvuči i najnoviju – Bijeg.

Iako bavljenje poezijom dominira njenim interesovanjima Sonja navodi da je ispunjena i profesionalno. HE „Perućica“ je oduvijek bila njena druga kuća. Ipak, biti uspješan na radnom mjestu gotovo je nemoguće bez kvalitetno provedenog slobodnog vremena. Međutim, danas raditi nešto neprofesionalno, neprofitno i iz ljubavi – gotovo je zaboravljena disciplina.

Sonja Popović je kao način da izađe iz svakodnevice izabrala beskrajno darežljiva prostranstva poezije, kojima što se više daješ, to više dobijaš.

Bogatstvo njenog duhovnog svijeta je očigledno, a sposobnost poniranja u sopstvene dubine velika, gdje, traži i nalazi svoje rane, ali i snagu da te rane vida, da bježi od beznada i ništavila.

Život je nije štedio, tuga je njen stalni pratilac, stoga je ušla i u njenu poeziju,

boljeg svijeta kojeg nastanjuju ljudi koji vole, koji su samosvojni. I ona sama je takva. Kad se razgrne melanholijska sa njenih stihova sa radošću otkrivamo toplo srce koje može da voli onako kako samo pjesničko srce to može.

*„Sanjam tebe pored sebe
Tvoje ruke na grudima mojim
Toliko je lijepo i stvarno
da snova se bojim.“*

("Bijeg")

I zato je, ipak, ljubav a ne očaj, motiv koji Sonju pokreće u traženju skoro idealnih, skoro čistih emocija. Za nju je poezija oslobađanje i sagledavanje samog sebe, sugerisanje čitaocima da prikazivanje lične intime nije tabu već pročišćenje i sazrijevanje.

*„Osvani nedjeljo bez suza
I košmarnih snova
Osvani jutro radosno i svijetlo
Donesi i ostavi za mene
Ljubavi, sreće i nježnosti malo
Vrati meni nadu u bolje sutra
Da živim životom koji vrijedi više.“*

("Bijeg")

BIVŠI RADNICI EPCG O JUBILEJU KOMPANIJE I STOGODIŠNJICI ELEKTRIKE U CRNOJ GORI

Ponosni jer su bili dio značajne firme

U godini kada EPCG slavi značajan jubilej, 100 godina od početka upotrebe električne energije na prostoru Crne

Krsto Stevanović

Gore, ne možemo a da se ne sjetimo svih onih koji su u nekim prošlim vremenima dali svoj doprinos razvoju Kompanije i unapređenju elektroenergetskog sistema u Crnoj Gori. O tome kako ljudi, koji su radni vijek proveli u EPCG, doživljavaju proslavu stogodišnjice elektroenergetike u Crnoj Gori, predstavnik Udruženja penzionera EPCG **Krsto Stevanović**, diplomirani mašinski inženjer, koji je najveći dio radnog vijeka proveo u HE Perućica na odgovornim mjestima, za naš list kaže:

- Koristim priliku da istaknem da smo mi penzioneri u toku radnog vijeka koji smo proveli u EPCG mnogo truda i rada uložili u njenu izgradnju (HE „Piva“, HE „Perućica“, TE „Pljevlja“, mreža 400 kV itd.), da bi elektroenergetski sistem bio ono što je danas. Danas je elektroenergetski sistem važan, ako ne i najvažniji faktor razvoja Crne Gore i ponosni smo što je to tako. Iako više nijesmo u radnom odnosu našem Udruženju penzionera veoma je stalo da EPCG radi što bolje i racionalnije.

Kao dobar poznavalac, ne samo HE Perućica, nego i cijelog elektroenergetskog sistema, Stevanović dalje kaže da su sankcije, kao i ratno stanje na širim prostorima doveli do zastoja u razvoju elektroenergetskog sistema Crne Gore i nedovoljnog ulaganja u investiciono održavanje objekata i opreme i dodaje da je, i u tim okolnostima, samo zahvaljujući Vladi Crne Gore, ali i zalaganju zaposlenih u EPCG sistem održao stabilnost.

Stevanović smatra da je posljednjih nekoliko godina u EPCG dosta urađeno, naročito na modernizaciji i rekonstrukciji opreme (HE „Perućica“, TE „Pljevlja“), a uloženo je i dosta sredstava u tekuće investiciono održavanje. Dosta je po njegovim riječima urađeno i na samoj efikasnosti poslovanja i svođenju troškova Kompanije u okvirima normale za jedan veliki sistem kakav je EPCG.

- U godini jubileja nije uobičajeno da se govori o nekim problemima, ali moram iznijeti jedan moj stav, vezano za izgubljeno dragocjeno vrijeme (dvije godine) oko privatizacije Rudnika i TE „Pljevlja“ i famoznog plana „B“. Faktor vrijeme je vrlo bitan i ne može se nadoknaditi. Izgubljeno vrijeme kao i tadašnje napuštanje

koncepta privatizacije Rudnika i TE dovelo je do zastoja u korišćenju energetskih potencijala Crne Gore i realizacije važnih investicionih programa u opštini „Pljevlja“ – dodaje Stavanović.

Stevanović je mišljenja da su se dolaskom strateškog partnera, italijanske kompanije A2A, koja je dokapitalizovala EPCG stvorili uslovi da ova značajna Kompanija ide brže u rješavanje određenih problema. To se, po njemu, prije svega odnosi na povećanje stepena naplate isporučene električne energije, smanjenje gubitaka na mreži i realizaciju započetih i planiranih investicija.

M.Vuković

ELEKTROGRADNJA: ORGANIZOVAN SVEČANI ISPRAČAJ U PENZIJU DIPL.EL.ING. DIMITRIJA LOLIĆA

Radio profesionalno i odgovorno

Elektrogradnja je u septembru ispratila u penziju člana svoga kolektiva, diplomiranog elektro inženjera **Dimitrija Lolića**.

U opuštenoj i prijateljskoj atmosferi, na skromnoj svečanosti, sa Lolićem su se pozdravili, pored kolega iz Elektrogradnje, direktori i šefovi službi Elektrogradnje i predsjednik Podružnice Elektrogradnje Sindikalne organizacije zaposlenih EPCG, a ovom prilikom uručen mu je i prikladan poklon od kolektiva. Dimitriju se biranim riječima obratio direktor Ranko Radulović, ističući profesionalne kvalitete i dobru saradnju sa Lolićem, koji je bio veoma važan član kolektiva Elektrogradnje.

Dimitrije Lolić je rođen 29.10.1957. godine, u Dvoru na Uni. Završio je Elektrotehnički fakultet u Zagrebu i radio je u Tvornici strojeva i ljevaonica željeza "Dalit" u Daruvaru.

U Elektrogradnji je bio zaposlen od 2001. do 2010. godine. Obavljao je poslove odgovornog inženjera za elektromontazne radove, a u penziju otišao sa mjesta

Dimitrije Lolić

šefa Službe za elektro poslove Elektrogradnje.

Za vrijeme svog radnog angažmana u Elektrogradnji Dimitrije Lolić je svoj posao obavljao, po riječima njegovih kolega, stručno i savjesno. Svakom radnom zadatku pristupao je profesionalno i odgovorno. Svoje bogato znanje i iskustvo nesebično je dijelio sa mlađim kolegama, a u odnosima sa kolegama uvijek je bio korektan zbog čega su

ga saradnici voljeli i poštovali.

Radeći u Elektrogradnji Dimitrije Lolić je bio angažovan na izgradnji i održavanju brojnih elektroenergetskih objekata EPCG, od kojih su najvažniji DV 110 kV Podgorica - Cetinje, DV 35 kV Cetinje - Rijeka Crnojevića - Podgor, DV 35 kV TS Gornja Zeta - Bolje Sestre. Lolić je rukovodio izgradnjom niza dalekovoda, trafostanica i niskonaponskih mreža iz plana elektrifikacije sela širom Crne Gore, tako da je u zasluženu penziju otišao ostavljajući iza sebe brojne završene projekte.

J.M.

DONATORSKA AKCIJA ELEKTROPRIVREDE

Krov nad glavom za Žanu i njenu djecu

U sklopu donacija EPCG koje su otišle na mnoge adrese u Crnoj Gori pomognuta i izgradnja kuće Žane Gajović, samohrane majke bolesne djece

Niko ne može birati zvijezdu pod kojom će biti rođen, niti događaje koji će opredijeliti njegov život.

Da se to može, **Žana Gajović** bi, sigurno, izabrala život sa manje patnje. Njoj je dodijeljeno i previše, cijelo jedno breme! Njena dva jedina djeteta, sinovi **Danilo** (14) i **Ilija** (8) oboljeli su od cerebralne paralize. Ne mogu da govore, da se kreću, ne mogu čak ni da sjede. Posmatrati dva para dječijih očiju kojima ne možeš pomoći, to je mnogo tuge, da se njome ispuni vasiona. Sve to na svojim plećima nosi krhka Žana koja je, kaže, izabrala da se bori, da živi da bi sinovima olakšala svaki dan, svaki sat njihovog tihog života bez djetinjstva.

Ako je predivo od kojeg je satkan njen život opore, sumorne boje onda je jedna zlatna nit koja se kroz njega provlači srce humanih ljudi koji su Žani pritekli u pomoć.

Svoju muku ova mlada žena je medijski objelodanila, a novinari su joj sa svoje strane zdušno pomogli. Čuvši za njenu nesreću, Marinko Radulović, vlasnik firme „Ramel“ iz Nikšića ponio se nesebično, a takođe je animirao i mnoge svoje kolege. Donacije su počele da pristižu. Žana ne želi nikog da izdvaja jer su joj bili podjednako dirljivi i dječijih 5 €, kao i veće novčane sume.

Povedena je akcija „Kuća za Danila i Iliju“, jer je porodica bila bez krova nad glavom, a kao rezultat razumijevanja ljudi sa velikim srcem u Kočanima je nikla lijepa, moderna kuća, prilagođena invalidnim licima.

Kao i mnogo puta ranije i Elektroprivreda je, zajedno sa ostalima, podijelila brigu oko članova društva kojima je potrebna pomoć. U decembru 2009. EPCG je pokrenula donatorsku akciju, u saradnji sa Ministarstvom rada i socijalnog staranja za pomoć porodicama i pojedincima u Crnoj Gori koji su u stanju socijalne potrebe. Tako je, širom Crne Gore, na 31 adresu EPCG ugroženim licima uputila neophodnu po-

moć koja se kretala od 1000 do 10000 €. Žana Gajović iz Nikšića je, zahvaljujući ovoj akciji, dobila od naše kompanije 3000 € koje je utrošila na izgradnju stolarije u kući. Osim toga, obišli su je i Šćepan Šundić, direktor HE Perućica i Mišo Raičević, šef Službe elektro održavanja ove elektrane. Priskočili su i besplatno joj uveli struju.

Još uvijek se javljaju ljudi koji se raspituju za ovu hrabru, samohranu majku. Problema je mnogo, svaki dan je težak, naredni

još teži, nema lakog buđenja ni mirne noći. Ipak, Žana ima snage da se još uvijek raduje dobrim djelima i dobrim ljudima koji su sad svi njena mnogobrojna, brižna familija. Zahvaljuje ljudima iz Elektroprivrede na pomoći koja joj je puno značila. Osim novca dobila je nešto podjednako dragocjeno, a to je osjećanje da u svojoj nevolji nije sama i da ovaj svijet još uvijek njeguje humani gest kao odnos prema stvarnosti.

O.V.

DOBROVOLJNI DAVAOCI KRVI EPCG ORGANIZOVALI AKCIJU

Humanost za

Klub dobrovoljnih davalaca krvi Elektroprivrede Crne Gore organizovao je krajem avgusta akciju u saradnji sa Transfuziološkom službom nikšićkog Doma zdravlja.

Prikupljena je značajna količina dragocjene tečnosti, a to je bila druga akcija koju je ove godine organizovao Klub dobrovoljnih davalaca krvi nacionalne elektroenergetske kompanije.

Predsjednik Kluba **Mrka Mrkić** kazao je za naš list da su se humanisti okupili u avgustu, zbog toga što je to mjesec jubileja u kojem se proslavlja vijek postojanja Kompanije i 50 godina uspješnog rada HE „Perućica“.

- Akcija je bila izuzetno uspješna, jer su se, kao i u predhodnih puta, na poziv našeg kluba odazvali brojni radnici EPCG. Inače, po planu nikšićkog Odbora dobrovoljnih davalaca krvi svaki klub u našoj opštini organizuje godišnje po dvije akcije dobrovoljnog davanja krvi.

Mi smo dakle ovogodišnji plan sa ovom avgustovskom akcijom već ostvarili - kaže Mrka Mrkić, predsjednik Kluba dobrovoljnih davalaca krvi EPCG, koji je proglašen za najbolji klub ove vrste u Crnoj Gori u 2010. godini. Trenutno klub ima preko 100 članova, a članstvo u njemu mogu ostvariti pored zaposlenih u EPCG i svi oni humani ljudi koji su spremni da daju svoj doprinos ovoj zaista plemenitoj djelatnosti – dodaje Mrkić.

On dodaje da je prilikom posljednje akcije uspostavljena saradnja i sa dobrovoljnim davaocima iz HE »Trebišnica«, kao i da je dogovoreno formiranje još jedne podružnice Kluba dobrovoljnih davalaca krvi EPCG i to u ED u Budvi.

- Značajno je istaći da naš klub već ima podružnice u Plužinama, Pljevljima i Podgorici. Sve ove podružnice u svojim opštinama organizuju dva puta godišnje svoje akcije dobrovoljnog davanja krvi. Moram naglasiti da imamo i odličnu sa-

ELEKTROPRIVREDA CRNE GORE PODRŽALA KAMPANJU „GOVORIMO O MOGUĆNOSTIMA“

Pomoć djeci sa smetnjama u razvoju

Kao društveno odgovorna kompanija, Elektroprivreda donacijom podržala kampanju podizanja svijesti o inkluziji djece sa smetnjama u razvoju sa ubjeđenjem da se svaka investicija u zajednicu vraća, naročito ona sa dobrom i pozitivnom energijom

Elektroprivreda Crne Gore, kao jedan od najvažnijih privrednih subjekata u državi i aktivni činilac razvoja crnogorskog društva godinama pruža podršku raznovrsnim potrebama zajednice u kojoj posluje i u skladu sa vlastitim mogućnostima udovoljava velikom broju zahtjeva, uvijek se trudeći da pravilnim izborom pomogne tamo gdje je to najpotrebnije.

Nastavljajući tu lijepu tradiciju obezbjeđivanja donacija iz svojih sredstava, Elektroprivreda je zajedno sa Britanskom ambasadom podržala kampanju podizanja svijesti o inkluziji djece sa smetnjama u razvoju pod nazivom „Govorimo o mogućnostima“ koju sprovode Vlada CG, UNICEF, Delegacija EU u Crnoj Gori, Udruženje roditelja djece sa smetnjama u razvoju i drugi partneri.

Naime, zahvaljujući zajedničkoj odluci donatora od 5. novembra, TV

spot kampanje koji ističe značaj podrške koju porodica daje djeci sa smetnjama u razvoju, emitovaće se tokom idućeg mjeseca prije svakog filma u bioskopu u Podgorici.

Tom prilikom **Enriko Malerba**, izvršni direktor EPCG, je istakao:

- Tomas Edison imao je ključnu ulogu u stvaranju modernog svijeta u kojem danas živimo. Vrlo malo ljudi zna da je on imao smetnje u razvoju. Snaga, podrška i ljubav njegove porodice, koja nikad nije prestala da vjeruje u njega, imali su presudan značaj u njegovom razvoju do punog potencijala. Životna priča Tomasa Edisona svjedoči da smetnje u razvoju ne definišu dijete, već njegove mogućnosti i potencijal. Među djecom sa smetnjama u razvoju u Crnoj Gori možda raste novi Tomas Edison i mi želimo da nju ili njega podržimo da se razvije do punog potencijala i doprinese napretku ljudske

vrste. Iz tog razloga Elektroprivreda se pridružuje kampanji „Govorimo o mogućnostima“ i podržava potpuno uključivanje djece sa smetnjama u razvoju u društvo.

Catherine Knight-Sands, ambasadorica Velike Britanije za Crnu Goru, kazala je da je veoma važno podići svijest o problemima sa kojima se suočavaju djeca sa smetnjama u razvoju i njihove porodice, te da je od ključnog značaja njihova inkluzija i izgradnja inkluzivnog društva u Crnoj Gori.

- Sama velika Britanija prošla je kroz ovaj put i razvila sveobuhvatne servise kroz koje se podržava uključivanje djece sa smetnjama u razvoju u škole i lokalne zajednice i obezbjeđuje puno poštovanje prava djeteta da raste u porodici, dobije kvalitetno obrazovanje i aktivno učestvuje u društvu u kojem živi, kazala je ambasadorica Knight-Sands iznjevši uvjerenje da će Crna Gora nastaviti da napreduje na ovom putu inkluzije i antidiskriminacije kako bi ispunila standarde EU narednih godina.

Noala Skinner, šefica predstavništva UNICEF-a za Crnu Goru, pozvala je sve ljude dobre volje da im se pridruže tokom kampanje. Ona je istakla da su oduševljeni velikom političkom, moralnom i finansijskom podrškom koju kampanja dobija.

- Naš je cilj da stvorimo nezaustavljivu koaliciju koja podržava dugoročnu inkluziju djece sa smetnjama u razvoju u crnogorsko društvo. Britanska ambasada pridružila se kampanji od samog početka i izuzetno mi je drago što je Elektroprivreda jedna od prvih kompanija iz crnogorskog privatnog sektora koja je pružila finansijsku podršku kampanji. Nadam se da će ih biti sve više, kazala je gospođa Skinner. Ona je saopštila da planira susrete sa predstavnicima crnogorskog privatnog sektora tokom decembra kako bi se povećao broj kompanija koje se pridružuju kampanji i kroz direktnu i konkretnu podršku podržavaju izgradnju inkluzivnog društva u Crnoj Gori.

B.M.

rođendan Kompanije

radnju sa ostalim klubovima dobrovoljnih davalaca krvi u Nikšiću, kao i sa osobljem nikšićkog Doma zdravlja iz odjeljenja za transfuziju krvi. On je posebno istakao značajan doprinos dr Dragice Janičić, koja im pruža veliku pomoć prilikom svake od brojnih akcija.

Inače, Klub dobrovoljnih davalaca krvi EPCG je jedan od devet klubova koji djeluju u organizaciji Crvenog krsta Crne Gore, u Opštinskoj organizaciji Nikšić.

Da podsjetimo, Klub je osnovan 15. marta 2007. godine, a svoju prvu akciju organizovao je istog dana. Osim organizovanja akcija prikupljanja krvi za rezerve, on je u svojoj dosadašnjoj djelatnosti organizovao i obezbjeđivanje krvi za svoje

članove, članove njihovih porodica, kao i za druge pojedinačne, ili hitne slučajeve koji su mu se obratili preko odjeljenja transfuzije Doma zdravlja u Nikšiću, a učestvovao je više puta i u akcijama drugih klubova u Nikšiću i širom Crne Gore.

M.V.

U PODGORICI OTVORENA PRVA SOLARNA STANICA ZA ELEKTRIČNA BIKIKLA

Za svakodnevne potrebe

Prilikom međunarodnog Dana zaštite ozonskog omotača u Podgorici je 16. septembra otvorena prva solarna stanica za električna bicikla, a građani glavnog grada dobili su na poklon tri bicikla koja se pune el. energijom, generisanom u solarnim panelima, postavljenim na krovu stanice (maksimalna godišnja proizvodnja iznosi oko 530 kWh). Ovo biciklo moguće je voziti koristeći samo snagu elektromotora, a sa jednim punjenjem baterije može se preći 45 km, što je dovoljno za svakodnevne potrebe.

Projekat je realizovala Kancelarija za održivi razvoj u saradnji sa Njemačkom agencijom za tehničku pomoć i Glavnim gradom, a njen šef **Ljubiša Perović** je, otvarajući svečanost, između ostalog, kazao da je solarna stanica zamišljena kao edukativni prostor i da će u narednom periodu, u saradnji sa školama i partnerskim institucijama, organizovati časove o korišćenju obnovljivih

izvora el. energije i biciklizmu kao zdravom, jeftinom, efikasnom i održivom načinu transporta.

Ambsador Njemačke u Crnoj Gori, **Peter Plate** je pozvao sve građane Podgorice da promijene način razmišljanja i pomognu u postizanju ciljeva ovog projekta koji, pored korišćenja alternativnih prevoznih sredstava i obnovljivih izvora energije, promovise i energetske efikasnost. On je istakao da su u Njemačkoj ministarstva i privatne firme

prije nekoliko godina uveli bicikla za službenu upotrebu, paralelno sa voznim parkom službenih auta.

B.M.

EPGC I EBRD POTPISALI UGOVOR O KREDITU ZA NABAVKU NAJMODERNIJIH BROJILA Bolja usluga za korisnike

Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) i Elektroprivreda Crne Gore (EPCG), potpisali su nedavno ugovor o kreditu za modernizaciju elektrodistributivne mreže vrijednom 35 miliona €.

Kako je navedeno u saopštenju EBRD-a, ova sredstva će biti iskorišćena za finansiranje kupovine i ugradnje savremenih pametnih brojila za električnu energiju u cijeloj mreži. Kredit od EBRD-a pomoći će EPCG da se pozabavi tim pitanjima kroz finansiranje kupovine i instalaciju 175 hiljada savremenih brojila električne energije kroz distributivnu mrežu, kao i instalaciju prateće infrastrukture.

S obzirom da EPCG kao posljedicu produženog nedovoljnog ulaganja ima visok nivo gubitaka u distributivnoj mreži i nisku stopu naplate, projekat će, kako su istakli predstavnici ove banke, omogućiti našoj kompaniji da poboljša operativnu efikasnost i protok gotovine, kroz značajno smanjenje nivoa gubitaka električne energije u mreži i kroz povećanje nivoa naplate.

Istakavši da će elektroenergetski sistemi budućnosti biti izgrađeni na sistemu pametnih mreža, gdje se potrošnja električne energije trenutno mjeri kroz mrežu, direktor EBRD-a tima za električnu energiju Nandita Prašad je izrazila zadovoljstvo što će ova međunarodna finansijska ustanova moći da podrži EPCG u projektu koji će brzo poboljšati efikasnost i protok gotovine, dok će istovremeno transformisati infrastrukturu Crne Gore, a ovaj će biti koristan za sve potrošače u Crnoj Gori i učiniti EPCG još efikasnijim i pouzdanim snabdjevačem električne energije.

Izvršni direktor EPCG, **Enriko Malerba**, saopštio je da taj projekat za kompaniju predstavlja strateški potez koji će poboljšati nivo usluge za klijente i smanjiti gubitke u mreži.

- Zahvaljujući podršci EBRD-a, sada to može da počne - ocijenio je Malerba.

EBRD je ranije finansirala slične projekte u Bosni i Hercegovini (BiH), Makedoniji i Srbiji.

I.Z.

PRVI PROVIDNI SOLARNI MATERIJAL

Da li prozori mogu da budu i solarni paneli? Prema naučnicima iz SAD, to će uskoro biti moguće. Grupa naučnika iz Brookhaven National Laboratory i Los Alamos National Laboratory razvila je materijal od polimera i plastike sa fudbalske lopte u obliku molekula sastavljenih od atoma ugljenika pod nazivom fulereni. Solarni paneli, koji bi se radili, trebalo bi da budu u crnoj boji, kako bi apsorbovali svjetlost, a ovaj tim je iskoristio i fluorescentnost koja nastaje kada je izložen svjetlosti, tako da fotone šalje svuda.

Kombinujući molekule fulerena, dobijaju se heksagonalne ćelije. Kada svjetlost padne na polimer, fotoni formiraju polarone, koji su elektroni povezani sa regionima pozitivnog predznaka. Fulereni apsorbuju elektrone veoma lako i na taj način vrše punjenje materijala. Fluorescencija polimera je takođe i izvor fotona.

Naučnici nijesu još izračunali količinu snage polimera koji se proizvede, ali se smatra da iznosi oko 100 odsto, što čini mnogo efikasnijim od konvencionalnih solarnih ćelija. Materijal ostaje providan, jer se polimerni lanci formiraju samo na uglovima heksagona, dok se preostali nalaze u tankom sloju prema centru. Naučnici vjeruju da bi ove ćelije mogle da nađu primjenu u industriji poluprovodnika gdje se non-stop traže načini za povećanje efikasnosti.

SKUPŠTINA AKCIONARA 16. DECEMBRA

Osma vanredna skupština akcionara EPCG AD Nikšić biće održana 16. decembra u Nikšiću, u sali poslovnog centra Sindžel, sa početkom u 12 sati. Na dnevnom redu skupštine naći će se dvije tačke: donošenje izmjena i dopuna Statuta EPCG AD Nikšić i potvrđivanje prečišćenog teksta Statuta EPCG AD Nikšić.

Integracija vjetra i hidroenergetskog potencijala

Autori:

Fernando Perán Montero
i **Juan J. Pérez**

U javnosti sve više raste svijest u pogledu zaštite životne sredine i efekta emisije štetnih gasova. Kao rezultat tog povećanja svijesti, u proteklih 15 godina došlo je do značajnog razvoja novih proizvodnih tehnologija električne energije širom svijeta koje emituju manje štetnih gasova koji stvaraju efekat staklene bašte.

energiju. Ova nemogućnost određivanja perioda proizvodnje električne energije iz vjetroelektrana otežava upravljanje elektroenergetskim sistemima i značajno povećava potrebu za rezervnim resursima koji su neophodni da se u realnom vremenu uspostavi ravnoteža između proizvodnje i potražnje.

Postoji nekoliko tehnoloških rješenja koja su na raspolaganju kompanijama koje žele da ublaže negativni uticaj varijabilnosti rada instalisanih kapaciteta

RESURSI VJETRA KOMPANIJE IBERDROLA

Iberdrola je najveći proizvođač energije vetra u svijetu. Krajem 2008. godine ova kompanija je imala ukupnu instalisanu snagu vjetrogeneratora 9.302 megavata širom svijeta, uključujući i 4.526 MV u Španiji, 665 megavata u Velikoj Britaniji, kao i 2.876 MV u Sjedinjenim Američkim Državama. Ovi instalisani vjetrogeneratori daju skoro 17.000 gigavat-časa električne energije godišnje. Pored toga, «Iberdrola» istražuje potencijale za izgradnju novih vjetrogeneratora širom svijeta sa ukupnim instalisanim kapacitetom više od 54.000 megavata.

Poređenja radi, u svijetu su, prema podacima World Wind Energy Association, ukupni instalisani kapaciteti vjetrogeneratora na kraju 2008. godine bili skoro 121.200 megavata, sa proizvodnjom od 260 teravat-časa električne energije svake godine. Više od 27.200 MV ovih instalisanih kapaciteta je, prema izvještaju ove Asocijacije, izgrađeno u 2008. godini.

La Muela 2

Energija vjetra je danas uključena u elektroenergetski sistem mnogih razvijenih zemalja. U Španiji je instalisano više od 13.800 MV vjetroelektrana koje obezbeđuju oko 10 odsto proizvodnje električne energije u zemlji.

Iako korišćenje vjetra može da omogućiti značajnu finansijsku dobit i zaštitu životne sredine, ovaj resurs otvara mnoge izazove, kao što je, između ostalog, činjenica da je pojava vjetra stohastičkog karaktera pa postoji problem definisanja perioda proizvodnje električne energije, zbog čega je gotovo nemoguće, odnosno veoma otežano skladištiti proizvedenu

vjetrogeneratora. U kompaniji «Iberdrola», vjeruju da je najbolja operativna opcija izgradnja pumpnih postrojenja za skladištenje energije, odnosno revirzibilnih hidroelektrana koje uvijek mogu biti na raspolaganju i koje pružaju značajnu fleksibilnost u odnosu na početak rada i isključivanje iz pogona. Kompanija "Iberdrola", trenutno gradi reverzibilnu hidroelektranu "La Muela 2" instalisane snage 852 megavata za ove namjene i istražuje mogućnost ugradnje još tri pumpe za skladištenje električne energije ukupnog instalisanog kapaciteta od 1.640 MV.

IZAZOVI SA VJETROM U ELEKTRO- ENERGETSKOM SISTEMU

Vjetar je ograničavajući kad su pitanju količine i mogućnost skladištenja. Zbog toga je važno da se imaju dobre prognoze brzine vetra u cilju procjene buduće proizvodnje. Međutim, pošto je vjetar veoma promjenljiv, ova prognoza proizvodnje ima veliku marginu greške i stohastičkog je karaktera.

Vjetar nameće posebne zahtjeve elektroenergetskom sistemu, kako u dugom, tako i u kratkom periodu.

DUGOROČNI PERIOD

U dužem vremenskom periodu, izazov proističe iz činjenice da postoji vremenski period tokom kojeg se velika potražnja poklapa sa niskim nivoom proizvodnje iz vjetroelektrana i

obrnuto. Na primjer, kod proizvodnje el. energije iz vjetroelektrana u kopnenom dijelu elektroenergetskog sistema Španije, prosječan nivo opterećenja je između 2005. i 2007. godine bio oko 21 odsto. Tokom ovog perioda, faktor opterećenja - odnos između neto proizvodnje električne energije i neto plasirane energije značajno varira, sa vrijednostima od 2.5 odsto do 70 odsto. Tako vjetroelektrane možda neće biti dostupne u vrijeme u kojem su najveće potrebe za električnom energijom u elektroenergetskom sistemu. To zahtijeva instalaciju dodatnih kapaciteta za proizvodnju električne energije na osnovu drugih tehnologija, koji zamjenjuje proizvodnju iz vjetrogeneratora tokom perioda slabog vjetra.

KRATKOROČNI PERIOD

Tokom kratkoročnog perioda, uticaj proizvodnje električne energije iz vjetroelektrana na ravnotežu, odnosno balans između tržišta i elektroenergetskog sistema je jasan. Periodi koji se posmatraju su nedeljni, dnevni i u realnom vremenu.

La Muela - revirzibilna hidroelektrana od 635 megavata u Španiji je proširena sa dodatnim mašinskim postrojenjem **La Muela 2** čija je oprema kapaciteta 852 megavata. **Iberdrola** očekuje da će ova revirzibilna hidroelektrana početi sa radom 2012. godine, što će joj pomoći kod varijabilnosti proizvodnje velikih instaliranih kapaciteta vjetrogeneratora. Zbog razlike u potražnji za el. energijom u radnim danima i praznicima, svaka proizvodna kompanija pravi nedjeljni dinamički plan rada, koji predviđa start, odnosno početak rada, kao i izlazak iz pogona za svaku elektranu pojedinačno (pod nazivom «jedinica obaveza»). Termoelektrane imaju visoku cijenu početka rada i izlaska iz pogona, pa elektroprivreda iskorišćavaju svoja najfleksibilnija postrojenja, kao što su hidroelektrane i pumpna postrojenja, odnosno revirzibilne hidroelektrane. U tom kontekstu, prisustvo značajnijeg obima proizvodnje iz vjetroelektrana ima znatan efekat na nedjeljni raspored rada. Zbog stohastičke prirode brzine vjetra, neizvjesnost je uključena u nedjeljno planiranje ± 25 odsto instaliranih kapaciteta, uz nivo pouzdanosti od 70 procenata. Sa vjetroelektranama u Španiji od 13.836 megavata, nivo neizvjesnosti

na jednonedjeljnom dijagramu je ± 3.460 MV. Da elektroenergetski sistem apsorbuje ovu nesigurnost bilo bi mu potrebno gašenje ili ulazak u pogon oko devet elektrana po 400 megavata pojedinačne instalirane snage mašina uz kombinovani ciklus rada elektrana.

Na dnevnom dijagramu, odnosno nivou planiranja, aukcija proizvodnje i potražnje kod većine energetskih

sistema obavlja se jedan dan unaprijed. Predviđena neizvjesnost u proizvodnji kod vjetroelektrana jedan dan unapred je ± 15 procenata. U korišćenju 13.836 MV vjetroelektrana u Španiji, kao na primjer, ova neizvjesnost i nesigurnost predstavlja oko 2.075 megavata. To je ekvivalentno pokretanju ili gašenju pet pojedinačnih mašina od 400 megavata, uz kombinovani ciklus rada elektrana. Da bi se ispravio ovaj debalans, znatan dio posla može biti obavljen na organizovanom tržištu u periodu manjem od jednog dana unapred (obično tri do 24 sata). Međutim, sa preostalim debalansom mora da se upravlja u realnom vremenu od strane drugih elektroenergetskih sistema, što zahtijeva dodatno povećanje servisa koji je u funkciji ovog cilja. Španski kopneni elektroenergetski sistem koristi, na primjer, dva osnovna mehanizma za rješavanje ovog debalansa: Sekundarni rezervni sistem u kojem elektrane nude mogućnost da se poveća i / ili smanji proizvodnja, čiji rad reguliše u realnom vremenu operator sistema za rezervnu snagu, regulaciju frekvencije i

prsten.

Tercijalni rezervni mehanizam, koji se sastoji iz starta i isključivanja iz pogona niza elektrana koje primaju naknadu za različita opterećenja tokom maksimalnog vremena rada od 10 minuta.

Zašto je revirzibilna hidroelektrana za skladištenje energije najbolja opcija? Postoji nekoliko tipova tehnologija električne energije koji se mogu koristiti

kako bi firma neutralisala varijabilnosti kapaciteta vjetra. Ovo uključuje klasične hidroelektrane, revirzibilne hidroelektrane sa mogućnošću skladištenja, klasične termoelektrane, elektrane na gasu i elektrane sa kombinovanim ciklusom. Za analizu regulacije rada instaliranih kapaciteta ovih tehnologija, **Iberdrola** smatra da su to tehnologije koje omogućavaju:

brzi start i isključivanje iz pogona, regulaciju brzina (u procentima učitavanja u minuti), tehnički najmanje opterećenje (u procentima od maksimalnog opterećenja).

KONVENCIONALNE HIDROELEKTRANE

Hidroelektrane imaju nekoliko prednosti. Prvo, to su najfleksibilnije tehnologije kad je u pitanju početak rada, odnosno uključivanje i isključivanje koje je bez značajnijeg štetnog uticaja na vijek trajanja opreme. Drugo, njihova varijacija obrtaja u praznom hodu je visoka. Na primjer, moguće je da varira snaga oko 100 odsto u minuti. Treće, najmanje

opterećenje je nisko, često manje od 10 odsto instalisane snage. Četvrto, utrošena energija za njihov rad je nula. I na kraju, oni ne proizvode nikakve efekte staklene bašte.

Jedino ograničenje ove vrste tehnologije jeste njena veza sa hidrauličnim upravljanjem rijeka. To je uglavnom uslovljeno kapacitetima skladištenja u akumulaciji u slivu koja je sastavni dio hidroelektrane. U periodu sušnog dijela godine, nivo vode u akumulaciji se može značajno smanjiti, što ograničava obim hidraulične snage koja je na raspolaganju. U toku je, kao što je rečeno, izgradnja 852 megavata La Muela 2 revirzibilne hidroelektrane za skladištenje energije u Španiji, a planirano je da bude puštena u rad 2012. godine. Pored toga, **Iberdrola** planira da počne izgradnju dvije druge revirzibilne hidroelektrane u Portugalu do kraja 2010. godine.

Konvencionalne hidroelektrane su najatraktivnija opcija za uravnoteženje varijabilnosti vjetrokapaciteta, prije svega zbog toga što je to tehnologija sa najnižom cijenom proizvodnje, kao i zato što nema emisije štetnih gasova koji utiču na efekat staklene bašte. Međutim, u razvijenim sistemima, gotovo sav hidroenergetski potencijal je iskorišćen. To predstavlja poteškoću da se preko njih poveća mogućnost regulacije, zbog čega su potrebne i druge tehnologije za pružanje usluga balansiranja.

PUMPE ZA SKLADIŠTENJE / REVIRZIBILNE HIDROELEKTRANE

Sa tehničke tačke gledišta, revirzibilne hidroelektrane imaju iste karakteristike kao klasične hidroelektrane. Pored toga, njihov rad nije ograničen eksploatacijom akumulacija kao kod klasičnih hidroelektrana. Dakle, njihova pogonska spremnost je uvijek na raspolaganju, čak i tokom sušnog perioda, kada je pogonska spremnost klasičnih hidroelektrana ograničena.

Nedostatak revirzibilnih hidroelektrana, u poređenju sa klasičnim hidroelektranama, je da je kod njih neophodno da se voda pumpa u gornju akumulaciju koja će se kasnije koristiti za proizvodnju električne energije. Cijena ovog procesa je cijena struje podijeljena efikasnošću ovog ciklusa (oko 75 odsto).

Sa tačke gledišta zaštite životne sredine, ove elektrane omogućavaju

značajno smanjenje emisije štetnih gasova elektroenergetskih sistema, proizvođači niske emisije štetnih gasova proizvodnjom struje tokom špičeva u potrošnji i zamjenom tehnologija koje zagađuju životnu sredinu (kao što su elektrane koje koriste fosilna goriva) proizvođači električnu energiju u periode špičeva potrošnje električne energije. Poslije konvencionalnih hidroelektrana, elektrane sa pumpama za skladištenje energije ili revirzibilne hidroelektrane

su najbolji izbor za kompaniju da bi se moglo uravnotežiti varijabilno dejstvo vjetera. Instalirana snaga ovih elektrana nije ograničena kao što je to slučaj kod izgradnje klasičnih hidroelektrana. Nedostatak ove tehnologije je njena „visoka cijena koštanja proizvodnje kilovata električne energije. Međutim, u sistemima sa značajnim obimom proizvodnje električne energije iz termoelektrana, ovaj rizik je veoma ograničen, jer je cijena van špičeva potrošnje obično značajno niska, zbog činjenice da ove elektrane ne mogu da izvrše uključivanja i isključivanja da bi pokrili dinamiku dnevne potrošnje.

KONVENCIONALNE TERMoeLEKTRANE

Uključivanje u pogon i izlazak iz rada termoelektrana je ograničen iz dva razloga. Prvo, njen početak rada zahtijeva znatnu količinu energije, što podrazumijeva i značajnu cijenu. Drugo, česti ulasci u pogon i izlasci iz pogona smanjuju vijek trajanja postrojenja. Regulisanje brzine konvencionalnih termoelektrana je ograničeno na oko

1 odsto u minuti, zbog njihove visoke toplotne inertnosti. Međutim, njihov spektar kontrola je prihvatljiv, imajući u vidu da su minimalni tehnički uslovi za rad na oko 45 odsto maksimalne snage.

GASNE ELEKTRANE

Ova vrsta tehnologije omogućava veću fleksibilnost za češći ulazak i izlazak iz pogona. Pored toga, omogućava relativno brzu moć varijacija sa mogućnošću promjene brzine od oko 4 odsto u

minuti.

S druge strane, minimalna moć rada ove elektrane je obično oko 60 odsto u odnosu na puno opterećenje, što ograničava njihovu regulaciju instaliranih kapaciteta na 40 odsto od nominalne snage.

Vjetroelektrane obezbjeđuju oko 10 odsto proizvodnje električne energije u Španiji. Španska firma Iberdrola, najveći proizvođač energije vjetera u svijetu, ima ukupnu instaliranu snagu vjetrogeneratora širom sveta od 9.302 MW. Korist od gradnje revirzibilnih hidroelektrana se ogleda u činjenici da to omogućava kompaniji da reguliše varijabilnost proizvodnje energije iz vjetera. Uprkos tehničkim prednostima, ovaj tip elektrana ima nedostatke, od kojih je najveći njihova visoka cena goriva (40 odsto veće od onih sa kombinovanim cikličnim radom elektrana).

KOMBINOVANI CIKLUS

Sa tačke gledišta fleksibilnosti, ona se kreće između konvencionalnih termoelektrana i nezavisnih cikličnih turbina. Tako, u odnosu na

konvencionalne termoeletrane, one su bolje za češći ulazak u pogon i izlazak iz pogona, zbog veće fleksibilnosti gasnih turbina. Što se tiče regulacije brzine, to je oko 2,5 odsto u minuti, odnosno nešto je niži nego što je sa nezavisnim ciklusom turbine, zbog veće inercije konvencionalnih termoeletrana nego elektrana kombinovanog ciklusa. Na kraju, minimum rada ove elektrane je skoro 50 odsto u odnosu na rad pod punim opterećenjem.

Pored konvencionalnih i revirzibilnih hidroelektrana, kombinacija ciklusa rada elektrana je sledeća opcija kompanije za rješavanje problema varijabilnosti proizvodnje energije iz vjetrova. Ove elektrane mogu da pruže usluge regulacije uz umjereno promjenljivu cijenu, mada kvalitativno višu u odnosu na konvencionalne ili revirzibilne elektrane. U slučaju energetskih sistema sa malim mogućnostima proizvodnje električne energije iz hidroenergetskih potencijala, kombinacija nezavisnih ciklusa i kombinovanje cikličnog rada različitih vrsta elektrana je najatraktivnija održiva alternativa za kompanije da bi se regulisala varijabilnost vjetrova.

IBERDROLA - PUMPE ZA SKLADIŠTENJE (AKTIVNOSTI U RAZVOJU)

Iberdrola je oduvek željela da razvija tehnologije koje omogućavaju nisku emisiju štetnih gasova, a smim tim

i manji uticaj na stvaranje efekta staklene bašte. U stvari, Kompanija ima oko 10.000 MV hidrokapaciteta širom svijeta, uključujući i više od 8.800 MV u Španiji. Od 8.800 MV instalisane snage, više od 2.300 MV su pumpna hidroenergetska postrojenja sa mogućnošću skladištenja energije. Kompanija **Iberdrola** posjeduje 47 odsto instalisanih kapaciteta hidropotencijala u Španiji. Ovaj veliki portfolio hidroelektrana je omogućavao

Iberdrola da povećava profitabilnost svojih postrojenja vjetroelektrana od trenutka njihove izgradnje. Zbog brzog razvoja novih postrojenja vjetroelektrana,

Iberdrola kontinuirano pokušava da proširi svoj portfolio pumpnih hidro postrojenja za skladištenje energije /revirzibilnih hidroelektrana. Postoje teškoće da se pronađu odgovarajuće lokacije koje omogućavaju izgradnju pumpnih hidropostrojenja

za skladištenje energije /revirzibilnih hidroelektrana) sa umjerenim investicionim troškovima. Čak i u energetskim sistemima u kojima su odgovarajuće lokacije na raspolaganju, investicioni troškovi ovog tipa elektrana su vrlo visoki, što obavezuje investitora da preuzme vrlo visok rizik tokom dugog perioda amortizacije.

Iberdrola je u posljednje vrijeme usmjerila svoje aktivnosti na proširenje i dogradnju postojećeg pumpnog hidropostrojenja za skladištenje energije /revirzibilne hidroelektrane 635 MV-La Muela) instalacijom drugog bloka elektrane. La Muela je počela sa radom 1989. godine. Izgradnja 852-MV La Muela 2 je počela 2006. i očekuje se da bude puštena u rad 2012. godine. Nova elektrana će sadržati četiri kompleta generatora (u kompletu po Alstom tehnologiji) i pumpe-turbine (u kompletu po Voith Hydro). Fomento de Construcciones y Contratas, S.A.

(FCC) iz Španije je izvođač građevinskih radova za La Muela 2, a konzorcijum Alstom, Sacyr Vallehermoso, and Cavosa je zadužen za hidrauliku i cjevovod, Ingenieria y Construccion S.A.U. (Iberinco) obavlja inženjerske radove za La Muela 2.

Pored ovog postrojenja koji je u fazi izgradnje **Iberdrola** planira da izgradi Alto Tomega hidroenergetski kompleks u Portugalu. Izgradnja 1.200 MV-instalisane snage kompleksa uključuje izgradnju četiri brane i četiri elektrane, od kojih će dvije imati pumpna hidro postrojenja za skladištenje energije / revirzibilne hidroelektrane. Dva pumpna hidro postrojenja za skladištenje energije / revirzibilnih hidroelektrana će biti 779-MV Gouaves i 112-MV Pradoselos. Izgradnja ovog kompleksa treba da počne u toku 2010. a da bude završena do 2018. godine.

Konačno, **Iberdrola** takođe razmatra/ analizira i nekoliko drugih lokacija za pumpna hidro postrojenja za skladištenje energije /revirzibilne hidroelektrane. Među njima je 750-megavata Santa Cristina elektrana u Španiji.

REZIME

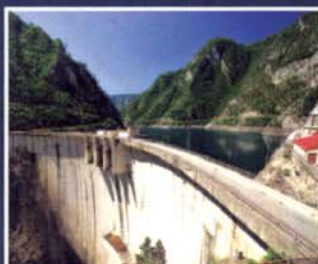
Tehnologija proizvodnje električne energije iz vjetrova je uključena u elektroenergetske sisteme mnogih zemalja i omogućava značajno smanjenje emisije štetnih gasova koji negativno utiču na stvaranje efekata staklene bašte. Međutim, sve veći prodor ove tehnologije u postojećim elektroenergetskim sistemima zahtijeva znatno povećanje resursa koji su potrebni da se uspostavi ravnoteža proizvodnje i potražnje, kao i dodatne investicije koje će omogućiti kontinuitet snabdijevanja električnom energijom, kada je intenzitet vjetrova nizak.

Od svih raspoloživih tehnologija u postojećim elektroenergetskim sistemima, pumpna hidro postrojenja za skladištenje energije /revirzibilne hidroelektrane predstavljaju najatraktivniji izbor za uravnoteženje negativnih dejstava varijabilnosti vjetrova. U skladu s tim, **Iberdrola** je uključena u izgradnju nekoliko ovih elektrana. Nakon 2018. godine one će obezbjeđivati skoro 1.750 megavata instalisane snage za elektroenergetske sisteme Španije i Portugala.

Priredila B.M.

GODINA CRNOGORSKE ELEKTROPRIVREDE

MONOGRAFIJA O 100 GODINA ELEKTRIKE U CRNOJ GORI

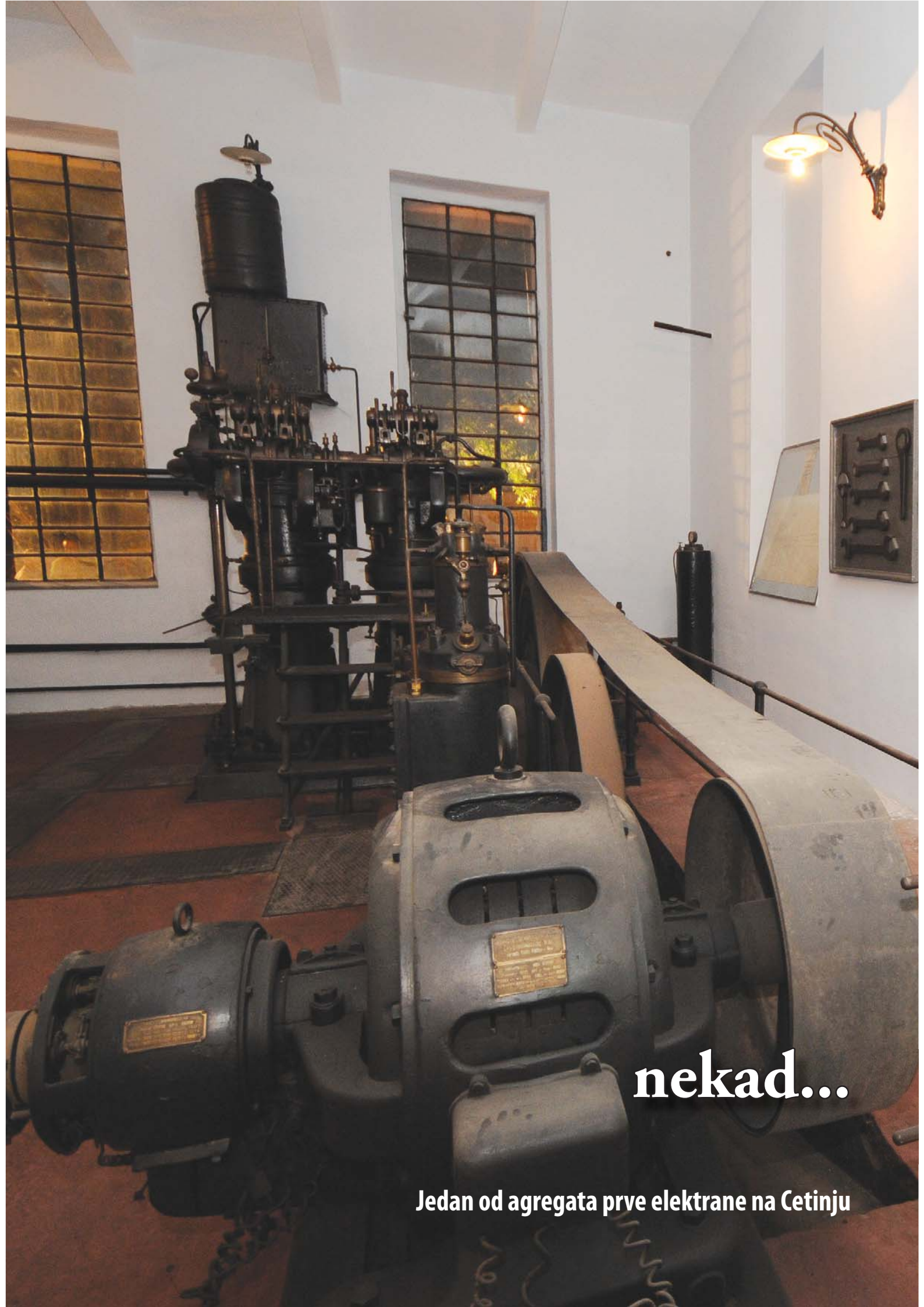
Povodom proslave velikog jubileja, stogodišnjice svog postojanja, EPCG je publikovala obimnu, luksuzno opremljenu monografiju pod nazivom „100 godina crnogorske elektroprivrede“, autora prof. dr Živka M. Andrijaševića, dr Zvezdana Folića i mr Dragutina Papovića.

Ova studiozno urađena monografija sa obiljem dostupnih dokumenata čita se poput najzanimljivijeg štiva i predstavlja pravi dragulj za izučavaoce razvoja elektroprivrede u Crnoj Gori. Od avgusta 1910, kad je, obilježavajući 50 godina vladavine, knjaz Nikola proglašen kraljem, kojim povodom je puštena u rad prva

električna centrala za javne namjene, do avgusta 2010, autori prate istorijat ove privredne grane u Crnoj Gori na interesantan, analitičan način, sa pedantnom dokumentacijom, sa živom slikom vremena u kojemu su se odvijale pojedine faze razvoja el. energetske sistema.

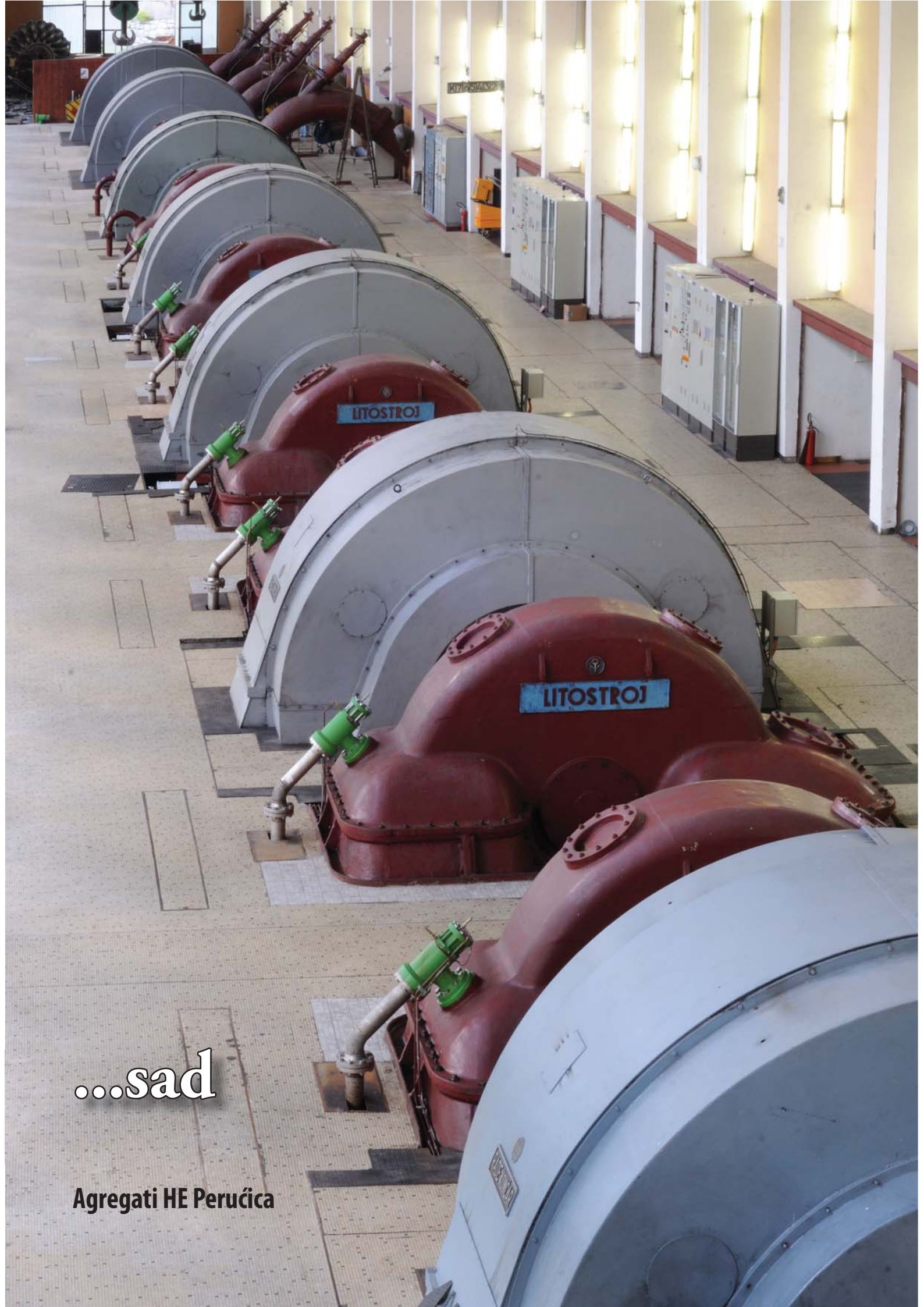
U namjeri da čitaocima predstavimo ovu značajnu publikaciju od sledećeg broja donosićemo, u vidu feljtona, naš izbor teksta iz nje, sa namjerom da pobudimo interesovanje za čitanjem Monografije u integralnom obliku što ona, svakako, zaslužuje.

O.V.

nekad...

Jedan od agregata prve elektrane na Cetinju

...sad

Agregati HE Perućica

